

Vergaderjaar 2000–2001

27 700

Financiële verantwoordingen over het jaar 2000

Nr. 30

**FINANCIËLE VERANTWOORDING VAN HET MINISTERIE VAN
ECONOMISCHE ZAKEN (XIII) OVER HET JAAR 2000**

Deze financiële verantwoording bestaat uit:

- de rekening van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten, zoals blijkt uit bijgevoegde staten, voorzien van een toelichting;
- de op deze rekening aansluitende saldibalans per 31 december 2000, voorzien van een toelichting.

De financiële verantwoording van het agentschap Senter bestaat uit de rekening van baten en lasten en van kapitaaluitgaven en -ontvangsten, zoals blijkt uit de bijgevoegde staten, voorzien van een toelichting en de balans per 31 december 2000, voorzien van een toelichting.

Den Haag, 16 mei 2001

De Minister van Economische Zaken,
A. Jorritsma-Lebbink

Financiële verantwoording van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) over het jaar 2000

Staat behorende bij de financiële verantwoording over het jaar 2000

Rekening 2000

Ministerie van Economische Zaken (XIII)

Onderdeel uitgaven en verplichtingen

		(1)			
Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting			
		Verplichtingen		Uitgaven	
		NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
	TOTAAL			3 708 095	1 682 661
01	Algemeen			793 357	360 010
01	Apparaatsuitgaven EZ	701 860	318 490	703 270	319 130
03	Loonbijstelling	1 498	680	1 498	680
04	Prijsbijstelling	10 589	4 805	10 589	4 805
05	Onvoorzien	749	340	749	340
06	Uitgaven post-actief personeel	10 352	4 698	10 352	4 698
12	Europees Octrooibureau	7 309	3 317	7 309	3 317
15	Adviescolleges	1 785	810	1 773	805
55	Bijdrage aan het agentschap Senter	57 163	25 939	57 752	26 207
61	Personeel en materieel EZ, exclusief CBS			65	29
02	Industrieel en Algemeen Technologiebeleid			1 048 911	475 975
01	Onderzoek en voorlichting ten behoeve van technologiebeleid			131	59
02	Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering	393 055	178 361	360 313	163 503
03	Internationale en algemene technologiestimulering	116 109	52 688	102 417	46 475
04	Overheidsaanschaffingen en bevordering bedrijfsgerichte samenwerking	15 600	7 079	17 274	7 839
05	Syntens	65 451	29 700	66 224	30 051
06	Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling	73 400	33 307	73 988	33 574
07	Internationale ruimtevaartprogramma's	66 037	29 966	125 615	57 002
08	Bevordering van de vliegtuigindustrie en ruimtevaart	60 000	27 227	60 000	27 227
09	Speur- en ontwikkelingswerk	99 971	45 365	96 635	43 851
12	Technologische infrastructuur	143 434	65 088	108 314	49 151
13	Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking			38 000	17 244
03	Industrie- en Dienstenbeleid			99 504	45 153
03	Versterking economische structuur	7 494	3 401	11 258	5 109
04	Industriële promotie	14 628	6 638	14 506	6 583
05	Steun scheepsbouw	130 000	58 991	72 140	32 736
07	Bijdrage aan Koninklijke Schelde Groep				
08	Bijdrage auto-ontwikkeling Nedcar B.V.				
09	Garantieregeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981			1 600	726
04	Ruimtelijk Economisch Beleid			385 519	174 941
01	Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingsmaatschappijen en overige	11 128	5 050	11 147	5 058
04	Voorwaardenscheppend beleid			3 248	1 474
05	Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie			5 508	2 499
08	Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking	193 871	87 975	101 572	46 091
09	Regio-programma's			87 698	39 796
10	Investeren in stedelijke en regionale economische ontwikkeling	163 005	73 968	126 228	57 280
11	Toeristisch beleid	49 358	22 398	50 118	22 743
05	Ondernemerschap en Marktwerking			115 213	52 281
	<i>Ondernemerschap</i>				
01	Voorlichting en advisering MKB			2 054	932
02	Onderzoek en onderwijs MKB	14 861	6 744	13 281	6 027

(2)				(3) = (2) - (1)			
Realisatie				Verschil realisatie en oorspronkelijke vastgestelde begroting			
Verplichtingen		Uitgaven		Verplichtingen		Uitgaven	
NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
		4 162 545	1 888 881			454 450	206 220
		826 263	374 942			32 906	14 932
754 808	342 517	731 376	331 884	52 948	24 027	28 106	12 754
				- 1 498	- 680	- 1 498	- 680
				- 10 589	- 4 805	- 10 589	- 4 805
				- 749	- 340	- 749	- 340
7 677	3 484	7 677	3 484	- 2 675	- 1 214	- 2 675	- 1 214
6 768	3 071	6 768	3 071	- 541	- 245	- 541	- 245
3 164	1 436	2 902	1 317	1 379	626	1 129	512
77 659	35 240	77 365	35 107	20 496	9 301	19 613	8 900
		175	79			110	50
		1 152 611	523 032			103 700	47 057
		224	102			93	42
341 224	154 841	368 996	167 443	- 51 831	- 23 520	8 683	3 940
150 378	68 239	141 053	64 007	34 269	15 551	38 636	17 532
9 287	4 214	16 688	7 573	- 6 313	- 2 865	- 586	- 266
137 537	62 412	84 665	38 419	72 086	32 711	18 441	8 368
99 326	45 072	97 748	44 356	25 926	11 765	23 760	10 782
100 460	45 587	122 028	55 374	34 423	15 620	- 3 587	- 1 628
84 640	38 408	66 209	30 044	24 640	11 181	6 209	2 818
117 899	53 500	90 818	41 211	17 928	8 135	- 5 817	- 2 640
188 865	85 703	113 816	51 647	45 431	20 616	5 502	2 497
		50 366	22 855			12 366	5 611
		321 550	145 913			222 046	100 760
7 917	3 593	11 436	5 189	423	192	178	81
14 968	6 792	14 216	6 451	340	154	- 290	- 132
129 511	58 770	82 623	37 493	- 489	- 222	10 483	4 757
84 000	38 118	84 000	38 118	84 000	38 118	84 000	38 118
4 313	1 957	129 050	58 560	4 313	1 957	129 050	58 560
		225	102			- 1 375	- 624
		371 906	168 764			- 13 613	- 6 177
11 509	5 223	12 166	5 521	381	173	1 019	462
		414	188			- 2 834	- 1 286
		1 000	454			- 4 508	- 2 046
175 239	79 520	102 808	46 652	- 18 632	- 8 455	1 236	561
172 000	78 050	114 364	51 896	172 000	78 050	26 666	12 101
375 660	170 467	65 474	29 711	212 655	96 499	- 60 754	- 27 569
129 454	58 744	75 680	34 342	80 096	36 346	25 562	11 600
		123 273	55 939			8 060	3 657
		2 033	923			- 21	- 10
15 986	7 254	13 492	6 122	1 125	511	211	96

(1)

Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting			
		Verplichtingen		Uitgaven	
		NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
03	Borgstellingsregelingen	1 000 650	454 075	45 900	20 829
05	Bedrijfsbeëindigingshulp	13 330	6 049	13 330	6 049
07	Hulp bedrijven bij calamiteiten				
	<i>Diensten</i>				
12	Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999			5 765	2 616
	<i>Marktwerking</i>				
21	Marktwerking	5 301	2 405	4 936	2 240
22	Bijdrage Nederlands Meetinstituut	29 146	13 226	29 947	13 589
07	Buitenlandse Economische Betrekkingen en Exportbevordering			387 695	175 928
01	Internationale organisaties	16 066	7 290	16 066	7 290
02	Bevordering van de buitenlandse economische betrekkingen	60 281	27 354	35 290	16 014
03	Stimulering exportactiviteiten	205 000	93 025	146 888	66 655
04	Economische voorlichting en exportpromotie	27 881	12 652	27 881	12 652
05	Economische hulp Oost-Europa			145 145	65 864
07	Economische samenwerking en kennisoverdracht	157 500	71 470	16 425	7 453
08	Wet Investeringsrekening			80 000	36 302
01	Investeringsbijdragen en investeringstoelagen			80 000	36 302
09	Energiebeleid			797 896	362 069
	<i>Energiebeleid vanaf 1996</i>				
01	Energiebesparingstechnologie	159 099	72 196	219 491	99 601
02	Duurzame energie	38 469	17 456	93 587	42 468
03	Energievoorzieningsonderzoek	76 400	34 669	18 923	8 587
04	Beleidsondersteuning en overige uitgaven	9 113	4 135	9 609	4 360
05	Energieonderzoek Centrum Nederland	62 906	28 545	62 912	28 548
06	Doelfinanciering NITG-TNO	29 505	13 389	29 505	13 389
07	CO ₂ -reductie	52 632	23 883	25 000	11 345
08	Deelname in aandelenkapitaal TenneT				
12	Garanties energiebeleid			5 335	2 421
	<i>Doorsluitposten</i>				
21	Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten	141 230	64 087	141 230	64 087
22	Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.	142 000	64 437	142 000	64 437
	<i>Afwikkeling energiebeleid tot 1996</i>				
31	Adviesraden, normalisatiewerkzaamheden en overige uitgaven				
32	Toepassing energiebesparingstechnologie en duurzame energie			39 591	17 966
33	Onderzoek en ontwikkelingswerk op energiegebied			10 284	4 667
35	Investeringsubsidies energiebesparing			429	195

Mij bekend,

De Minister van Economische Zaken,

(2)				(3) = (2) - (1)			
Realisatie				Verschil realisatie en oorspronkelijke vastgestelde begroting			
Verplichtingen		Uitgaven		Verplichtingen		Uitgaven	
NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
879 454	399 079	29 643	13 451	- 121 196	- 54 996	- 16 257	- 7 377
12 394	5 624	12 695	5 761	- 936	- 425	- 635	- 288
90 000	40 840	25 000	11 345	90 000	40 840	25 000	11 345
236	107	2 427	1 101	236	107	- 3 338	- 1 515
7 656	3 474	5 237	2 376	2 355	1 069	301	137
32 486	14 742	32 746	14 859	3 340	1 516	2 799	1 270
		459 244	208 396			71 549	32 468
16 735	7 594	15 435	7 004	669	304	- 631	- 286
70 359	31 928	39 661	17 997	10 078	4 573	4 371	1 983
367 291	166 669	226 385	102 729	162 291	73 644	79 497	36 074
29 011	13 165	28 586	12 972	1 130	513	705	320
		136 599	61 986			- 8 546	- 3 878
136 876	62 112	12 578	5 708	- 20 624	- 9 359	- 3 847	- 1 746
		141 493	64 207			61 493	27 904
		141 493	64 207			61 493	27 904
		766 205	347 689			- 31 691	- 14 381
147 027	66 718	147 802	67 070	- 12 072	- 5 478	- 71 689	- 32 531
61 400	27 862	70 366	31 931	22 931	10 406	- 23 221	- 10 537
75 471	34 247	76 647	34 781	- 929	- 422	57 724	26 194
6 569	2 981	7 600	3 449	- 2 544	- 1 154	- 2 009	- 912
84 631	38 404	83 000	37 664	21 725	9 858	20 088	9 116
30 527	13 853	30 527	13 853	1 022	464	1 022	464
34 014	15 435	29 723	13 488	- 18 618	- 8 448	4 723	2 143
570	259	10 090	4 579	570	259	4 755	2 158
150 671	68 372	150 671	68 372	9 441	4 284	9 441	4 284
146 936	66 677	146 936	66 677	4 936	2 240	4 936	2 240
		12	5			12	5
		10 775	4 889			- 28 816	- 13 076
		2 056	933			- 8 228	- 3 734
						- 429	- 195

Financiële verantwoording van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) over het jaar 2000

**Begrotingsstaat behorende bij de Wet van .. .. 2000, Stb. ....
 Begroting 2000, inclusief tweede suppletore begroting
 Ministerie van Economische Zaken (XIII)
 Onderdeel ontvangsten**

Art.	Omschrijving	(1)		(2)		(3) = (2) - (1)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		Ontvangsten		Ontvangsten		Ontvangsten	
		NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
	TOTAAL	3 751 389	1 702 307	4 757 891	2 159 037	1 006 502	456 731
01	Algemeen	87 577	39 741	104 596	47 464	17 019	7 723
01	Diverse ontvangsten	9 128	4 142	11 484	5 211	2 356	1 069
11	Ontvangsten Bureau voor de Industriële Eigendom	50 077	22 724	52 109	23 646	2 032	922
21	Ontvangsten Centraal Planbureau	2 830	1 284	3 317	1 505	487	221
31	Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek	23 200	10 528	30 548	13 862	7 348	3 334
41	Terugontvangen bijdragen van Senter	2 342	1 063	7 138	3 239	4 796	2 176
02	Industrieel en Algemeen Technologiebeleid	191 000	86 672	154 633	70 169	- 36 367	- 16 503
02	Ontvangsten technische ontwikkelingskredieten	115 000	52 185	77 415	35 129	- 37 585	- 17 055
04	Diverse ontvangsten technologiebeleid	27 000	12 252	26 852	12 185	- 148	- 67
05	Ontvangsten uit het Fonds economische structuurversterking	49 000	22 235	50 366	22 855	1 366	620
03	Industriebeleid	49 780	22 589	77 046	34 962	27 266	12 373
01	Ontvangsten staalindustrie	16 080	7 297			- 16 080	- 7 297
03	Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie	33 700	15 292	77 010	34 946	43 310	19 653
04	Ontvangsten Garantieregeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981			36	16	36	16
04	Ruimtelijk Economisch Beleid	24 500	11 118	95 139	43 172	70 639	32 055
03	Diverse ontvangsten ruimtelijk economisch beleid	24 500	11 118	95 139	43 172	70 639	32 055
05	Ondernemerschap en Marktwerving	213 750	96 996	180 104	81 728	- 33 646	- 15 268
01	Ontvangsten uit borgstellingsregelingen	33 800	15 338	33 607	15 250	- 193	- 88
12	Opbrengst van casino's	171 000	77 596	140 032	63 544	- 30 968	- 14 053
13	Opbrengst afgifte exploitatievergunningen speelautomaten	3 500	1 588	4 609	2 091	1 109	503
15	Ontvangsten Nederlands Meetinstituut	2 450	1 112	1 750	794	- 700	- 318
21	Diverse ontvangsten OM	3 000	1 361	106	48	- 2 894	- 1 313
07	Buitenlandse Economische Betrekkingen en Exportbevordering	6 302	2 860	15 808	7 173	9 506	4 314
01	Ontvangsten BEB	4 079	1 851	12 212	5 542	8 133	3 691
02	Ontvangsten Exportbevorderings- en Voorlichtingsdienst	2 223	1 009	3 596	1 632	1 373	623

Art.	Omschrijving	(1)		(2)		(3) = (2) - (1)	
		Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		Ontvangsten		Ontvangsten		Ontvangsten	
		NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
08	Wet Investeringsrekening	10 000	4 538	4 049	1 837	- 5 951	- 2 700
01	Ontvangsten WIR	10 000	4 538	4 049	1 837	- 5 951	- 2 700
09	Energiebeleid	3 168 480	1 437 794	4 126 516	1 872 531	958 036	434 738
01	Inkomsten uit aardgas	2 836 000	1 286 921	3 787 814	1 718 835	951 814	431 914
02	Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.	142 000	64 437	146 935	66 676	4 935	2 239
03	Ontvangsten voorraadheffing in verband met financiering Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten	141 230	64 087	150 670	68 371	9 440	4 284
04	Dividend Ultra-Centrifuge Nederland N.V.	45 000	20 420	35 573	16 142	- 9 427	- 4 278
05	Ontvangsten zoutwinning	3 000	1 361	3 500	1 588	500	227
06	Diverse ontvangsten Energie	1 250	567	2 024	918	774	351

Mij bekend,

De Minister van Economische Zaken,

Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) over het jaar 2000 (slotwet)

**Staat behorende bij de Wet van .. .. 19., Stb. (Slotwet 2000)
Begroting 2000
Ministerie van Economische Zaken (XIII)
Agentschap Senter**

Art.	Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
		NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
1	Agentschap Senter						
	Totale baten	78 155	35 465	88 041	39 951	9 886	4 486
	Totale lasten	75 747	34 372	83 517	37 898	7 770	3 526
	Saldo van baten en lasten	2 408	1 093	4 524	2 053	2 116	960
	Totale kapitaalontvangsten	3 982	1 807			- 3 982	- 1 807
	Totale kapitaaluitgaven	5 352	2 429	8 544	3 877	3 192	1 448

Mij bekend,

De Minister van Economische Zaken,

**Rekening van verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van het
Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2000**

INHOUDSOPGAVE	Blz.
BEGROTINGSSTATEN	
TOELICHTING	10
Algemeen deel	10
Het algemeen deel bestaat uit de volgende hoofdstukken:	
I Inleiding	10
II Kerncijfers EZ	10
III Financieel beheer	13
IV Actieplan Professioneel inkopen	17
Artikelsgewijze toelichting	19
Uitgaven	19
Hoofdbeleidsterrein	
01 Algemeen	19
02 Industrieel en Algemeen Technologiebeleid	35
03 Industrie- en Dienstenbeleid	63
04 Ruimtelijk Economisch Beleid	68
05 Ondernemerschap en Marktwerking	78
07 Buitenl. Econ. Betrekk. en Exportbevordering	88
08 Wet Investeringsrekening	105
09 Energiebeleid	105
Ontvangsten	118
Hoofdbeleidsterrein	
01 Algemeen	118
02 Industrieel en Algemeen Technologiebeleid	120
03 Industrie- en dienstenbeleid	122
04 Ruimtelijk Economisch Beleid	123
05 Ondernemerschap en Marktwerking	124
07 Buitenl. Econ. Betrekk. en Exportbevordering	128
08 Wet Investeringsrekening	130
09 Energiebeleid	130
Agentschap Senter	133
Bijlage 1 Saldibalans per 31 december 2000 van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) en de bij die saldibalans behorende toelichting	149
Bijlage 2 Administratieve lasten	160

TOELICHTING

ALGEMEEN DEEL

I Inleiding

De toelichting bij de rekening bevat per begrotingsartikel een inhoudelijke toelichting bij opmerkelijke verschillen tussen de begrotingsraming, zoals vastgesteld bij de oorspronkelijke begroting (de Wet van 24 februari 2000, Stb. 144) en de uiteindelijke realisatie. Aangezien deze verschillen (in het merendeel van de gevallen) al in de eerdere suppletore begrotingen zijn toegelicht, heeft de toelichting bij de rekening veelal een samenvattend karakter en wordt zonodig verwezen naar de toelichting bij de betrokken suppletore begroting.

II Kerncijfers EZ en verloop van de begrotingsuitvoering 2000

In de navolgende opstelling zijn kerncijfers ten aanzien van de EZ-begroting weergegeven. In de aansluitende tekstblokken is respectievelijk ingegaan op de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten. In de op de tabel aansluitende tekst is voor een meer specifieke toelichting doorverwezen naar de individuele begrotingsposten die in de artikelsgewijze toelichting zijn behandeld.

kerncijfers EZ (x NLG 1 mln)				
	Stand vaststel- lingswet 2000	Stand 2e supple- tore begro- ting 2000	Realisa- tie 2000	Realisatie 1999
Uitgaven totaal	3 708	6 598	4 163	4 331
– personele uitgaven	527	520	526	506
– materiële uitgaven	187	212	213	202
– beleids- en overige uitgaven, waarvan voor:	2 994	5 866	3 424	3 623
• industrieel en algemeen				
• technologiebeleid	1 049	1 114	1 153	1 107
• industrie- en dienstenbeleid	100	326	322	393
• ruimtelijk economisch beleid	386	370	372	329
• ondernemerschap en marktwerking	115	119	123	106
• buitenlandse economische betrekkingen en exportbevordering	388	440	459	737
• WIR	80	95	141	186
• Energiebeleid	798	3 314	766	684
• overige uitgaven	80	88	87	80
• afrondingsverschil	– 2		+ 1	+ 1
Aangegane verplichtingen totaal	4 635	8 362	5 581	7 067
waarvan voor:				
• industrieel en algemeen				
• Technologiebeleid	1 033	1 253	1 230	1 323
• industrie- en dienstenbeleid	152	244	241	594
• ruimtelijk economisch beleid	417	868	864	360
• ondernemerschap en marktwerking	1 063	1 163	1 038	1 021
• buitenlandse economische betrekkingen en exportbevordering	467	700	620	1 702
• energiebeleid	711	3 296	738	1 261
• overige verplichtingen	791	837	850	807
• afrondingsverschil	+ 1	+ 1		– 1
Stand verplichtingen ultimo			11 866	11 539
waarvan voor:				
• reguliere verplichtingen			6 290	5 942
waarvan:				
– binnen begrotingsverband			5 962	5 566
– buiten begrotingsverband			328	376
• garantieverplichtingen			5 576	5 597
Ontvangsten totaal	3 751	4 736	4 758	4 726
– ontvangsten uit aardgas	2 836	3 772	3 788	2 774
– diverse ontvangsten EZ	915	964	970	1 952

Uitgaven

Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2000 is NLG 455 mln meer uitgegeven, waarvan NLG 430 mln voor beleidsuitgaven. De grootste verschillen betreffen:

- Industrieel en algemeen technologiebeleid (+ NLG 104 mln). Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting zijn substantieel hogere uitgaven gerealiseerd bij artikel 02.03 Internationale en algemene technologiestimulering (+ NLG 38,6 mln), artikel 02.05 Syntens (+ NLG 18,4 mln) en artikel 02.06 Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling (+ NLG 23,8 mln). In het geval van artikel 02.03 betreft het een saldo van diverse beschikkingen in de uitfinanciering van onder andere de programma's MEDEA, ITEA en BIT. De hogere uitgaven voor

02.05 vloeien voort uit een aanpassing van het bevoorschottingsregime met betrekking tot Syntens. Voor artikel 02.06 is zijn onder meer hogere uitgaven verricht naar aanleiding van de financiële problematiek bij Marin.

- Industrie- en dienstenbeleid (+ NLG 222 mln). Naar aanleiding van de afwikkeling van het KSG-dossier is bij tweede suppletore begroting het artikel 03.07 Bijdrage aan Koninklijke Schelde Groep geïntroduceerd, ten laste waarvan in 2000 een bedrag van NLG 84 mln is betaald. Voorts is op artikel 03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling NedCar in 2000 NLG 129,1 mln betaald in het kader van de uitvoering van de in 1991 gesloten overeenkomst tussen Volvo, Mitsubishi en Staat inzake NedCar. De hogere uitgaven worden overigens deels gecompenseerd door hogere ontvangsten (+ NLG 38,5 mln) op artikel 03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie.
- Buitenlandse Economische betrekkingen (+NLG 71 mln). De hogere uitgaven zijn toe te schrijven aan artikel 07.03 Stimulering exportactiviteiten (+ 79,5 mln) en houden overwegend verband met extra uitgaven voor de Garantiefaciliteit Opkomende Markten (GOM) naar aanleiding van een groter dan verwacht beroep op deze faciliteit.
- Inzake de afwikkeling van de Wet Investeringsrekening (artikel 08.01) is in 2000 NLG 61,5 mln meer betaald dan oorspronkelijk geraamd.

De uitgaven- en verplichtingenraming voor Energiebeleid is bij tweede suppletore begroting met NLG 2,55 miljard verhoogd in verband met de voorgenomen aankoop door de Staat van de aandelen in de landelijk netbeheerder TenneT. Zoals toegelicht bij artikel 09.08 Deelname in aandelenkapitaal TenneT N.V., vond deze transactie uiteindelijk niet in 2000 plaats.

Verplichtingen

Het bedrag aan gerealiseerde verplichtingen komt in 2000 NLG 946 mln hoger uit dan de oorspronkelijke raming. De voornaamste afwijkingen betreffen:

- Industrieel en algemeen technologiebeleid (+ NLG 197 mln). De extra verplichtingen zijn een saldo van diverse mutaties, waaronder mutaties bij artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering (NLG 51,8 mln), artikel 02.03 Internationale en algemene technologiestimulering (+ 34,3 mln), artikel 02.05 Syntens (+ 72,1 mln), artikel 02.07 Internationale ruimtevaartprogramma's (+34,4 mln) en artikel 02.12 Technologische infrastructuur (+ 45,4 mln). Een deel van de lagere verplichtingenrealisatie bij artikel 02.02 vloeit voort uit een overheveling van NLG 20 mln naar de begroting van Verkeer en Waterstaat ten behoeve van infrastructurele voorzieningen. De verhoging bij artikel 02.05 is hoofdzakelijk het gevolg van het doorschuiven van oorspronkelijk voor 1999 geraamde verplichtingenruimte met betrekking tot de EZ-bijdrage aan Syntens over 2000. Omdat het overleg inzake de Syntens-begroting 2000 niet voor het einde van 1999 afgerond kon worden, was het doorschuiven van deze ruimte noodzakelijk.
- Industrie- en dienstenbeleid (+ NLG 89 mln). Betreft overwegend de afwikkeling van het KSG-dossier. Zie ook de voorgaande alinea inzake uitgaven.
- Ruimtelijk economisch beleid (+ NLG 447 mln). Per saldo is bij artikel 04.10 Investeren in stedelijke en regionale economische ontwikkeling een bedrag van NLG 212,7 mln meer verplicht dan aanvankelijk voorzien, in verband met het in 2000 vastleggen van verplichtingen die voortvloeien uit de in 1999 met de G30 (de 30 grootste gemeenten)

afgesloten convenanten. Daarnaast is bij artikel 04.09 Regio-programma's NLG 172,0 mln gerealiseerd naar aanleiding van het vastleggen van verplichtingen ten behoeve van de aanleg van infrastructuur en het bedrijventerrein Born. Ook deze verplichtingen waren aanvankelijk geraamd voor 1999, maar zijn doorgeschoven naar 2000.

- Buitenlandse Economische betrekkingen (+NLG 153 mln). De hogere verplichtingen hangen met name samen met het beroep op de exportkredietverzekeringen GOM en SEN0 (artikel 07.03).

De verhoging van de uitgaven- en verplichtingenraming voor Energiebeleid in de tweede suppletore begroting is toegelicht in de voorgaande alinea met betrekking tot de uitgaven.

Ontvangsten

In 2000 is NLG 1007 mln meer ontvangen dan voorzien in de oorspronkelijke begroting. Deze meevaller concentreert zich bij de aardgasbaten (+ NLG 952 mln).

III Financieel beheer

Inleiding

Aansluitend wordt ingegaan op een aantal ontwikkelingen rond het financieel beheer binnen EZ, waaronder de voorbereiding van de begroting volgens de lijn van de notitie «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» en de verbetering van de informatievoorziening in begrotingen en financiële verantwoordingen (reactie op vragen Commissie van Zijl).

Planning & Control binnen EZ

Sturing en beheersing van het Ministerie zijn op verschillende organisatorische niveaus een voortdurend onderwerp van aanpassing en verbetering. Het planning & control instrumentarium volgt en ondersteunt deze dynamiek. Ook in 2000 is een aantal belangrijke ontwikkelingen afgerond, voortgezet of opgestart.

De EVD is per 1 januari 2001 omgevormd tot agentschap. Outputsturing, transparante processen en inzicht in de kostprijzen per product zijn belangrijke elementen in het streven naar grotere doelmatigheid. Dit proces en de daarmee samenhangende verbetering van het financieel beheer, heeft in 2000 een flinke inspanning gevergd. Een zelfde traject is voor Bureau I.E. in voorbereiding. In 2000 is daarvoor al veel voorbereidend werk verricht zodat een officieel verzoek met vertrouwen kan worden ingediend.

Bij het CBS stond 2000 in het teken van de «kanteling» van de organisatie, die plaatsvond in het kader van de reorganisatie van het CBS. Daarmee samenhangend zijn ook de ondersteunende (financiële) informatiesystemen van het CBS aangepast. Deze dragen bij aan grotere transparantie van processen en beter inzicht in de kosten van de door het CBS geleverde diensten.

Ter verbetering van de aansturing van het departement is in 2000 voor het eerst een EZ-werkplan tot stand gebracht. Dit werkplan, waarin de belangrijkste prioriteiten van EZ voor 2001 zijn opgenomen, geldt als richtinggevend voor de beleidsmatige activiteiten van EZ en voor de uitwerking daarvan in werkplannen per onderdeel van het Ministerie. De

al geruime tijd functionerende interne werkplancyclus heeft daarmee een steviger verankering in de organisatie gekregen. Vermeldenswaard is tenslotte dat het agentschap Senter voor het tweede achtereenvolgende jaar de F.G. Kordes-Trofee heeft ontvangen; de prijs voor het beste jaarverslag.

Geautomatiseerde ondersteuning van financieel beheer

In 2000 is een Strategienota rond het departementale ERP-pakket uitgebracht. Op basis hiervan zullen in de komende jaren diverse projecten worden uitgevoerd die er voor moeten zorgen dat het ERP-pakket zo optimaal mogelijk wordt ingezet bij de ondersteuning van de bedrijfsvoering. Als eerste stap in deze richting is in 2000 overgegaan naar een nieuwe versie van het pakket. Ook is onderzocht welke veranderingen van de inregeling van het pakket moeten plaatsvinden om tot een betere integratie te komen van de bestaande financiële-, personele- en inkoopdelen van het systeem. Naast de voornoemde activiteiten is het door het ministerie van Financiën gecoördineerde kernmodel financiële informatievoorziening (KFI) uitgetest op het ERP-pakket. Uitkomsten hiervan vormen mede een basis voor een nieuwe inregeling van het systeem bij het Ministerie van Economische Zaken.

Toezichtsfunctie

Omdat het toezicht op rechtmatigheid sinds enige tijd een bevredigend beeld vertoont en het financieel beheer binnen EZ in algemene zin op orde is, vindt – voor een geselecteerd aantal dossiers en binnen een aantal specifieke voorwaarden – een verschuiving plaats van het ex ante-toezicht door FEZ naar een ex ante-toezicht door financiële stafbureau's van beleidsonderdelen. In voorkomende gevallen vervangt FEZ haar ex ante-toezicht door ex post-toezicht, hetgeen onder meer leidt tot kortere doorlooptijden van financiële dossiers. Deze accentverschuiving in het toezichtsveld wordt gefaseerd uitgevoerd. Per 1 maart 1999 is deze verschuiving doorgevoerd voor een eerste groep van dossiers. Begin 2000 is een dergelijke verschuiving voor een tweede groep van dossiers doorgevoerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Het geheel van de door EZ getroffen maatregelen biedt een voldoende waarborg voor een doeltreffende bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O). Zie hiervoor onder meer de diverse rapportages aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 22 150, nrs. 5 en 11). Een belangrijk aspect bij M&O is de juistheid van de door derden aangeleverde gegevens. Deze gegevens worden bij het beleidsinstrumentarium van EZ gewaarborgd door controle (gecertificeerde jaarrekeningen van de aanvragers en accountsverklaringen bij eindafrekeningen). Op deze wijze wordt de kans op M&O zoveel mogelijk beperkt. De actualisatie van de M&O-gevoeligheid van het beleidsinstrumentarium is een vast onderdeel van het financieel beheer door EZ. Het instrumentarium wordt in beginsel jaarlijks doorgelicht op de M&O-gevoeligheid van het aspect «derdengegevens». Bij de achtereenvolgende actualisaties is telkens geconcludeerd dat de getroffen maatregelen een voldoende waarborg vormen voor een doeltreffende bestrijding van M&O.

Rijksbreed geldt dat zowel de uitvoering van de uitkerings- en wachtgeld-regelingen als de BTZR (Besluit Tegemoetkoming Ziektekosten Rijks-personeel) bijzondere aandacht vragen ter voorkoming van M&O. Bij de uitvoering in 2000 zijn – voor wat betreft de uitgaven die ten laste komen van de EZ-begroting en voorzover op dit moment bij EZ bekend – geen afwijkingen van materieel belang waargenomen.

Administratieve Organisatie

Gezien de diverse ontwikkelingen op het terrein van het financieel beheer, zoals daar zijn nieuwe regelgeving, organisatorische veranderingen, integraal management, verbetering van de inkoopfunctie, VBTB etc., vinden aanpassingen plaats van de Administratieve Organisatie (AO) en de daarbij behorende Interne Controle (IC). Verder zijn bestaande beschrijvingen geactualiseerd en is onderhoud gepleegd. Via het Audit-Committee en de AO-Coördinatieteams zijn de taken van de departementale AO-Onderhoudsorganisatie bewaakt en zijn kaders aangereikt voor het opstellen van AO-procedures.

Het afgelopen jaar zijn er onder andere AO-kaders opgesteld voor de decentrale personeelsprocessen en voor de Europese aanbestedingen. Ook zijn in het kader van de interne dienstverlening diverse andere AO-activiteiten uitgevoerd, waaronder de invoering van een volmachten-register.

Verbetering van de informatievoorziening in begrotingen en financiële verantwoordingen

- De kabinetsnotitie «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» (=VBTB) zet de lijnen uit voor een meer beleidsmatig georiënteerde begroting met ingang van 2002. Binnen EZ functioneert sinds 1998 een projectorganisatie met de opdracht de implementatie van VBTB voor te bereiden. Deze projectorganisatie heeft onder andere de in mei 2000 uitgebrachte voorbeeldbegroting voor EZ voorbereid. Na de totstand-koming van de voorbeeldbegroting zijn diverse verbeterpunten geïnventariseerd. Daarbij werden ook de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de voorbeeldbegroting van EZ betrokken. Deze verbeterpunten worden meegenomen bij de uitwerking van de (VBTB) begroting 2002. Ook is in 2000 de aanpassing van de begrotingsadministratie voorbe-reid. Uitgangpunt daarbij is dat de begrotingsvoorbereidingsmodule van de administratie vanaf maart 2001 de begrotingsramingen volgens de artikelindeling van de VBTB-begroting kan genereren en dat de benodigde conversie van de begrotingsuitvoeringsmodule plaatsvindt begin 2002. Voorts is in 2000, op basis van een intern onderzoek naar beleidsin-formatiesystemen, vastgesteld dat de concrete uitwerking van geautomatiseerde systemen met betrekking tot beleidsinformatie pas doelmatig is, wanneer een precieze definiëring heeft plaatsgevonden van de te monitoren gegevens (prestatie-indicatoren). Dit punt wordt in 2001 uitgewerkt. Tot slot kan vastgesteld worden dat VBTB eind 2000, met de aanvang van de begrotingsvoorbereiding 2002, de «projectfase» heeft verlaten. In 2001 vindt immers de productie plaats van de eerste VBTB-begroting en zullen ook de met VBTB samenhangende werkwijzen en informatiesystemen in praktijk vorm moeten krijgen.
- De Tweede Kamer heeft in 1999 vier onderwerpen geselecteerd die in de financiële verantwoording van EZ over 1999 specifiek belicht

zouden moeten worden (werkgroep Financiële verantwoordingen, Kamerstukken II 1998/99, 26 347, nr. 1–2). In de financiële verantwoording over 1998 (zie paragraaf «financieel beheer») is uitvoerig ingegaan op de elementen die per onderwerp aan de orde zouden moeten komen. Daarbij is aangegeven dat de door de werkgroep gevraagde verbijzonderingen met betrekking tot het onderwerp «instrumenten in het kader van het grote stedenbeleid» niet beschikbaar zijn. Nadien heeft de werkgroep Financiële Verantwoordingen van de Tweede Kamer te kennen gegeven dat over dit onderwerp niet in de financiële verantwoording van EZ over 2000 gerapporteerd hoeft te worden (Kamerstukken II 1999/00, 16 953, nr. 1).

Aansluitend zijn de onderwerpen genoemd met een verwijzing naar de artikelsgewijze toelichting, alwaar de onderwerpen behandeld zijn.

- Instrumentarium en tijdspad om te komen tot een vermindering van de administratieve lasten (artikel 05.21 en bijlage 2);
- Doelmatigheid exportinstrumentarium (artikel 07.03);
- ICT-beleid (artikel 02.02).

Opmerkingen van de Algemene Rekenkamer naar aanleiding van het rechtmatigheidsonderzoek over 1999

De Algemene Rekenkamer (AR) constateerde over 1999 een aantal tekortkomingen op het gebied van het financieel beheer bij Economische Zaken. Op elk van deze punten wordt aansluitend ingegaan.

- IJkpunt Automatisering. Het verbeterplan dat afgelopen jaar is opgesteld naar aanleiding van het bezwaaronderzoek van de Rekenkamer, is op een aantal cruciale punten uitgevoerd. Bij sommige punten is geconcludeerd dat het strikt opvolgen van aanbevelingen van de Rekenkamer voorbij zou gaan aan de mogelijkheden van de standaard software die in gebruik is. Dit is gerapporteerd aan de Rekenkamer. In 2000 hebben organisatorische wijzigingen plaats gevonden. Ook is een overgang naar een nieuwe versie van de standaard software gemaakt. Beide operaties hebben er toe geleid dat vooral de verbeterpunten rond het beschrijven van procedures vertraging hebben opgelopen. Deze zijn naar 2001 doorgeschoven. Ook dit is met de Rekenkamer besproken en gezien de situatie en de reeds ondernomen acties kan zij dit billijken.
- Toezicht op besteding EFRO-gelden door provincies. De AR constateerde dat provinciale programma-managers hun rapportages rechtstreeks aan de Europese Commissie stuurden. Tevens oordeelde de AR dat EZ niet altijd adequaat reageerde op brieven en controle-rapporten van de Europese Commissie. Naar aanleiding hiervan heeft de AR aanbevolen om het toezicht op het beheer en de controle van structuurfondsgelden te verbeteren en te zorgen voor een goede coördinatie van de informatiestroom naar Brussel. In 2000 zijn door EZ met de betrokken provinciale besturen afspraken gemaakt om te komen tot een stroomlijning van de aan Brussel uit te brengen rapportages. Als uitvloeisel van deze afspraken ontvangt EZ een afschrift van rapportages, zodat EZ op de hoogte is van de informatievoorziening aan de Europese Commissie. Binnen EZ zijn maatregelen in voorbereiding die moeten bijdragen tot een betere interpretatie van deze regelgeving.
- IJkpunt Transactie-uitgaven en ontvangsten. Bij dit ijkpunt stelde de AR dat de Europese aanbestedingsregels niet altijd door de diverse dienstonderdelen zijn nageleefd. Om de naleving te verbeteren heeft EZ in 1999 een plan van aanpak inzake Europees aanbesteden

opgesteld. In de loop van 1999 en in 2000 zijn de voorgenomen activiteiten in uitvoering genomen. In de departementale procedures is onder andere de verplichte inschakeling van WJZ bij het niet Europees aanbesteden van inkopen boven het drempelbedrag verplicht gesteld. Naar aanleiding van de bevindingen van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot het CBS, is in 2000 een plan van aanpak «verbetering financieel beheer» opgesteld. Naast een inventarisatie van de aan te brengen verbeteringen, zijn hierin tevens de daarbij te stellen prioriteiten opgenomen. Ondanks de ingrijpende organisatorische wijzigingen die het CBS in 2000 heeft ondergaan, is een groot deel van de verbeterpunten opgepakt. De verbetering van enkele andere door de Rekenkamer geïnventariseerde tekortkomingen was reeds eerder gang gezet en is in 2000 afgerond. Het wegwerken van de verbeterpunten heeft bij het CBS hoge prioriteit en wordt door de departementale accountantsdienst en de directie FEZ strikt gemonitord. Ten aanzien van de EVD constateerde de AR dat het financieel beheer in 1999 wederom een belangrijk aantal tekortkomingen kende. Door deze kritiek en vervolgens het Algemeen Overleg in mei, is de noodzaak voor verbetering pregnanter naar voren gekomen en hoog op de agenda van het EVD-management gezet. Het bestaande plan van aanpak financieel beheer werd verder aangescherpt en in uitvoering genomen. Met behulp van externe inhuur is in een relatief korte periode een grote stap voorwaarts gezet. Teneinde dit geen tijdelijke impuls te laten zijn is de financiële functie ook structureel versterkt. Zo is er sinds enige maanden een decentrale controller aangesteld binnen de divisie Voorlichting en Promotie en is in september een AO/IC-medewerker in dienst getreden. Naast andere organisatorische wijzigingen is de EVD hierdoor in staat het financieel beheer op een structureel hoger niveau te tillen. Genoemde stand van zaken financieel beheer is in de brief van 23 oktober 2000 (Kamerstukken II 2000–2001, 27 058, nr.3) aan de Kamer meegedeeld.

IV Actieplan Professioneel Inkopen

Eind september 2000 startte binnen EZ het project «Professioneel Inkopen en Aanbesteden in EZ» (PIA EZ). Met dit project zal EZ invulling geven aan het rijksbrede actieplan Professioneel Inkopen en Aanbesteden (PIA). In dit actieplan en in PIA EZ komen 3 sporen samen: Europees, innovatief en elektronisch aanbesteden. Doel van het project is te bereiken dat EZ aantoonbaar voldoet aan de Europese aanbestedingsrichtlijnen, dat het inkopen waar mogelijk samenwerkend en gecoördineerd verloopt, met gebruikmaking en versterking van aanwezige expertise en met gebruikmaking van eigentijdse middelen.

Het projectplan PIA EZ kent drie fasen:

- Inventarisatie en analyse van het huidige inkopen en aanbesteden in EZ;
- Opstellen van een actieplan met daarin de op professionalisering gerichte maatregelen;
- Uitvoeren van het actieplan.

Eind 2000 is de eerste fase van PIA EZ afgerond, de inventarisatie en analyse van de huidige inkoop- en aanbestedingspraktijk binnen EZ. Belangrijkste conclusies zijn dat meer coördinatie en samenwerking binnen het Ministerie efficiency voordelen kan opleveren. De aanbevelingen uit de eerste fase zijn input voor de volgende stappen in het project. Voor fase twee is een projectplan in voorbereiding.

Op interdepartementaal niveau is in 2000 de meeste tijd gaan zitten in het interdepartementaal vaststellen van de projectorganisatie van PIA.

Inmiddels is een interdepartementale klankbordgroep gevormd en is het projectbureau ingesteld. Verder is de inventarisatie van de inkoopfunctie door de diverse departementen gestart. Pas in 2001 zullen de projecten goed op gang komen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

UITGAVEN

01.00 ALGEMEEN

Artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	701 860	703 270
Realisatie 2000	754 808	731 376
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 52 948	+ 28 106

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden de apparaatsuitgaven verantwoord van het kernministerie en de diensten. De belangrijkste verschillen ten opzichte van de vastgestelde begroting betreffen:

- verwerking van de structurele overgang van de ECD naar het Ministerie van Financiën (– NLG 37,7 mln);
- versnelling van uitgaven voor flankerend beleid in verband met de reorganisatie bij het CBS, tevens hogere realisatie door onder andere inhuur van automatiseringskennis (NLG 24,5 mln);
- aan de EZ-begroting toegevoegde middelen voor de verwerving van een participatie in TenneT en de verkoop van UCN, tevens hogere realisatie TenneT (NLG 14,6 mln);
- aan dit artikel toegevoegde middelen uit hoofde van loon- en prijsbijstelling (NLG 14,0 mln);
- vrijgemaakte middelen voor de implementatie van de interne ICT-strategie en professionalisering van inter- en intranet (NLG 11,8 mln);
- vrijgemaakte middelen voor de uitvoering van het projectplan «herhuisvesting» en voor «materieel kernministerie», tevens per saldo hogere realisatie op beide posten (NLG 8,3 mln);
- vrijgemaakte middelen en hogere realisatie in verband met werkzaamheden voor de Elektriciteitswet en de Gaswet (NLG 4,3 mln);
- binnen de EZ-begroting vrijgemaakte respectievelijk aan de EZ-begroting toegevoegde middelen voor de voorlichtingsprojecten «Economie van de 21e eeuw» en de ICT-campagne «Nederland gaat Digitaal», tevens lagere realisatie op het voorlichtingsbudget door vertraging in diverse projecten (NLG 2,1 mln);
- diverse beleidsmatig niet relevante mutaties en hogere realisatie (NLG 11,0 mln);
- het verschil tussen verplichtingen en uitgaven wordt verklaard door bij eerder aangebrachte mutaties te anticiperen op een over de jaren gespreid uitgavenritme.

In de aansluitende toelichting onder tabel 2 wordt ingegaan op de realisaties van de afzonderlijke dienstonderdelen. Waar relevant wordt ingegaan op specifieke verschillen tussen de vastgestelde begroting 2000 en de realisatie.

Tabel 1: Opbouw van de personele raming voor geheel EZ			
(Bedragen x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
Gemiddelde begrotingssterkte in fte's	4 462,7	3 986,3	- 476,4
Gemiddelde prijs per fte	103,017	111,253	8,236

Toelichting

De stijging van de gemiddelde prijs per fte met 8% wordt voornamelijk verklaard door:

- De overgang van de ECD naar de FIOD per 1 september 1999 (- 275,1 fte). De gemiddelde loonkosten van het Ministerie zijn daardoor gestegen;
- De stijging van de salarissen als gevolg van de CAO en de incidentele loonontwikkeling.

Tabel 2: Verdeling van budgetten personeel en materieel						
Kernministerie en buitenlandse diensten (bedragen x NLG 1 mln)	budget personeel ²		budget materieel ²		totaal apparaatsuitgaven	
	begroting	realisatie	begroting	realisatie	raming	realisatie
Algemene leiding ¹	2,3	2,5	1,1	1,4	3,4	3,9
Beleidsontwikkeling en uitvoering:						
- Industrie en diensten	29,6	31,0	13,7	17,6	43,4	48,5
- Economische structuur	27,0	29,2	11,4	15,9	38,3	45,2
- Energie	15,6	15,6	6,7	8,6	22,3	24,2
- Buitenlandse economische betrekkingen (incl. herijking)	18,3	18,5	7,7	10,7	26,0	29,1
Ondersteuning:						
- Algemene economische politiek	4,9	4,5	1,9	2,3	6,8	6,8
- Voorlichting	5,0	6,6	3,9	12,0	8,9	18,6
- Interne zaken	12,2	13,3	7,3	11,1	19,6	24,3
- Financieel economische zaken	5,9	5,9	2,4	2,5	8,3	8,4
- Financiering en deelnemingen	3,3	3,6	1,3	1,8	4,6	5,4
- Accountantsdienst ³	4,0	4,1	1,2	2,9	5,1	7,0
- Personeel, organisatie en informatie	12,7	14,2	5,5	7,4	18,2	21,6
- Juridische zaken	4,6	4,2	2,2	2,9	6,9	7,1
Buitendiensten:						
- ECD	28,3	-	9,2	-	37,5	-
- CPB	19,7	21,1	5,6	5,8	25,4	26,8
- Bureau I.E.	16,8	17,0	11,4	11,2	28,2	28,2
- SodM	6,1	5,9	1,8	1,7	7,9	7,6
- CBS	239,6	258,4	71,6	83,5	311,2	342,0
- EVD	12,4	15,9	6,7	5,6	19,0	21,5
- NMa (incl. DTe)	15,7	18,5	8,1	12,7	23,8	31,2

Tabel 2: Verdeling van budgetten personeel en materieel

Kernministerie en buiten-Overig:	budget personeel ²		budget materieel ²		totaal apparaatsuitgaven	
– Overige personeelsuitgaven ⁴	32,0	27,9	32,0	27,9	–	–
– Onverdeelde personeelsuitgaven	1,4	–	–	1,4	–	–
– Overige materiële uitgaven ⁴	–	–	3,6	19,4	3,6	19,4
Totaal	517,4	517,7	184,5	237,1	701,9	754,8

¹ Inclusief Minister en Staatssecretaris.

² De artikelsubs Materieel Kernministerie, Automatisering en Voorlichting zijn over de budgetten van de dienstonderdelen verdeeld.

³ Exclusief externe accountants.

⁴ Betreft de budgetten die niet specifiek toehoren aan een dienstonderdeel.

Toelichting

De tabel bevat een verdeling van de apparaatsuitgaven naar de verschillende onderdelen van het Ministerie. De verschillen worden voor het grootste deel verklaard door de hierboven onder «toelichting realisatie 2000» opgenomen toelichting. In aanvulling daarop wordt de overschrijding op het materiële budget van voorlichting met name verklaard door: vrijgemaakte middelen voor de uitvoering van het projectplan «Economie van de 21 eeuw» en de ICT-campagne (NLG 5,7 mln), een lagere realisatie op het voorlichtingsbudget (– NLG 3,6 mln), aan de EZ-begroting toegevoegde middelen voor inter- en intranet (NLG 1,8 mln), stijging van het budget materieel kernministerie (toerekening aan voorlichting: NLG 0,7 mln) en een saldo van diverse beleidsmatig minder relevante mutaties (3,5 mln).

Automatisering kerndepartement (01.01–100)

(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
1. Exploitatie	9 568	13 603	4 035
2. Nieuwe ontwikkelingen	5 220	13 448	8 228
3. Exploitatie (als %)	65%	50%	– 15%
4. Nieuwe ontwikkelingen (als %)	35%	50%	15%

Toelichting

De toename van het percentage «nieuwe ontwikkelingen» wordt verklaard door de implementatie van de ICT-nota en andere nieuwe activiteiten. Het gaat hierbij onder andere om: DOC-IT (geautomatiseerde archivering), verdere ontwikkeling van het EZ-Web en het bedrijfsvoeringssysteem van EZ en de ontwikkeling van nieuwe media (bij de directie Voorlichting). Ook de relatieve daling van het percentage «exploitatie» is hierop terug te voeren.

Huisvesting

Met ingang van 1999 heeft elk ministerie in het kader van de Stelselwijziging Rijkshuisvesting een budget voor huisvesting gekregen. Onderstaand is een kengetal opgenomen waarin de huur en overige huisvestingsuitgaven per fte zijn opgenomen. Het kengetal betreft het

gehele ministerie (exclusief het agentschap Senter.

huisvestingskengetal	realisatie 1999	begroting 2000	realisatie 2000
huisvestingsuitgaven per fte in NLG	13 163	13 223	13 254

Euro

Door de interne projectgroep Invoering Euro zijn in 2000 drie voortgangsrapportages uitgebracht aan de (ambtelijke) leiding van het Ministerie van Economische Zaken. Bij de eerste rapportage, met als peildatum 1 september 1999 (verlaat uitgebracht in januari 2000 om de resultaten van de eerste audit op het project mee te kunnen nemen) is een actieplan gevoegd om uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de auditors. In dit actieplan zijn maatregelen opgenomen om de projectorganisatie aan te passen en de aansturing van het project te verbeteren. In de tweede rapportage kon worden gemeld dat de uitvoering van deze (organisatorische) maatregelen in volle gang was. Met betrekking tot de (inhoudelijke) projectactiviteiten kon, mede door de voorrang die de millenniumproblematiek had genoten, slechts een beperkte vordering gerapporteerd worden.

In november is de derde voortgangsrapportage met als peildatum 1 september 2000 uitgebracht. Geconstateerd moest worden dat met name op het terrein van automatisering nog onvoldoende vooruitgang geboekt was, vooral bij het CBS waar de werkzaamheden onder druk hadden gestaan van de reorganisatie. Het europroject heeft daarom prioriteit gekregen om de achterstand in de uitvoering van de geplande activiteiten nu snel in te lopen.

Toelichting diensten EZ

Algemeen

Voor een nadere toelichting op de activiteiten van het Bureau I.E., het CBS, de ECD, het SodM, de NMa en de EVD wordt verwezen naar de laatst verschenen jaarverslagen van deze diensten.

Bureau voor de Industriële Eigendom

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
Materiële uitgaven	11 361	11 249	- 112
Personeelsuitgaven	16 808	16 984	176
Personele omvang (fte's)	164,6	147,4*	- 17,2

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 2000

De geringe verschillen op de personele en materiële begroting worden veroorzaakt door enkele beleidsmatig minder relevante meeen tegenvallers.

Kengetallen BIE						
(bedragen x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil	begroting kn/prod.	realisatie kn/prod.	verschil
1. Onderzoeken stand der techniek	2 200	2 163	- 373,2	342,8	26	- 0,408
2. Verleende octrooien en certificaten	16 120	14 149	- 1 971	0,555	0,642	0,087
3. Wettelijke adviezen	20	13	- 718,700	21,154	2,454	
4. Registreren en beheren octrooirechten	129 000	126 835	- 2 165	0,014	0,014	0,0
5. Instandhouding bibliotheek en collectie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
6. Leveren van octrooidocumenten (afdrukken)	1 400 000	1 000 000	- 400 000	0,02	0,0	0,01
Leveren van octrooidocumenten (publicaties)	3 279	3 221	- 58	0,527	0,506	- 0,021
7. Verspreiden van kennis van octrooi-systemen (inzet capaciteit in uren)	13 000	12 782	- 218	0,366	0,368	0,002

Toelichting

De lagere gemiddelde kosten van onderzoeken naar de stand der techniek worden veroorzaakt door een combinatie van lagere tarieven en hogere restituties van het Europees Octrooi Bureau (EOB). De hogere gemiddelde kosten van wettelijke adviezen zijn het gevolg van een lager maar bewerklijker aantal adviezen.

Centraal Bureau voor de Statistiek

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	71 647	83 530	11 883
personeelsuitgaven	239 584	258 434	18 850
personele omvang (fte's)	2 250	2 213,9*	- 36,1

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 2000

De overschrijding bij de apparaatsuitgaven van het CBS wordt deels verklaard door toevoeging van loonbijstelling (NLG 6,4 mln) en het vervroegen van uitgaven in verband met de reorganisatie (NLG 11,8 mln). Ook is sprake van hogere inhuur van automatiseringskennis (NLG 4,6 mln). Het restant is een saldo van kleinere mee- en tegenvallers (NLG 7,9 mln).

Kengetallen CBS			
(bedragen x NLG1000)*	begroting	realisatie	verschil
1 mensen en hun activiteiten			
– apparaatsuitgaven	40 494	45 188	4 694
– aantal fte's	339	327	– 12
2 bedrijfsleven			
– apparaatsuitgaven	40 840	58 731	17 891
– aantal fte's	342	425	83
3 kwartaire sector			
– apparaatsuitgaven	14 517	16 168	1 651
– aantal fte's	121	117	– 4
4 economie			
– apparaatsuitgaven	33 760	34 962	1 202
– aantal fte's	282	253	– 29
5 milieu			
– apparaatsuitgaven	5 551	6 910	1 359
– aantal fte's	46	50	4
6 regionale statistieken			
– apparaatsuitgaven	2 434	3 317	883
– aantal fte's	20	24	4
7 algemeen			
– apparaatsuitgaven	35 983	34 825	– 1 159
– aantal fte's	301	252	– 49
8 niet statistische onderwerpen			
– apparaatsuitgaven	114 452	111 317	– 3 135
– aantal fte's	798	766	– 32
9 Totaal			
– apparaatsuitgaven**	288 031	311 418	23 386
– aantal fte's	2 250	2 214	–36

* betreft saldo van uitgaven en ontvangsten per statistisch thema

** inclusief uitgaven en ontvangsten voor het CBS die op de centrale budgetten geboekt worden

Toelichting

De uitgaven voor de reorganisatie zijn verwerkt onder het thema niet statistische onderwerpen (8). De beoogde efficiencyverbetering op het thema bedrijfsleven (2) is als gevolg van de kanteling van de organisatie per medio 2000 later gerealiseerd dan verwacht. Er hebben zich wel efficiency verbeteringen voorgedaan bij de thema's algemeen (7) en niet statistische onderwerpen (8). Het verschil bij het thema economie (4) is veroorzaakt door de efficiëncyslag bij de statistiek voor de buitenlandse handel, waardoor er minder fte's benodigd waren.

Centraal Planbureau

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	5 647	5 750	103
personeelsuitgaven	19 740	21 062	1 322
personele omvang (fte's, excl. personeel gefinancierd uit werken in opdracht)	138,6	144,9*	6,3

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 2000

De overschrijding bij de personeelsuitgaven is te verklaren door bij toevoeging van middelen voor loonbijstelling (NLG 0,4 mln), enkele kleinere mutaties (NLG 0,3 mln) en de inhuur van een aantal medewerkers voor tijdelijke werkzaamheden (NLG 0,7 mln).

Kengetallen CPB			
(bedragen x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
1 aantal Centraal Economisch Plan	1	1	0
– apparaatskosten	1 275	1 674	399
– aantal fte's	8,0	9,6	1,6
2 aantal Macro-Economische Verkenning	1	1	0
– apparaatskosten	797	941	147
– aantal fte's	5,0	5,4	0,4
3 aantal CPB report	4	4	0
– apparaatskosten	319	418	99
– aantal fte's	2,0	2,4	0,4
4 aantal onderzoeksprojecten (waarvan resulterend in onderzoeks- memo)	35	10	- 25
	9		
– apparaatskosten	7 729	8 141	412
– aantal fte's	48,5	46,7	- 1,8
5 aantal aanvullende projecten	12	13	1
– apparaatskosten	3 300	2 964	- 336
– aantal fte's	17,0	17,0	0
6 aantal externe notities (adviesing)	50	39	- 11
– apparaatskosten	955	1 029	74
– aantal fte's	6,0	5,9	- 0,1
7 ondersteuning en overig niet toege- lichte activiteiten:			
● aantal werkdocumenten	9	16	7
● aantal interne notities	120	330	210
● aantal bijzondere publicaties		3	74
– apparaatskosten	11 012	11 645	633
– aantal fte's	69,1	66,8	- 2,3
8 totaal			
– apparaatskosten	25 387	26 812	1 425
– aantal fte's *	155,6	153,8	- 1,8

* exclusief tijdelijk personeel, maar inclusief personeel gefinancierd uit werken in opdracht.

Toelichting

De overschrijding op de apparaatsuitgaven komt ook tot uitdrukking bij de toerekening van de kosten per product, die in nagenoeg alle gevallen hoger is dan de raming.

Economische Controledienst

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	9 172	0	- 9 172
personeelsuitgaven	28 284	0	- 28 284
personele omvang (fte's)	275,1	0	- 275,1

Bij het Ministerie van Economische Zaken zijn geen uitgaven voor de ECD gerealiseerd in 2000. De ECD is per 1 september 1999 overgegaan naar het Ministerie van Financiën. Bij de eerste suppletore begroting zijn de middelen van de ECD overgeheveld.

Staatstoezicht op de Mijnen

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
Materiële uitgaven	1 814	1 731	- 83
Personeelsuitgaven	6 128	5 898	- 230
Personele omvang (fte's)	47,6	42,4*	5,2

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting

Het verschil tussen begroting en realisatie op personele uitgaven wordt veroorzaakt door een aantal openstaande vacatures.

Kengetallen SodM			
(bedragen x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
1 aantal zorgsysteem documenten	15	-¹	- 15
- uitgaven per prestatie	3,867	-	- 3,867
2 aantal bedrijfsinterne audits	15	10	- 5
- uitgaven per prestatie	11,533	35,721	24,188
3 aantal audits (intern)	6	6	0
- uitgaven per prestatie	38,500	22,790	- 15,710
4 aantal VGD *	150	113	- 37
- uitgaven per prestatie	1,540	7,138	5,598
5 aantal BMP's**	15	10	- 5
- uitgaven per prestatie	7,667	4,207	- 3,460
6 aantal projectmatige inspecties	10	6	- 4
- uitgaven per prestatie	69,200	110,059	40,859
7 aantal overige inspecties	500	448	- 52
- uitgaven per prestatie	0,776	2,084	1,308
8 aantal ong./voorvalsrapporteren	120	56	- 64
- uitgaven per prestatie	0,675	1,923	1,248
9 aantal eigen onderzoeken ong./voorval.	8	5	- 3
- uitgaven per prestatie	20,250	67,235	46,985
10 aantal onderz.klachten	20	11	- 9
- uitgaven per prestatie	3,450	5,795	2,345
11 aantal monitoring putactiviteiten	250	116	- 134
- uitgaven per prestatie	0,604	1,157	0,553
12 aantal opsporing	10	2	- 8
- uitgaven per prestatie	18,400	31,556	13,156
13 aantal beschikkingen	150	122	- 28
- uitgaven per prestatie	1,093	0,779	- 0,314
14 aantal adviezen t.b.v. beschikkingen	65	41	- 24
- uitgaven per prestatie	1,892	6,701	4,809
15 niet toegelicht begrotingsbedrag	5 120	3 618	- 1 502
16 formatieomvang	47,6	46,0	- 1,6
17 aantal fte (gemiddelde bezetting)	43,0	42,4	- 0,6
18 uitgaven per fte	0,167	0,180	0,013

¹ in 2000 is besloten de zorgsysteemdocumenten onderdeel te laten zijn van de bedrijfsinterne audits. Deze documenten worden derhalve niet meer afzonderlijk geregistreerd.

* Veiligheids- en gezondheidsdocumenten

** Bedrijfsmilieuplannen

Toelichting:

SodM is in 2000 gereorganiseerd, dit heeft geresulteerd in een andere werkwijze en heeft invloed gehad op de realisatie van de voorgenomen activiteiten. Daarnaast zijn meer uitgaven toegerekend aan de activiteiten, wat in het algemeen leidt tot hogere uitgaven per prestatie en een lager «niet toegelicht begrotingsbedrag». Ongevallen/voorvalsrapporten (8), onderzoek n.a.v. klachten (10), opsporing (12) en beschikkingen (13) worden ingediend bij SodM, deze zijn derhalve moeilijk te ramen. De uitgaven per prestatie bij eigen onderzoeken (9) zijn hoger dan geraamd, omdat veel tijd is besteed aan de evaluatie van het rapport van de Raad voor de Transportveiligheid over een helikoptercrash in december 1997. De hogere realisatie per veiligheids- en gezondheidsdocument (4) wordt veroorzaakt door een extra inspanning van de dienst om de acceptatiecriteria en de prestatienormen toe te lichten aan de mijnondernemingen.

EVD

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	6 691	5 616	- 1 075
personeelsuitgaven	12 352	15 862	3 510
personele omvang (fte's)	129,1	124,3*	- 4,8

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 2000

De overschrijding op de personeelsuitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt door bij eerdere supplementaire begrotingen aangebrachte mutaties in verband met extra middelen voor de uitvoering van projectmatige werkzaamheden (NLG 2,5 mln), uitbreiding van de formatie (NLG 0,4 mln) en loonbijstelling (NLG 0,5 mln). De lagere materiële uitgaven worden met name veroorzaakt door een vertraging in de geplande aanschaf van een telefooncentrale (NLG 0,4 mln). Het resterende verschil is een saldo van diverse kleinere meevallers (NLG 0,6 mln). Voor een toelichting op de activiteiten van de EVD in 2000 wordt verwezen naar artikel 07.04 (Economische voorlichting en exportbevordering).

Nederlandse mededingingsautoriteit

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	6 763	6 964	201
personeelsuitgaven	13 740	15 212	1 472
personele omvang (fte's)	120,1	85,6*	- 34,5

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 2000

Het verschil tussen begroting en realisatie op de personeelsuitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt door bij eerdere suppletore begrotingen verwerkte loonbijstelling (NLG 0,3 mln) en extra werkzaamheden in het kader van de Mededingingswet (NLG 0,7 mln). Het restant van de overschrijding (NLG 0,5 mln) wordt verklaard door benodigde inhuur van expertise en tijdelijk personeel.

De overschrijding op het materiële budget wordt voornamelijk veroorzaakt door een overheveling naar 01.01-720 (materieel Dte) voor te verrichten onderzoeken voor de Electriciteitswet en de Gaswet (- NLG 1,5 mln) en door niet geraamde uitgaven voor onderzoeken voor de Mededingingswet (NLG 0,7 mln). Het resterende verschil is een saldo van diverse kleinere tegenvallers (NLG 1,0 mln).

Kengetallen NMa			
Aantallen	begroting	realisatie ¹	verschil
1a (reguliere) ontheffingsverzoeken kartelverbod	150	25	- 125
1b ontheffingsverzoeken kartelverbod in het kader van de overgangsregeling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2 (ex officio) onderzoeken naar kartels	8	10	2
3 ingediende klachten	250	72	- 178
4 gemelde concentratievoornemens	150	197	47
5 vergunningsaanvragen ten behoeve van een concentratie	5	2	- 3
6 sanctiebeschikkingen	30	4	- 26
7 bezwaarzaken	590	173 ²	- 417
8 beroepszaken	175	42 ²	- 133
9 aanvragen tot lasten onder dwangsom	10	9	- 1
10 ondersteunen en adviseren EU	20	3	- 17

¹ ontvangen in het verslagjaar

² incl. zaken aangaande de Electriciteitswet

Toelichting

Door het ontbreken van ervaringscijfers ten tijde van het opstellen van de begroting, wijken realisatiecijfers op een groot aantal onderdelen sterk af van toen opgestelde ramingen. Daarbij geldt bovendien dat, met uitzondering van de eigen onderzoeken (2), NMa afhankelijk is van indieningen/verzoeken. NMa heeft hierop geen tot zeer weinig invloed.

Dienst uitvoering en toezicht Energie

Apparaatskosten			
(bedragen verpl. x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
materiële uitgaven	1 375	5 759	4 384
personeelsuitgaven	1 925	3 247	1 322
personele omvang (fte's)	15	12,6*	- 2,4

* gemiddelde gerealiseerde bezetting ambtelijk personeel (excl. tijdelijk personeel)

Toelichting realisatie 2000

De overschrijding op de apparaatsuitgaven wordt grotendeels veroorzaakt door een overheveling van 01.01-670 (materieel NMa) voor te verrichten onderzoeken (NLG 1,5 mln), extra werkzaamheden voor de Elektriciteitswet en niet geraamde activiteiten voor de Gaswet, die in augustus 2000 is ingevoerd (NLG 4,1 mln).

Artikel 01.03 Loonbijstelling

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	1 498	1 498
Realisatie 2000	-	-
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 1 498	- 1 498

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij eerste suppletore begroting is de loonbijstelling uitgedeeld door het Ministerie van Financiën (NLG 27,2 mln). Bij tweede suppletore begroting is de loonbijstelling nader verdeeld binnen de EZ-begroting (NLG 19,7 mln), is in verband met de CAO 2000 NLG 2,4 mln naar het Ministerie van BZK overgeboekt en is NLG 6,6 mln ingezet binnen het geheel van de EZ-begroting. Onderstaande tabel geeft een nadere specificatie.

Toelichting realisatie 2000

Verdeling loonbijstelling	
(kasbedragen x NLG1000)	2000
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	12 121
01.06 Post-actief personeel	135
01.55 Senter	178
02.05 Syntens	1 286
02.06 NNI	50
02.06 Marin	134
02.06 TNO	1 683
02.06 NMI	32
04.01 ROM's	261
04.11 NBT	664
05.02 EIM	265
05.22 NMI	607
09.05 ECN	1 446
09.06 NITG-TNO	887
Totaal	19 749

Artikel 01.04 Prijsbijstelling

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	10 589	10 589
Realisatie 2000	–	–
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	– 10 589	– 10 589

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij eerste suppletore begroting is de prijsbijstelling uitgedeeld door het Ministerie van Financiën (NLG 24,8 mln) en is een bedrag van NLG 2,5 mln naar het Ministerie van BZK overgeboekt in verband met het EK 2000. Bij tweede suppletore begroting is voor een bedrag van NLG 6,9 mln aan prijsbijstelling binnen de EZ-begroting toegeedeeld. Eveneens is NLG 17,5 mln ingezet ten behoeve van KSG en is NLG 3,1 mln aangewend voor intensiveringen die betrekking hebben op het Lissabon-pakket voor kennis en innovatie. De resterende NLG 5,4 mln is ingezet binnen het geheel van de EZ-begroting. Onderstaande tabel geeft een nadere specificatie.

Toelichting realisatie 2000

Verdeling prijsbijstelling	
(kasbedragen x NLG1000)	2000
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	1 007
01.55 Senter	44
02.05 Syntens	655
02.06 NNI	9
02.06 Marin	23
02.06 Oeso	1
02.06 TNO	257
02.06 NMI	6
02.07 Ruimtevaart	3 140
03.04 CBIN	125
04.01 ROM's	42
04.08 Langman	175
04.11 NBT	507
05.02 EIM	34
05.22 NMI	206
09.05 ECN	491
09.06 NITG-TNO	138
Totaal	6 860

Artikel 01.05 Onvoorzien

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	749	749
Realisatie 2000	–	–
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	– 749	– 749

Artikel 01.06 Uitgaven post-actief personeel

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	10 352	10 352
Realisatie 2000	7 677	7 677
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	– 2 675	– 2 675

Toelichting realisatie 2000

De lagere uitgaven aan wachtgeld zijn vooral het gevolg van minder wachtgelden en lagere gemiddelde wachtgelduitgaven dan verwacht.

Ramingskengetallen wachtgeld			
(bedragen x NLG1000)	begroting	realisatie	verschil
1. Wachtgeld*	15 630	11 924	– 3 706
2. Aantal wachtgelden ultimo van het jaar	227	210	– 17
3. Rekenkundig gemiddeld uitgekeerd bedrag**	68,855	49,546	– 19,309

* Betreft totaal van 01.06–020 en 01.01–030 incl. apparaatsuitgaven USZO.

** De feitelijk gemiddelde uitkering (excl. overige kosten) zal van dit bedrag afwijken omdat onder 1 de totale uitgaven zijn opgenomen en onder 2 het aantal wachtgelden per ultimo van elk jaar.

Toelichting

Het lagere gemiddeld uitgekeerde bedrag wordt deels verklaard doordat de vergoeding die aan de USZO wordt betaald voor apparaatskosten wel in de raming maar niet in de realisatie is meegenomen. De realisatie betreft alleen het aan wachtgelden feitelijk uitgekeerde bedrag.

Artikel 01.12 Europees Octrooibureau

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	7 309	7 309
Realisatie 2000	6 768	6 768
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 541	- 541

Toelichting realisatie 2000

Het overschot bestaat uit twee componenten. Enerzijds is NLG 1,0 mln minder uitgegeven aan adviezen door de EOB. Anderzijds zijn er meer pensioengelden (NLG 0,5 mln) terugbetaald aan oud EOB-medewerkers.

Ramingskengetallen EOB			
	begroting	realisatie	verschil
1. Budget (verplichtingen x f 1000)	5 300	4 315	- 985
2. Aantal nieuwheidsonderzoeken	1 800	1 775	- 25
3. Tarief per onderzoek	2 944	2 431	- 513

Het overschot wordt veroorzaakt door een combinatie van lagere tarieven en hogere restituties van het EOB. De kostprijs per produkt is hierdoor afgenomen.

Artikel 01.15 Adviescolleges

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	1 785	1 773
Realisatie 2000	3 164	2 902
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 379	+ 1 129

Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie:

Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 AER	170	315	170	315
020 Raad Wetensch. en techn.	1 245	1 354	1 233	1 328
030 Raad desk. Nat. Stand.	52	58	52	62
035 Adviescoll. Administratieve lasten		1 134		894
040 Personeel adviescolleges	318	303	318	303
Totaal	1 785	3 164	1 773	2 902

Toelichting realisatie 2000

Aan de adviesraden zijn in 2000 de gebruikelijke vergoedingen toegekend. Bovendien is in 2000 het AdviesCollege Toetsing Administratie Lasten (ACTAL) gestart. Dit is een onafhankelijk adviescollege voor de toetsing van voorgenomen wet- en regelgeving op administratieve lasten en van de vastgestelde departementale actieprogramma's inzake de reductie van de administratieve lasten (Stb. 2000, 162). Het adviescollege is op 1 april 2000 ingesteld en op 1 mei 2000 daadwerkelijk van start gegaan.

ACTAL bestaat uit drie personen met een uiteenlopende maatschappelijke achtergrond (bestuur, bedrijfsleven en wetenschap). Aan het orgaan is een secretariaat toegevoegd.

Het secretariaat houdt zich bezig met het agenderen, selecteren, toetsen en adviseren met betrekking tot voorgenomen wet- en regelgeving alsmede met het beoordelen van de departementale actieprogramma's. ACTAL is in principe voor vier jaar opgericht, waarna de noodzaak tot verlenging wordt gezien. Op basis van een begroting van ACTAL stelt EZ jaarlijks een budget ter beschikking voor onderzoekskosten en overige materiële kosten. De personele kosten worden geraamd op artikel 01.01 Ambtelijk personeel kernministerie.

Artikel 01.55 Bijdrage aan het agentschap Senter

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	57 163	57 752
Realisatie 2000	77 659	77 365
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 20 496	+ 19 613

De bijdrage aan Senter (NLG 77,4 mln) wijkt af van de omzet van het moederdepartement (NLG 71,2 mln) in de rekening bij Senter. Dit wordt veroorzaakt doordat Senter werkt met een baten-lasten- en EZ met een kas-verplichtingenstelsel. Hierdoor worden bij Senter uitgaven en ontvangsten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Toelichting realisatie 2000

Uitvoeringskosten per DG (verplichtingen x NLG1000)			
	raming	realisatie	verschil
DG Industrie & Diensten	39 262	36 990	- 2 272
DG Economische Structuur	3 448	6 953	3 505
DG Energie	8 763	15 275	6 512
DG Buitenlandse Economische Betrekkingen	5 690	18 441	12 751
Totaal	57 163	77 659	20 496

Toelichting realisatie 2000

De hogere realisatie van de uitvoeringskosten wordt veroorzaakt door (aanvullende) opdrachten voor diverse regelingen en diverse nieuwe uitbestedingen aan Senter van zowel nieuwe als reeds bestaande regelingen. Het betreft:

- voor DG ES onder meer een uitbreiding met een aantal onderwerpen van Innovatief gerichte Onderzoeksprogramma's (IOP's, zie artikel 02.12) en Technologie & Samenleving (T&S, zie artikel 02.12). Verder zal voor ICES-2 vanaf het jaar 2000 jaarlijks een opdracht worden verstrekt, in plaats van eens in de vier jaar zoals in het verleden plaatsvond;
- bij DG E hogere uitvoeringslasten van de EIA (Energie-investerings-aftrek) als gevolg van een doorwerking van wijzigingen in de regeling in 1999 (NLG 5 mln) en de uitvoering van het CO₂-reductieplan (zie artikel 09.07);
- bij DG BEB de uitvoering van de PSO (NLG 10,5 mln; zie artikel 07.07) en de BIT opkomende markten (zie artikel 02.03).

Kengetallen met betrekking tot de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van Senter zijn vermeld in de artikelsgewijze toelichting bij Senter.

Artikel 01.61 Personeel en materieel EZ, exclusief CBS

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	-	65
Realisatie 2000	-	175
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	+ 110

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden uitgaven verantwoord op de nog openstaande personele en materiële verplichtingen uit het verleden.

Artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	393 055	360 313
Realisatie 2000	341 224	368 996
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 51 831	+ 8 683

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
570 Overige activiteiten				29 776
600 Stimulering strategische samenw.			39 818	48 688
620 Voorbereiding techn. productie	59 426	9 611	38 324	21 034
710 PBTS/ Milieureferentieprojecten/SP	4 000	9 982	20 533	19 134
715 First movers faciliteit	15 000	-	6 500	-
720 IOP			5 234	11 147
730 Maritiem onderzoek	4 413	7 669	7 831	4 938
740 Flankerend beleid	36 233	49 349	20 821	13 986
745 Elektronische Snelweg	49 865	65 622	59 346	81 514
750 Infralijn	8 513	12 135	9 993	7 874
754 EET	111 892	48 328	81 090	69 442
760 TWA	881	824	905	706
780 Informatietechnologie			3 500	2 374
800 BTS	91 757	120 210	52 039	73 217
810 Kennisdiffusie MKB	9 000	14 494	9 987	12 322
811 TNO/MKB-initiatief	2 075	3 000	4 095	2 530
900 Oude verplichtingen				14
Totaal	393 055	341 224	360 313	368 996

Toelichting realisatie 2000

Milieureferentieprojecten en Schoner Produceren

Milieureferentieprojecten worden gestimuleerd door middel van het subsidiëren van eerste praktijktoepassingen en van meetprogramma's van ontwikkelde milieutechnologie. In 2000 zijn 17 eerste praktijktoepassingen ondersteund met een totaal bedrag van NLG 2,4 mln en 9 meetprogramma's met een totaalbedrag van ruim NLG 0,5 mln. De nadruk van het programma lag op de procesindustrie.

Onder het programma Schoner Produceren vallen de Energie- en Milieu Adviezen (EMA) en Voorlichting en Doorlichting (V&D). Beide regelingen richten zich op verbeteringen op het gebied van milieu en energie in de bedrijfsvoering van het MKB en van non-profit instellingen. Onder de EMA-regeling zijn 477 adviezen gesubsidieerd en met de V&D 28 doorlichtingsprojecten.

First Mover Faciliteit

In oktober 1999 is in het kader van de first mover faciliteit (FMF) het ontwikkelen van een financieel instrument, dat moet leiden tot een verzekering waarmee de risico's van een eerste praktijktoepassing van nieuwe milieutechnologieën gedekt kunnen worden, Europees aanbevolen. In het eerste kwartaal van 2001 wordt de opdracht voor de ontwikkeling gegund. Daarna zal besluitvorming plaatsvinden over de juridische vorm en de wijze van ondersteuning. Verwacht wordt dat er voor de verzekering een onderlinge waarborgmaatschappij zal worden opgericht. In 2000 zijn derhalve nog geen verplichtingen aangegaan in het kader van de FMF. De voor 2000 geraamde middelen zijn ingezet voor de Technologische Ontwikkelingskredieten (zie artikel 02.09 Speuren ontwikkelingswerk).

Subsidieregeling Maritiem Onderzoek (SMO)

De SMO-regeling draagt bij in de projectkosten van maritieme onderzoeks- en haalbaarheidsprojecten die in een samenwerkingsverband worden uitgevoerd. In 2000 zijn 35 projectvoorstellen ingediend. Met de bijna NLG 6,7 mln zijn 35 projecten gehonoreerd. Aan het eind van 2000 zijn er 60 lopende SMO-projecten. Van de bedrijven met een SMO-project behoort ongeveer 55% tot het midden- en kleinbedrijf.

Flankerend beleid

Het grootste deel van de aangegane verplichtingen heeft betrekking op Life Sciences (bijna NLG 45,0 mln). De overige NLG 4,4 mln is verdeeld over 27 in omvang relatief beperkte, bijdragen aan projecten, met name gericht op technologische samenwerking, milieutechnologie en ICT – veelal van intermediaire organisaties – en enkele onderzoeksopdrachten.

Life sciences

Het Actieplan Life Sciences is medio 2000 definitief van start gegaan. Alle actielijnen zijn intussen omgedoopt met de naam BioPartner als verbindend element. Hieronder volgt de stand van zaken per actielijn:

- BioPartner Network (voorheen Platform Life Sciences) is inmiddels onder de officiële naam «Stichting BioPartner» opgericht als overkoepelend orgaan voor de actielijnen;
- BioPartner First Stage Grant (voorheen Zaaikapitaal regeling) is in september 2000 gepubliceerd. Met NWO is overeenstemming bereikt over het uitvoeren van de regeling. Er is een adviescommissie samengesteld. De eerste voorstellen zijn in 2000 bij NWO ingediend. In januari 2001 zullen deze worden beoordeeld.
- BioPartner Centers (voorheen Incubators): de oproep in de Staatscourant van 29 februari 2000 heeft in totaal tot 10 voorstellen geleid. De voorstellen van Amsterdam en Wageningen zijn in 2000 beoordeeld en van een positief advies voorzien door de beoordelingscommissie. Beide voorstellen zijn in 2000 dan ook gehonoreerd met een subsidie-toezegging van ieder NLG 5,0 mln. De overige voorstellen worden in 2001 behandeld.
- BioPartner Facilities Support (voorheen Apparatenfonds): in 1999 is een eerste bijdrage (van NLG 4,0 mln) verstrekt aan Mibiton, uitvoerder van de actielijn. Door BioPartner Facilities Support zijn ultimo 2000 twee toezeggingen gedaan (Elisa, robot samenwerking van RUL en starter Mucovax en een peptide synthesizer, een samenwerking van ID-Lelystad en de starters Pepsan en Jari).
- BioPartner Start-up Ventures (voorheen: Startfonds): na Europese aanbesteding van deze actielijn is een Commanditaire Vennootschap opgericht met de Staat als stille vennoot en de Zernike Group als

beherend vennoot. In de CV-overeenkomst is een mix van een vaste en een prestatie-afhankelijke variabele vergoeding afgesproken. Bij Zernike is een groot aantal kansrijke initiatieven ingediend. Intussen zijn de eerste twee positieve investeringsbeslissingen genomen.

Elektronische Snelwegen

Actielijnen Nationaal Actieplan (bedragen x NLG1000)	
ICT en Overheid (Elektronische Overheid)	30 638
Kennis en Toegankelijkheid	6 558
Innovatie van ICT-ontwikkeling in de marktsector (w.v. KREDO 20 mln)	33 391
Overheid als wet en regelgever	2 250
(Tele-)communicatie	117
Overig	869
Totaal	73 823*

* Om bovenstaande tabel aan te laten sluiten met de tabel «raming versus realisatie per artikelonderdeel» voor artikelsub 02.02-745, dient NLG 73,823 mln verminderd te worden met de NLG 20,0 mln aan KREDO gelden en vermeerderd te worden met NLG 11,726 mln aan niet-NAP projecten die wel op dit artikel staan. Het resterende verschil van NLG 0,073 mln is te wijten aan afrondingsverschillen.

Onder Elektronische Overheid valt een 20-tal projecten dat de (elektronische) toegankelijkheid van de overheid moet vergroten en de publieke dienstverlening middels elektronische communicatie moet verbeteren. Kennis en toegankelijkheid richt zich op de elektronische toegankelijkheid van cultureel en wetenschappelijk erfgoed en het onderzoeksprogramma ToKeN2000. Innovatie van ICT-ontwikkeling in de marktsector heeft twee hoofdlijnen: de kredietregeling voor de ontwikkeling van elektronische diensten KREDO (NLG 20,0 mln; zie artikel 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk) en de Task Force Werken aan ICT (NLG 8,5 mln). De overheid als wet- en regelgever betreft het project IT en recht.

Intensieve departementale voorbereiding en de benodigde tijd voor de concrete uitwerking van de projecten voor de elektronische snelwegen hebben er toe geleid dat NLG 9,1 mln niet meer in 2000 verplicht kon worden. Dit budget zal in 2001 worden verplicht.

Verder wordt op dit subartikel een aantal flankerende activiteiten verantwoord, met name onderzoek en demonstratie (NLG 4,2 mln). In 2000 zijn daarnaast via dit artikel de middelen voor de back office van de campagne «Nederland gaat Digitaal» beschikbaar gesteld (NLG 7,5 mln).

Twinning (Beleidsprioriteit financiële verantwoording 2000 Van Zijl / Van Walsum)

Twinning heeft tot en met ultimo 2000 ruim 900 businessplannen beoordeeld en in 54 verschillende bedrijven geparticipeerd. Op 31 december 2000 waren er vier Twinning centra: in Amsterdam, Eindhoven, Twente en Delft/Rotterdam. In het Startfonds is NLG 22,25 mln beschikbaar, waarvan NLG 12,25 mln afkomstig is van derde partijen.

Vanuit het Startfonds is NLG 18,1 mln geïnvesteerd in 49 participaties. De gemiddelde investering per bedrijf in het Startfonds bedraagt NLG 369 388. Het aantal participaties in beheer was op 31 december 2000 nog 42, waarvan er 12 zijn gevestigd in Amsterdam, 3 in Eindhoven, 3 in

Twente en 24 elders. Tot en met ultimo 2000 zijn 7 bedrijfjes failliet gegaan of geliquideerd. Het afgeboekte vermogen is NLG 2,6 mln.

De investeringen door het Groeifonds bedroegen NLG 40,7 mln in 23 deelnemingen, waarvan er 15 afkomstig zijn uit het Startfonds (2e ronde financiering). De gemiddelde investering bedraagt circa NLG 1,8 mln (bandbreedte NLG 1,5 – 2,0 mln). Eind december 2000 waren er nog 20 participaties bij het Groeifonds in beheer. Op dat tijdstip waren drie deelnemingen gefailleerd (waarvan 2 eveneens behoren tot de 7 hierboven genoemde gefailleerde bedrijfjes van het Startfonds). Het hiermee gemoeide verlies is NLG 6,0 mln. Tot en met ultimo 2000 waren er nog geen participaties verkocht.

Twinning is eind 1998 als private onderneming opgericht om de dynamiek in de ICT starters markt een impuls te geven en het aantal kwalitatief hoogwaardige ICT starters in Nederland te vergroten. In 2000 heeft een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden, waarvan de minister de uitkomsten bij brief aan de Kamer heeft medegedeeld (Kamerstukken II 2000/2001, 26 143, nr. 2).

De evaluatie bestond uit twee delen: een operationele evaluatie en een strategisch onderzoek naar de beleidsdoelstellingen. Uit de operationele evaluatie is gebleken dat de indicatoren voor de operationele doelstellingen die destijds in het businessplan van Twinning zijn opgesteld in voldoende mate zijn gehaald, in aanmerking genomen dat niet alle aannames uit 1998 zijn uitgekomen. Zo is het aantal startfonds-participaties van Twinning minder groot dan de streefwaarde van 60 per jaar. De streefwaarde is gebaseerd op een meerjarig gemiddelde, en de start-ups zijn, gedreven door de snelheid in de markt, vaak eerder door een eerste ronde financiering heen. In de turbulente markt waarin Twinning opereert zijn dit soort afwijkingen niet verbazingwekkend en zijn voortdurende aanpassingen ook noodzakelijk. Andere belangrijke indicatoren: het aantal participaties in het groeifonds en de mate waarin de private sector participeert zijn wel gehaald.

Belangrijke elementen uit het strategisch onderzoek naar de beleidsdoelstellingen zijn:

- de ICT-startersmarkt heeft zich sinds 1997 snel ontwikkeld en Twinning heeft hier een belangrijke bijdrage aan geleverd;
- er komen sinds kort incubators op de markt met vergelijkbare businessmodellen.

De hoofdconclusie is dat Twinning een succesvolle aanjaagfunctie heeft gehad bij het totstandbrengen van een dynamische ICT startersmarkt. Om die reden is geconcludeerd dat een overheidsrol in Twinning niet langer nodig is en is besloten Twinning te vervreemden. Dit laatste dient aangemerkt te worden als hoofdcriterium op basis waarvan de staat besloten heeft zich terug te trekken uit Twinning. De Minister van Economische Zaken heeft de Tweede Kamer hierover reeds ingelicht (Kamerstukken II 2000/2001, 26 143, nr. 3). Een kwantificering van de benodigde overheidsbijdrage na 2000 tot het moment waarop de overheid zich terugtrekt uit Twinning is op dit moment nog niet te geven omdat het exacte moment van vervreemding nog niet vaststaat. De wijze en het moment van terugtrekking hangen af van een mix van beleidsmatige overwegingen en mogelijke opbrengsten. Op 6 december 2000 heeft een Algemeen Overleg met de Kamer plaatsgehad over de evaluatie (Kamerstukken II 2000/2001, 26 143, nr. 4).

Infralijn en beleidsonderbouwend onderzoek

Op dit artikel zijn in 2000 46 verplichtingen aangegaan. Het betreft opdrachten voor beleidsonderbouwend onderzoek, waaronder evaluaties van beleidsinstrumenten en bijdragen aan projecten op het grensvlak van bedrijfsmatige technologietoepassing en technisch-wetenschappelijke infrastructuur. Een voorbeeld van het laatste is een bijdrage aan het NWO-project op het gebied van Combinatorische chemie.

Economie Ecologie en Technologie Regeling (EET)

De EET-regeling is gericht op projecten die lange termijn doorbraken (5 – 20 jaar) kunnen bewerkstelligen welke een substantiële bijdrage leveren aan de vermindering van de milieubelasting en economisch haalbaar zijn. Van de gehonoreerde EET-projecten zijn er 11 regulier en 8 als zogenaamde «kiemprojecten» (éénjarige technologische onderzoeksprojecten met een verkennend karakter om te bezien of een meerjarig EET-project mogelijk is) aan te merken. De projecten zijn als volgt verdeeld over de in de EET-regeling gedefinieerde thema's:

- Duurzame industriële productieprocessen: 5 reguliere projecten en 5 kiemprojecten;
- Hernieuwbare grondstoffen: 2 reguliere projecten en geen kiemprojecten;
- Duurzame energiebronnen: 1 regulier project en 1 kiemproject;
- Verkeer en vervoer: geen reguliere projecten en 1 kiemproject;
- Milieugerichte productontwikkeling: 3 reguliere projecten en 1 kiemproject.

De neerwaartse bijstelling van de verplichtingenraming voor de EET-regeling in 2000 komt voort uit de aanpassing van de ramingen aan het tenderritme. Voor de EET-regeling wordt een tender per 8 maanden uitgeschreven. Dit heeft als gevolg dat in het ene jaar een tender en in het volgende jaar twee tenders toegekend worden. In 2000 vond één tender plaats.

Kengetallen Economie, Ecologie en Technologie (EET)				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde subsidieaanvragen)		24	19	- 5
2. Gemiddelde gehono- reerde toekenning per aanvraag		4,535	2,397	- 2,138
3. Toegelicht begrotings- bedrag (= subsidie)	02.02-754	108,85	145,54	463,307
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		100	28	- 72
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		3,686	19,235	15,549
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		88	10 113	
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		7,500	5,960	- 1,540
5. Overige uitvoerings- kosten		2,012	1,643	- 0,369
6. Toegelicht begrotings- bedrag (= uitvoerings- kosten prog.bureau EET)	02.02-754	3,041	2,784	- 0,257
7. Uitvoerend personeel in fte (= progr.bureau EET)		9	14,7	5,7
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaar- schriften		4	7	3
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		4	2	- 2
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		1	1	0
waarvan afgewezen		3	1	- 2

De uitvoering van de regeling is, anders dan de grote afwijking van de raming bij de behandelde aanvragen doet vermoeden, vrijwel conform planning uitgevoerd. Het verschil tussen de raming en de realisatie komt met name voort uit het aantal prestaties dat bij de raming is vastgesteld. Door het aangepaste tenderritme is het aantal behandelde aanvragen in 2000 veel lager dan de raming. Reden is dat alleen het aantal daadwerkelijk afgehandelde aanvragen wordt meegeteld. Dit geeft een enigszins vertekend beeld, omdat de werkzaamheden veel gelijkmatiger over de tijd verdeeld zijn.

BTS

In het verslagjaar is subsidie toegezegd aan projecten verdeeld over drie tenders, waarvan de eerste eind november 1999 is gesloten en de tweede en derde respectievelijk in april en augustus 2000. Het aantal aanvragen is lager dan de prognose. Dit wordt onder meer veroorzaakt door de ervaring met de regeling door Senter. In de fase voordat een project wordt ingediend vindt al een natuurlijke schifting plaats door de informatie die Senter aan de geïnteresseerde bedrijven verschaft. De gemiddelde projectomvang en daarmee de subsidie per project is echter gestegen naar ruim NLG 1,5 mln. In 2000 is evenals in 1999 NLG 15,0 mln voor energieprojecten beschikbaar gesteld vanuit artikel 09.01 Energiebesparingstechnologie. De kwaliteit van de energieprojecten is goed en de

slaagkans ligt boven het gemiddelde.

Kengetallen Besluit bedrijfsgerichte technologische samenwerking (BTS)				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde subsidieaanvragen)		135	75	- 60
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,680	1,603	0,923
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	02.02-800	91,757	120,210	28,453
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		225	153	- 72
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		5,269	5,806	0,537
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		285	375	90
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		3,512	4,088	0,576
5. Overige uitvoeringskosten		2,290	2,354	0,062
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	4,635	4,776	0,141
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		20	21,9	1,9
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		13	6	- 7
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		13	6	- 7
Waarvan (gedeeltelijk gehonoreerd)		2	6	4
Waarvan afgewezen		11	0	- 11

Het aantal BTS aanvragen is veel kleiner dan destijds geraamd. De omvang en complexiteit zijn echter veel groter. Dit heeft geleid tot zowel hogere gemiddelde kosten bij het beheer van de projecten als bij het behandelen van de aanvragen. Doordat er veel meer projecten in beheer zijn gebleven dan verwacht, is het volume-effect van het veel lagere aantal aanvragen tenietgedaan. De totale uitvoeringskosten van de BTS zijn daardoor iets hoger uitgevallen dan bij het opstellen van de begroting was geraamd.

De in 2000 gehonoreerde BTS-projecten waren als volgt verdeeld over de sectoren:

Landbouw en voedings- en genotmiddelenindustrie	11,5%
Aardolie en aardgaswinning	6,5%
Chemie en kunststofindustrie	14,3%
Elektrische apparaten	9,2%
Metaalindustrie & machinebouw	22,8%
Overige industrie	4,9%
Openbare nutsbedrijven	3,4%
Bouwnijverheid	2,0%
Logistiek en handel	10,6%

Speur en ontwikkelingswerk	4,9%
Overige dienstverlening	9,9%
	100%

Kennisdiffusie MKB

Voor de regeling Haalbaarheidsprojecten MKB (HMKB) zijn 841 projecten ingediend. Daarvan zijn er 627 (74,6%) toegewezen. het gemiddelde bedrag aan toegewezen subsidie bedroeg derhalve NLG 23 126 per project. Er zijn 214 (25,4%) projecten afgewezen. 113 daarvan zijn op inhoudelijke en/of procedurele gronden afgewezen, 42 projecten zijn ingetrokken en 59 projecten konden niet gehonoreerd worden door uitputting van het budget.

Artikel 02.03 Internationale en algemene technologiestimulering

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	116 109	102 417
Realisatie 2000	150 378	141 053
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 34 269	+ 38 636

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 BIT/Eureka	20 394	24 853	9 781	17 718
011 BIT/Opkomende markten	8 500	7 495	8 892	2 266
013 BIT/Geïndustrialiseerde landen	7 000	15 693	7 463	7 153
014 Eureka Secretariaat	215	337	215	337
020 Micro-elektronica stimulering	80 000	102 000	76 066	113 579
Totaal	116 109	150 378	102 417	141 053

BIT

In 2000 zijn er 125 aanvragen voor de BIT behandeld. Hiervan vallen er 75 onder het Eureka programma, 21 onder het programma voor Opkomende Markten en 29 onder Geïndustrialiseerde Landen. Er is aan 59 projecten voor een totaalbedrag van NLG 48,0 mln subsidie toegekend. Daarnaast is aan 9 projecten alleen de Eureka-status en derhalve géén budget toegekend. De verdeling van het budget is in bovenstaande staatje weergegeven. De projecten waren als volgt verdeeld: Eureka: 30, Opkomende Markten: 13, Geïndustrialiseerde Landen: 16.

Kengetallen Bedrijfsgerichte internationale technologieprogramma's (BIT)				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde aanvragen)		76	59	-17
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		0,469	0,814	0,345
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	02.03-010/ 11/13	35,894	48,041	12,147
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		150	125	- 25
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		5,829	6,243	0,414
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		166	130	- 36
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		3,643	3,493	- 0,150
5. Overige uitvoeringskosten		2,661	2,901	0,240
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	4,140	4,136	- 0,004
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		15,7	17,1	1,4
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		7	2	- 5
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		7	0	- 7
Waarvan (gedeeltelijk gehonoreerd)		1	0	- 1

Het aantal behandelde aanvragen onder de BIT is lager dan verwacht. De projecten waren echter wel substantieel groter. Dit heeft geleid tot gemiddelde hogere kosten voor het behandelen van een project. Dit is deels gecompenseerd door het lagere aantal en de lagere gemiddelde kosten van de dossiers in beheer. De uitvoeringskosten van de BIT zijn daardoor vrijwel gelijk aan de raming.

Micro-elektronica stimulering

De MicroElectronicaStimulerings-projecten vallen grotendeels onder de EUREKA-projecten MEDEA, ITEA en COMMEND. MEDEA is een samenwerkingsprogramma van chipfabrikanten, de (toe)leveranciers van productieapparatuur en -systemen en enkele kennisinstellingen en is bedoeld om de Europese IC-industrie op mondiaal niveau een toonaangevende rol te laten spelen. MEDEA is eind 2000 afgerond. Een evaluatie is voorzien in 2001. In 2001 wordt MEDEA opgevolgd door het MEDEA Plus programma. ITEA (Information Technology for European Advancement) is een Eureka R&D-programma op het terrein van «software voor software-intensieve systemen». Hiermee worden de softwarelagen tussen «Operating Systems» en de applicaties bedoeld (ook wel middle-ware genoemd). Onder het ITEA programma vallen 31 grotere projecten (onder andere met Philips). In vrijwel al deze projecten spelen ook kleinere bedrijven en universiteiten een belangrijke rol. Bij het COMMEND-programma wordt de interconnectie onderzocht tussen apparatuur bij de

consument thuis en de distributie van multimediasdiensten over deze in-huisnetwerken. COMMEND is eind 2000 afgerond en wordt geëvalueerd in 2001.

De verplichtingenraming voor dit artikel is naar boven bijgesteld door ruimte uit volgende jaren naar voren te halen. Deze vervroegde inzet van ruimte in 2000 was nodig omdat het laatste jaar van het MEDEA-programma samenviel met de start van het ITEA-programma.

Artikel 02.04 Overheidsaanschaffingen en bevordering van bedrijfsgerichte samenwerking

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	15 600	17 274
Realisatie 2000	9 287	16 688
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 6 313	- 586

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		uitgaven	
	raming	realisatie	raming	realisatie
010 O en O collectiviteiten			1 966	2 566
020 Overheidsaanschaffingen	15 600	9 287	15 308	14 122
Totaal	15 600	9 287	17 274	16 688

Toelichting realisatie 2000

Onder de Codema-regeling worden in samenwerking met het Ministerie van Defensie onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten ondersteund op militaire toepassingsgebieden. Het gaat om diverse technologieën. Het aantal projecten waaraan subsidie is toegezegd is met tien stuks aan de krappe kant doordat het Ministerie van Defensie in 2000 een zeer beperkt budget voor Codema beschikbaar had. Twee projecten zijn R&D-samenwerkingsprojecten in het Eurofinderprogramma; één aanvulling op een bestaand project en één nieuw project (NLG 0,5 mln).

Van de 5 nationale nieuwe projecten zijn vooral de voorstudie van een opsporingsfilter voor operationele systemen (IMM Trackingfilter: NLG 1,2 mln) en het onderzoek naar geïntegreerde sensoropstellingen (NLG 5,6 mln) als een eerste stap naar een Integrated Top Design (ITD) van belang. Het laatste project bestaat uit 3 fasen en beoogt een oplossing te bieden voor de steeds voortschrijdende vervaging van de frequentiescheidingen tussen radar en andere communicatiemiddelen. Door het tekort bij Defensie zijn deze twee vervolgfases doorgeschoven naar 2001, evenals zes andere reeds goedgekeurde projecten. Om deze reden is NLG 6,4 mln overgeheveld naar het budget van 2001.

In 2000 is er een evaluatie naar de Codema-regeling uitgevoerd (afgesloten eind 2000) waarin is geconcludeerd dat de regeling voldoet aan de doelstelling. Een aantal procedurele elementen behoeven echter aanpassing. In 2001 zal een plan van aanpak worden opgesteld en geïmplementeerd.

Artikel 02.05 Syntens

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	65 451	66 224
Realisatie 2000	137 537	84 665
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 72 086	+ 18 441

Toelichting realisatie 2000

Syntens geeft voorlichting en eerstelijnsadviesing aan MKB-bedrijven. De missie van Syntens is het versterken van het vernieuwend vermogen van het midden- en kleinbedrijf door het actief bemiddelen in praktisch toepasbare kennis, met het accent op technologie en bedrijfsvoering.

Activiteiten die Syntens in 2000 heeft uitgevoerd, zijn:

- het geven van advies aan bedrijven, bijvoorbeeld op het terrein van ICT (met name elektronisch zakendoen), employability en productietechnologie;
- het doorverwijzen van bedrijven naar andere bedrijven, adviesorganisaties of kennisinstellingen;
- het organiseren van bijeenkomsten en workshops op diverse technologische terreinen;
- het deelnemen aan lokale en regionale platforms en overlegorganen met als taak kennis over te dragen en samenwerking met andere actoren in het veld te verbeteren.

Eind augustus 2000 is de nulmeting van Syntens afgerond. Doel van de nulmeting was om de effecten van de Syntens-activiteiten over de jaren 1998 en 1999 in kaart te brengen. De belangrijkste resultaten van de nulmeting zijn:

- van de Syntens-klienten stelt 38% concrete verbeteringen in de bedrijfsvoering te hebben doorgevoerd, 16% verwacht dat nog te gaan doen en 14% heeft dankzij Syntens nieuwe ideeën opgedaan;
- door de ogen van de afnemers van de Syntens-klienten respectievelijk de niet-Syntens-klienten wordt de toename van de innovativiteit van de Syntens-klienten groter beoordeeld dan de toename van de innovativiteit van de niet-Syntens-klienten;
- bij de Syntens-klienten die dankzij de Syntens-activiteiten concrete verbeteringen in de bedrijfsvoering hebben doorgevoerd, hebben deze verbeteringen geleid tot kostenbesparingen (bij 39%), meer omzet (bij 42%), meer export (bij 11%) en meer winst (bij 43%).

De nulmeting vanuit het uitgangspunt voor de evaluatie aan het einde van de subsidieperiode, die loopt van 1998 tot en met 2002. Op basis van de

resultaten van deze evaluatie zal EZ bezien of en hoe de subsidierelatie met Syntens zal worden gecontinueerd.

In 2000 is zowel de commitering voor 2000 als voor 2001 verstrekt. Met het reeds aan het eind van het jaar toezeggen van de subsidie voor het jaar daarop, loopt Syntens nu in de pas met de andere instituten die EZ financiert. Tegelijkertijd met de subsidietoezegging voor 2001 is op verzoek van Syntens het ritme van de bevoorschotting vervroegd, zodat Syntens nu per de eerste dag van een kwartaal over de basissubsidie kan beschikken. Het nieuwe bevoorschottingsregime is in 2001 van start gegaan. Dit betekende dat eind december 2000 het voorschot voor het eerste kwartaal 2001 is verstrekt.

Voor meer informatie over Syntens wordt verwezen naar <http://www.syntens.nl/>

Artikel 02.06 Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	73 400	73 988
Realisatie 2000	99 326	97 748
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 25 926	+ 23 760

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 NEHEM				
025 NIM	400	365	400	632
027 MIC/TUD	100	200	100	200
110 NNI	2,108	2,569	2,109	3,487
120 MARIN	4,561	24,500	4,561	19,500
220 Oeso hoofdstuk V	58	68	58	68
320 NBBI				
330 NEA				
410 Raad voor de certificatie				
415 Raad voor de Accreditatie	400	400	400	400
420 TNO doelsubs. hfdst.VIII	55,425	59,284	55,658	57,582
500 Nederland Distributieland	1,000	1,000	1,000	1,000
510 INK	575	504	575	464
515 NMI	1,348	–	1,350	1,117
520 Stichting Bos en Hout			490	540
620 NLR hoofdstuk XII	4,275	7,275	4,475	7,474
810 Stichting Koning Willem I	150	161	150	131
840 WL Hydrolics	3,000	3,000	694	2,767
860 STW			1,968	2,386
Totaal art 0206	73,400	99,326	73,988	97,748

MARIN

De missiesubsidie voor MARIN bedroeg het afgelopen jaar NLG 9,2 mln. Van deze missiesubsidie is NLG 4,5 mln bijgedragen door EZ (hier verantwoord), NLG 3,0 mln door V&W en NLG 1,7 mln door OC&W. Verder is in 2000 door deze drie ministeries een additionele bijdrage aan MARIN van NLG 15,0 mln verstrekt, omdat begin 2000 duidelijk werd dat het instituut in ernstige liquiditeitsproblemen verkeerde als gevolg van aanloopproblemen en vertraging bij de oplevering van de nieuwe faciliteiten (gefinancierd uit het Fes). Eveneens was sprake van in 1999 geleden operationele verliezen en investeringsbeslissingen inzake kantoor nieuwbouw. De Kamer is over de problematiek en de aanpak via een vertrouwelijke brief geïnformeerd.

Nederlandse Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO)

Op grond van de TNO-Wet van 19 december 1985 wordt jaarlijks een bijdrage aan TNO in het kader van het doel- en stimuleringsprogramma «om niet» ter beschikking gesteld. Wel worden er afspraken gemaakt over de besteding van de door EZ beschikbaar gestelde middelen en de nagestreefde cofinanciering door het bedrijfsleven. Voor de activiteiten van deze instelling wordt verwezen naar het jaarverslag van TNO. Over 2000 is met TNO de volgende besteding en de bijbehorende gewenste cofinanciering afgesproken:

Kerngebieden 2000	Doel- financier- ring EZ (x NLG mln)	Cofinan- ciering bedrijfsle- ven	Cofinancier- ring in %
Productontwikkeling en nieuwe productie- technieken	10 242	6 828	40%
Nieuwe materialen	8 445	5 629	40%
Duurzame processen energie en materiaal- gebruik	8 990	5 390	37%
Informatie – en communicatietechnologie	2 520	1 572	38%
Elektronische en fysische systemen	3 540	2 496	41%
Voeding en voedingsmiddelen	10 933	8 266	43%
Preventie me gezondheid	1 600	934	37%
Transport en logistiek	2 534	1 534	38%
Bouw en infrastructuur	6 380	4 380	41%
Ondergrond en ondergrondse natuurlijk hulpbronnen	0	0	
Innovatiemanagement	400	134	25%
Totaal kerngebieden	55 584	37 163	40%
Nog toe te wijzen en loon- en prijsbijstelling	3 700		
Totaal	59 284		

NLR

Aan het NLR is NLG 3,0 mln extra beschikbaar gesteld om het NLR in staat te stellen deel te kunnen nemen aan (Europese) samenwerkingsprojecten waarbij veelal sprake is van cofinanciering. Met deze middelen kan het NLR betrokken blijven bij (Europese) ontwikkelingen op de eigen expertisegebieden en is het beter in staat een vooraanstaande rol in de internationale lucht- en ruimtevaart te (blijven) spelen.

Artikel 02.07 Internationale ruimtevaartprogramma's

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	66 037	125 615
Realisatie 2000	100 460	122 028
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 34 423	- 3 587

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 Deelname internationale ruimtevaart	16 541	17 818	16 541	17 818
015 Telecommunicatie	2 100	29 910	4 702	22 747
018 Ruimtetransport	26 416	29 226	74 916	44 512
020 Basistechnologie	-	9 435	1 036	3 842
030 Nieuwe verplichtingen	-	25	-	25
040 Aardobservatie	4 880	4 435	15 320	16 482
050 Ruimtestation/platform	16 100	9 611	13 100	16 602
Totaal	66 037	100 460	125 615	122 028

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie

De door EZ aangegane verplichtingen behelzen onder andere deelname aan het VEGA-project kleine lanceerders (NLG 24,3 mln), aan ARTES ten bate van zonnepanelen (NLG 9,4 mln), een extra bijdrage voor de reddingssloep van het International Space Station (NLG 6,6 mln) en het algemeen technologieprogramma van ESA (NLG 8,8 mln). Daarnaast is in lijn met het gevoerde overleg met de Kamer een bedrag ter beschikking gesteld ten bate van de zonnepanelenproblematiek van Fokker Space. De Tweede Kamer is hierover middels een vertrouwelijke brief geïnformeerd. Vanwege vertraging in het Ozon Monitoring Instrument (OMI) zal NLG 9,0 mln worden doorgeschoven van 2000 naar 2001. De bijdrage in de apparaatskosten van ESA (general budget) bedroeg NLG 18,4 miljoen.

Artikel 02.08 Bevordering van de vliegtuigindustrie en ruimtevaart

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	60 000	60 000
Realisatie 2000	84 640	66 209
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 24 640	+ 6 209

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		uitgaven	
	raming	realisatie	raming	realisatie
010 Bureaukosten NIVR	60 000	4 209	60 000	4 209
020 Ruimtevaartprogramma's	–	8 000	–	7 000
030 Militaire Vliegtuig Ontwikkeling	–	20 000	–	55 000
040 Civiele Vliegtuig Ontwikkeling	–	52 431		
Totaal	60 000	84 640	60 000	66 209

Toelichting realisatie 2000

De aangegane verplichtingen behelzen de subsidieregeling JSF (NLG 20,0 mln), de subsidieregeling CVO voor civiele vliegtuigontwikkeling en fundamenteel onderzoek luchtvaart (NLG 52,4 mln), het nationaal ruimtetechnologieprogramma (NLG 8,0 mln) en de bureaunkosten van het NIVR (NLG 4,2 mln).

CVO

De beleidsdoelstelling van de «Subsidieregeling civiele vliegtuigontwikkeling» (CVO) is om het Nederlandse luchtvaartcluster aansluiting te laten vinden in de Onderzoeks& Ontwikkelingsactiviteiten gericht op internationale vliegtuigontwikkelingsprogramma's, met name die van Airbus.

De Stichting NIVR voert de CVO-regeling uit. Pas in december 2000 is een besluit gevallen over de start van het Airbus A3XX project (nu A380). Dit heeft geleid tot vertraging in de subsidieaanvragen en leidt naar verwachting tot een extra groot aantal aanvragen in 2001.

Per 31 december 2000 had het NIVR op basis van de CVO-regeling 16 projecten goedgekeurd (waarvan 6 vooruitlopend op de regeling; zie Kamerstuk II 1999–2000, 25 820, nr. 8) met een totaal subsidiebedrag van ongeveer NLG 23,0 miljoen.

De verdeling van deze in 2000 goedgekeurde projecten over de in artikel 2 van de CVO-regeling genoemde onderwerpen is als volgt:

- ontwikkeling van materialen: 10;
- mechanische, elektrische of elektronische systemen: 5;

- verbetering van ontwikkelings-, ontwerp- en productietechnologieën:
1.

De uitvoering van deze projecten heeft er inmiddels toe geleid dat diverse Nederlandse bedrijven en instituten met Airbus in onderhandeling zijn over diverse werkpakketten voor de A380. In de loop van 2001 zal hierover duidelijkheid ontstaan.

Het fundamenteel onderzoek op luchtvaartgebied wordt uitgevoerd door diverse instituten en is voor een belangrijk deel gericht op materiaalonderzoek, met name ten behoeve van Glare.

JSF

De beleidsdoelstelling van de «Subsidieregeling demonstratie- en technologieontwikkelings-projecten Joint Strike Fighter» (JSF) is om Nederlandse bedrijven en instituten met concrete producten in staat te stellen aan Amerikaanse fabrikanten te demonstreren en dat zij over de benodigde hoogwaardige technologische vaardigheden beschikken. Deze zijn nodig om deel te nemen aan de ontwikkeling (EMD-fase) en later de productie van de JSF. Omdat het gaat om zeer hoogwaardige producten die volgens de nieuwste methoden ontwikkeld worden, kwalificeren de bedrijven zich als neveneffect ook als toeleverancier van andere vliegtuigen. Gelet op het succes van de subsidieregeling is de beschikbare verplichtingenruimte voor de JSF verhoogd van NLG 180,0 mln tot NLG 200,0 mln. De verhoging met NLG 20,0 mln is vrijgemaakt binnen dit artikel.

De Stichting NIVR voert de regeling uit. Daartoe is ultimo 2000 aan het NIVR in totaal NLG 115,0 mln. betaalbaar gesteld, waarvan NLG 55,0 mln in 2000.

Per 31 december 2000 had het NIVR 51 projecten (waarvan 12 in 2000) goedgekeurd met een totaal subsidiebedrag van NLG 200,0 mln, waarmee de totaal beschikbare verplichtingenruimte is uitgeput.

De 12 in 2000 goedgekeurde projecten zijn als volgt verdeeld over de in artikel 2 van de subsidieregeling genoemde onderwerpen:

- Structurele vliegtuigcomponenten en lichtgewicht constructies: 2 projecten.
- Mechanische, elektrische en elektronische systemen: 4 projecten.
- Software: 1 project.
- Motorcomponenten: 3 projecten.
- Training en simulatie: 1 project.
- Overige, zoals ontwikkelings-, ontwerp- en/of productietechnologie: 1 project.

De uitvoering van de 51 projecten heeft er inmiddels toe geleid dat er voor een aantal onderwerpen vergaande besprekingen gaande zijn tussen Amerikaanse bedrijven en de betrokken Nederlandse bedrijven en instituten over het betrekken van die Nederlandse bedrijven en instituten bij de EMD-fase van de JSF. Een belangrijke randvoorwaarde daarbij is wel een positief besluit van de Nederlandse regering over een deelneming op een adequaat niveau aan de EMD-fase. Een dergelijk besluit dient in 2001 te worden genomen.

Niet specifiek voor een project beschikbaar gestelde middelen alsmede de ontvangsten uit hoofde van in het verleden beschikbaar gesteld kredieten,

royalty's en licenties etcetera worden door het NIVR in het zogenaamde Revolving Fund gestort. Het verloop van het Revolving Fund in 2000 kan als volgt worden weergegeven.
Het saldo van het revolving fund bedroeg ultimo 2000 circa NLG 32,9 mln.

Saldo ultimo 1999 o.b.v. voorlopige cijfers NIVR		NLG 7,1mln
- vermeerdering o.b.v. definitieve cijfers NIVR 1999:		NLG 4,2 mln
Stand ultimo 1999:		NLG 11,3 mln
Uitgaven:		
- Ruimtevaartprogramma's NRT	NLG 4,6 mln	
- Bureaunkosten	NLG 4,1 mln	
- Overig	NLG 1,8 mln	
Totaal uitgaven		- NLG 10,5 mln
		NLG 0,8 mln
Ontvangsten:		
- stortingen	NLG 5,0 mln	
- overige (afwikkeling Faillissement Fokker)	NLG 27,0 mln	
Totaal ontvangsten		+ NLG 32,0 mln
Totaal saldo revolving fund ultimo 2000 o.b.v. voorlopige cijfers NIVR		NLG 32,8 mln

Artikel 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	99 971	96 635
Realisatie 2000	117 899	90 818
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 17 928	- 5 817

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	raming	verplichtingen realisatie	raming	uitgaven realisatie
110 TOK	74 971	94 971	76 717	75 793
120 KREDO	20 000	20 000	16 600	13 081
130 MPO	5 000	2 928	3 318	1 944
Totaal	99 971	117 899	96 635	90 818

Technische Ontwikkelingskredieten

Doel van het instrument is het stimuleren van ontwikkelingsprojecten waaraan substantiële technische en commerciële risico's zijn verbonden. Het betreft een rentedragend krediet van 40% van de projectkosten dat wordt terugbetaald bij commercieel succes van het ontwikkelde product. In 2000 zijn twee grote TOK-aanvragen gehonoreerd voor een totaalbedrag van NLG 40,0 mln en 48 kleine voor een totaalbedrag van NLG 54,9 mln.

Kengetallen Technische ontwikkelingskredieten (TOK)				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (-sub)	Raming	Realisatie	Verschil
Ramingskengetallen				
1. Aantal (= gehonoreerde aanvragen TOK-groot)		1	2	1
2. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-groot)		25,000	20,000	5,000
3. Aantal (= gehonoreerde aanvragen TOK-klein)		54	48	- 6
4. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-klein)		0,925	1,145	0,220
5. Toegelicht begrotings- bedrag (= verstrekt krediet)	02.09-110	74,971	94,971	20,000
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde projecten)		100	145	45
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		9,336	9,739	0,403
3. Aantal prestaties (= dossiers)		600	520	- 80
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		2,376	2,255	- 0,121
5. Overige uitvoerings- kosten		1,283	1,816	0,533
6. Toegelicht begrotings- bedrag (= uitvoerings- kosten Senter)	01.55-010	3,643	4,401	0,758
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		16,9	18,6	1,7
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaar- schriften		11	15	4
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		11	8	- 3
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		2	2	0

Doordat het aantal aanvragen dat in het jaar 2000 behandeld moest worden fors groter is dan verwacht en de aanvragen gemiddeld ook een grotere omvang hadden, zijn de kosten van het behandelen van de aanvragen groter dan bij het opstellen van de begroting was geraamd. Dit is terug te zien in de kengetallen. De kosten van de projecten in beheer zijn gemiddeld lager, terwijl het aantal aanvragen in beheer ook lager is. De hogere inzet die nodig was voor het behandelen van de aanvragen is dus deels gecompenseerd uit lagere kosten voor beheer en hebben voor een ander deel geresulteerd in hogere uitvoeringskosten van de TOK.

Kredietregeling Elektronische DienstenOntwikkeling (KREDO)

De KREDO-regeling is een ontwikkelingskrediet dat specifiek is gericht op de ontwikkeling van elektronische diensten. In het laatste volledige jaar van de KREDO-regeling zijn 206 aanvragen behandeld en 31 projecten gehonoreerd, waarmee het volledige beschikbare budget van NLG 20,0 mln is uitgeput. De aanvragen die bij de laatste tender van 2000 – tevens de laatste van de regeling – zijn ingediend worden in 2001 afgehandeld.

Kengetallen Kredieten Elektronische DienstenOntwikkeling (KREDO)				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil
Ramingskengetallen				
1. Aantallen aanvragen (=gehonoreerde aanvragen)		32	31	- 1
2. Gemiddelde gehono- reerde toekenning per aanvraag		0,625	0,645	0,020
3. Toegelicht begrotings- bedrag (= verstrekt krediet)	02.09-120	20,000	20,000	0
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (=		100	206	106
behandelde aanvragen)				
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		6,199	3,529	- 2,670
3. Aantal prestaties (=		75	105	30
dossiers in beheer)				
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		2,527	2,231	- 0,296
5. Overige uitvoerings- kosten		0,434	3,702	3,268
6. Toegelicht begrotings- bedrag (= uitvoerings- kosten Senter)	01.55-010	1,243	1,331	0,088
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		5,5	5,7	0,2
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaar- schriften		4	5	1
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		4	4	-
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		-	-	-

De bovenstaande cijfers zijn opgesteld aan de hand van de opdrachten aan Senter voor de uitvoering van de regeling. Op basis van deze cijfers blijkt dat het aantal aanvragen en projecten veel hoger is dan verwacht. Dit heeft uiteraard consequenties voor de kosten per prestatie.

Kredietregeling Milieugerichte Productontwikkeling

Deze regeling beoogt ondernemers te stimuleren hun producten milieuvriendelijker te (her)ontwerpen, door een krediet beschikbaar te stellen van 40% van de projectkosten. In geval de technische ontwikkeling mislukt of met het product geen omzet wordt gemaakt, behoeft het krediet niet terugbetaald te worden. De kredietregeling MPO is per 31 december 2000 gesloten. Er zijn in 2000 46 projecten ingediend en 21 behandeld. Hiervan is aan 9 een krediet toegekend voor een totaalbedrag van ruim NLG 2,9 mln. De overige in 2000 binnengekomen aanvragen worden in 2001 afgehandeld. Per 31 december 2000 zijn er 42 lopende projecten in beheer.

Artikel 02.12 Technologische infrastructuur

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	143 434	108 314
Realisatie 2000	188 865	113 816
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 45 431	+ 5 502

Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie:

Artikelonderdeel	geraamd	verplichtingen realisatie	geraamd	uitgaven realisatie
010 Technologische vernieuwing	21 869	23 955	18 309	14 761
015 ICT-taskforce	42 027	3 997		
020 Onderzoek en voorlichting	4 947	3 331	4 555	4 214
030 STW	36 205	40 353	24 057	28 640*
040 IOP	18 930	15 088	13 591	8 031**
050 Topinstituten	42 500	47 124	32 830	41 227
060 Technologie en Samenleving	3 474	6 298	3 220	3 977
070 KIM	13 509	8 689	11 352	8 650
080 BCT	2000	2000	400	319
Totaal	143 434	188 865	108 314	113 816

* zie ook artikel 02 06 860 (betaald NLG 2,386 mln);

** betalingen op verplichtingen die t/m 1997 zijn aangegaan, worden op artikel 02 02 720 verantwoord (in 2000 f 11,147 mln)

Technologische Vernieuwing

- Axis

De subsidie van Axis bedroeg in 2000 NLG 3,658 mln. De stichting Axis beoogt de aansluiting van de bèta- en techniekopleidingen op de arbeidsmarkt te bevorderen. Uit de Mid-term review blijkt dat de door Axis ondersteunde projecten, die gericht zijn op het onderwijsveld, naar tevredenheid verlopen en tot de gewenste synergie-effecten leiden. De wisselwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven behoeft echter nog versterking. Het landelijk netwerk is goed van de grond gekomen, maar de regionale netwerkfunctie heeft meer aandacht nodig. De communicatie kan verbeterd worden. Axis heeft de resultaten van de Mid-term review actief opgepakt in haar Activiteitenplan voor 2001.

Meer informatie over Axis is te vinden op <http://www.platform-axis.nl/>

- Stichting WeTeN

In 2000 heeft de stichting WeTeN 3,75 mln van EZ ontvangen (waarvan NLG 0,75 mln vanuit het voorlichtingsbudget van EZ). In 2000 is door de

ministeries van OC&W, EZ en LNV «Boeiend, betrouwbaar en belangrijk; nota wetenschapscommunicatie» uitgebracht. WeTeN heeft daaruit een Meerjarenplan afgeleid.

Hoofdpunten daaruit zijn:

- opbouw van een inhoudelijk jaarthema, dat meer structuur in de wetenschaps- en technologiecommunicatie moet brengen.
- extra aandacht voor massamedia en ICT
- ondersteuning van de professionalisering van de wetenschaps- en technologiecommunicatiesector.

Adoptieplan Onderwijs: een project gericht op jongeren, om hen te interesseren voor het doen van onderzoek. Het jaar 2000 stond daarmee in het teken van het veranderingsproces binnen WeTeN van een organisatie die deels ook zelf activiteiten voor publiekscommunicatie uitvoerde, naar een expertisecentrum.

Over de Stichting WeTeN staat uitgebreide informatie op

<http://www.weten.nl/>

- IOC's

Connekt

Eind 2000 heeft EZ aan Connekt, het kenniscentrum voor verkeer en vervoer, een subsidie verleend van NLG 4 mln voor een 4-jarig Connekt/NWO stimuleringsprogramma. Medefinanciers zijn OC&W, V&W en de particuliere deelnemers in Connekt. Het stimuleringsprogramma betreft fundamenteel-strategisch onderzoek op het gebied van verkeer en vervoer, met de volgende onderzoeksthema's die aansluiten bij bestaand onderzoek in het kader van ICES/KIS:

- knooppunten, ruimtelijke inrichting en bereikbaarheid;
- benutting weginfrastructuur en reisinformatie;
- automatische voertuiggeleiding;
- betalen voor mobiliteit.

De tenderprocedure voor het onderzoeksprogramma start begin 2001.

Voor april 2004 is een evaluatie voorzien.

Voor meer informatie, zie : www.connekt.nl

SDE

Aan het samenwerkingsverband Duurzame Energie is in 2000 een subsidie verleend van NLG 1,85 mln voor het jaar 2000 en een subsidie van NLG 2,85 mln voor het jaar 2001.

De liberalisering van de energiemarkt heeft als neveneffect dat het draagvlak van SDE aan snelle verandering onderhevig is doordat in het veld diverse fusies en overnames plaatsvinden. De bereidheid bij de bedrijven om te investeren in langlopend onderzoek is daardoor afgenomen. Niettemin is er nog voldoende draagvlak voor een onderzoeksprogramma op het gebied van biomassa en systeemintegratie.

Uitgebreide informatie staat op www.sde-research.nl/

ICT-Taskforce

De projecten van de Taskforce Risseeuw zijn in 2000 in gestart en vloeien alle voort uit de drie oplossingsrichtingen ter verbetering van de krappe arbeidsmarktsituatie voor ICT-personeel:

1. imagoverbetering;
2. afstemming onderwijs/arbeidsmarkt;
3. doelgroepen.

ICT-Taskforce				
Coördinatiepunt	Project	Uitvoerder	Doel	EZ-Bijdr. (mln)
<i>Imagoverbetering</i>	ICT-punt	AXIS/Fenit	Coördinatie en afstemming van de Taskforce- en AXIS-projecten en bevorderen imagoverbetering van beroep en sector	3
Afstemming Onderwijs-Arbeidsmarkt Projecten	Duale ICT-Opleiding HBO	HBO-raad	Ontwikkeling duale trajecten op HBO-niveau en uitvoeren van 4 pilots.	1,872
	ICT in niet-ICT opleidingen HBO	HBO-raad	Ontwikkeling IT-componenten in economische studierichtingen HBO	12
	ICT in niet-ICT opleidingen WO	VSNU	Ontwikkeling IT-componenten in juridische opleidingen Universiteiten	6
	Netwerkakademie	St. Competentiegericht Onderwijs	Ontwikkelen virtuele marktplaats voor IT-opleidingen voor bedrijfsleven	10
Doelgroepen	Mannen/vrouwen in balans	Vrouwen Vakschool Midden Ned.	Ontwikkelen specifieke IT-opleidingen voor Vrouwen en plaatsen van opgeleide vrouwen in Banen	4
	Color IT	Hogeschool Amsterdam	Ontwikkelen van specifieke opleidingen voor allochtone studenten en wegnemen drempels in opleidingen (event. taalachterstanden)	3,555
	Vluchtelingen/Asielzoekers	Stichting Pion.	Selecteren, opleiden en plaatsen van vluchtelingen/asielzoekers	1,6

De projectplannen in het kader van de ICT-Taskforce konden eerder worden vastgesteld en toegezegd dan was voorzien. De benodigde verplichtingenruimte is bij tweede suppletore begroting 2000 uit latere jaren naar voren gehaald. De uitvoering van deze projecten is aan het agentschap Senter overgedragen.

Onderzoek en voorlichting technologiebeleid

In het kader van onderzoek en voorlichting technologiebeleid is een groot aantal projecten uitgevoerd, veelal van geringe omvang. Enkele grotere projecten zijn de voorbereiding van ICES-KIS3, waaronder de uitwerking van de ICES-KIS-3 thema's (NLG 0,6 mln) en de arbeidsradar Bouw en arbeidsradar Beroepsgoederenvervoer (totaal NLG 0,8 mln).

STW

STW beoordeelt de projectvoorstellen tweede geldstroom die bij haar ingediend worden, op wetenschappelijke kwaliteit en utilisatie (de kans dat gebruikers de resultaten zullen toepassen). STW rapporteert jaarlijks over de utilisatieresultaten van de projecten die vijf respectievelijk tien jaar geleden zijn gestart en over het deel van deze projecten dat concrete resultaten heeft opgeleverd. Uit het utilisatierapport 2000 blijkt dat er van de 98 projecten die 1989 gestart zijn (met in totaal NLG 65 mln aan STW-bijdragen) 31% leidde tot een aanwijsbaar product.

In 2000 droegen EZ en NWO in totaal NLG 86 mln bij en de universiteiten circa NLG 90 mln. Het aandeel van EZ in de verleende subsidie van EZ en NWO samen is circa 40%.

In totaal heeft STW in 2000 70 nieuwe projecten gestart. Gemeten naar genoemd aandeel van de EZ-subsidie aan STW waren er in 2000 312 onderzoekers (286 fte's) met lopend STW-onderzoek bezig. EZ verleende in 2000 een subsidie van NLG 37,5 mln. voor het aangaan van nieuwe verplichtingen in 2001. Daarnaast heeft EZ een eenmalige aanvullende subsidie aan STW verleend voor investeringen door MESA+ op het gebied van nanotechnologie-onderzoek van NLG 2,9 mln. In 2001 wordt STW geëvalueerd. De evaluatie moet mede inzicht geven in de manier waarop STW zo goed mogelijk kan inspelen op toekomstige ontwikkelingen.

Voor meer informatie over STW, zie op www.stw.nl/

Innovatiegerichte Onderzoekprogramma's (IOP)

In 2000 is een aantal innovatiegerichte onderzoekprogramma's uitgevoerd. In 2000 werden de IOP's Verf en Metalen afgesloten en werd het IOP Genomics gestart. Tevens is een IOP Elektromagnetische Vermogens-techniek in voorbereiding genomen. Met behulp van het IOP worden ook enkele NWO-programma's ondersteund: Computational Materials Science, Zachte Gecondenseerde Materie en Embedded Systems.

In 2000 uitgevoerde IOP's (x NLG 1 mln)	
1. Metalen	0,04
2. Industriële Eiwitten	1,96
3. Genomics	0,24
4. Oppervlaktetechnologie	3,22
5. Beeldverwerking	2,20
6. Zware metalen	0,63
7. Mens machine interface	0,66
8. Precisietechnologie	6,14
Totaal	15,09

Doelmatigheidskengetallen IOP					
	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil	
1.	Behandelde aanvragen (in aantallen)	100	185	85	
2.	Aantal projecten in beheer (in aantallen)	300	347	47	
3.	Toegelicht begrotings-bedrag (uitvoeringskosten Senter) (x NLG 1 mln)	01.55-020	3,2	2,8	- 0,4
4.	Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		13,6	15,3	1,7

Voor de kosten per prestatie van het behandelen en beheren van IOP-aanvragen zijn nog geen realisatiecijfers beschikbaar.

Technologische Top Instituten (TTI's)

In 2000 is aan de TTI's in totaal f 47,1 mln (incl. f 0,6 mln voor evaluatie) toegezegd voor onderzoek in het subsidiejaar 2001.

De bijdrage per TTI is als volgt:

Subsidiejaar (bijdrage x NLG 1 mln)	2001
Voedselwetenschappen	13,3
Metaaltechnologie	11,0
Telematica	10,6
Polymeren	11,6
Totaal	46,5

De TTI's hebben in 2000 in totaal 116 projecten gestart. Bij de uitvoering van het basisprogramma werden in totaal 340 onderzoekers (gerekend in fte's) ingezet. De bijdragen van het bedrijfsleven bedroegen NLG 26,2 mln en die van de kennisinstellingen NLG 25,7 mln.

In 2001 zal een evaluatie van de TTI's plaatsvinden, waarvan het eindrapport in het najaar van 2001 gereed zal zijn.

Voor meer informatie over de Technologische Topinstituten:

<http://www.wcfs.nl/>

<http://www.nimr.nl/>

<http://www.telin.nl/>

<http://www.polymers.nl/>

Technologie & Samenleving

In 2000 zijn de 4 lopende thema's van het T&S-programma, te weten Criminaliteitspreventie, Leren in de werkomgeving, Preventie Arbeids-uitval en Reïntegratie Arbeidsgehandicapten aangevuld met een 5e thema, te weten Sociale Integratie.

Aangezien het betrekken van beleidsterreinen van andere departementen bij de technologische ontwikkelingen in economie en samenleving ten dele reeds autonoom geschiedt en geen stimulans meer nodig heeft vanuit een relatief beperkt programma gericht, heeft de Stuurgroep Technologie en Samenleving besloten tot een afronding van het programma Technologie en Samenleving. In 2 tot maximaal 3 jaar zal het programma, met inachtneming van de lopende afspraken met de deelnemende departementen, worden afgebouwd en beëindigd.

Kennisdragers in het MKB (KIM)

Het aantal toegekende KIM'ers is in 2000 lager (310) dan begroot (450). Door de krapte op de arbeidsmarkt bleek het opnieuw lastig kennisdragers (hoger opgeleiden) voor het MKB te vinden.

Kengetallen KIM			
(Bedragen x NLG1000)	Raming	Realisatie	Vershil
RAMINGSKENGETALLEN			
1. Ontvangen aanvragen (aantallen)	500	313	- 187
2. Toegewezen aanvragen (aantallen)	450	310	- 140
3. Loonkostensubsidie per KIM'er	20	20	
4. Toegelicht begrotingsbedrag	9 000	6 200	- 2 800
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN			
1. KIM'ers in dienst van MKB getreden (%)	75	90	15
2. Kosten van begeleiding/advies	5 000	1 543	- 3 457
3. Overige uitvoeringskosten	2000	1 396	- 604
DOELTREFFENDHEIDSKENGETALLEN			
Continuering innovatie na beëindiging KIM-project (%)*	75	58	- 17

* Wijkt af van voorgaande jaren, omdat voorheen een koppeling bestond met het in dienst treden van de KIM'er.

BrancheCentra voor Technologie (BCT)

In 2000 zijn 6 aanvragen voor subsidie ingediend, waarvan 4 zijn gehonoreerd voor een bedrag van in totaal NLG 2 mln (het totale budget van de regeling in 2000). De gehonoreerde aanvragen zijn van de Centrale Bond van Meubelfabrikanten (NLG 1,0 mln), de Association of Tank-cleaning Companies in the Netherlands (NLG 0,5 mln), de Vereniging Technische Keramiek (NLG 0,3 mln) en de Vereniging Metalen Ramen en Gevelindustrie (NLG 0,2 mln).

Artikel 02.13 Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	-	38 000
Realisatie 2000	-	50 366
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	+ 12 366

Stand ultimo 2000			
(x NLG1000)	Totale Project-omvang:	Reeds Betaald:	Openstaande verplichtingen:
NOBIS	23 988	23 988	0
HPCN	33 657	33 657	0
MARIN	100 000	100 000	0
Gigaport	142 000	60 800	81 200
Saldo	299 645	218 445	81 200

NOBIS

Het doel van NOBIS is het bewerkstelligen van aanzienlijke kostenreducties voor bodemsaneringsoperaties en het opheffen van stagnatie van economische en maatschappelijke processen die een gevolg zijn van de bodemvervuiling. NOBIS doet dit door financiering en organisatie van onderzoeks- en demonstratieprogramma's naar biologische in-situ bodemsanering.

Het ICES-project is in juni 2000 succesvol afgesloten met een symposium en met de presentatie van haar eindrapport «Omslag in bodemdenken». De resultaten van NOBIS zijn gebundeld in de productengids van NOBIS op CD-ROM. Een belangrijk resultaat van het project is het tot stand brengen van een goed lopend, vraaggestuurd en probleemoplossingsgericht onderzoekprogramma, gebaseerd op cofinanciering van publieke en private middelen. Daarbij is een goed netwerk ontstaan tussen kennisaanbieders, probleembezitters en eindgebruikers op het gebied van bodemverontreiniging en bodemsanering. Een ander resultaat is dat voor veel soorten bodemverontreiniging het mogelijk is gebleken om met biologische in-situ methoden aanzienlijke kostenreducties te bereiken. Bodemsanering is mede daardoor niet alleen beter betaalbaar maar ook beter haalbaar geworden. NOBIS is in 2000 overgegaan in het programma SKB, de Stichting Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht Bodem. Dit programma richt zich op het ontwikkelen en uitdragen van kennis op het gebied van nieuwe vormen van bodemsanering.

HPCN

In 2000 is het HPCN-programma administratief afgesloten. Mede op basis van een door de EZ accountantsdienst uitgevoerd verificatieonderzoek heeft decharge van de Stichting HPCN plaatsgevonden, waarna deze ook formeel kon worden opgeheven. Een deel van het Stichtingsbestuur is echter actief gebleven in de nieuwe «Stichting Platform HPCN», die zich zal gaan richten op de verdere verduurzaming van de in de ICES-periode bereikte resultaten. Hoofdthema voor de toekomst is het «Innovatief Computergebruik». In het zogenaamde «visie-document» zijn de plannen voor de toekomst neergelegd. Met gebruikmaking van de netwerken en kennis gegenereerd onder de HPCN ICES-periode zullen innovatieve ICT-initiatieven worden ontplooid en uitgevoerd. Financiering van nieuwe projecten zal geschieden uit de door deelnemers bijeengebrachte middelen en het reguliere subsidie-instrument. Uiteindelijk heeft de Stichting in de periode 1995–1999 in totaal een bedrag van NLG 33,7 mln aan ICES-middelen uitgekeerd. Gedurende de looptijd zijn 25 duurzame publiekprivate samenwerkingsverbanden tot stand gekomen, gericht op de ontwikkeling en verspreiding van specifieke HPCN-toepassingen of diensten. De impulsen die door middel van het HPCN-programma zijn gegeven, hebben geleid tot versterking van de kennisinfrastructuur op het gebied van innovatieve computertoepassingen. Deze versterking is bereikt door effectieve publiekprivate samenwerking, die zich richt op vernieuwing in ICT door de ontwikkeling van nieuwe technologieën. De ontstane nieuwe netwerkstructuren zijn zodanig bestendig gebleken dat er een voldoende draagvlak is geschapen voor een verduurzaming die in de Stichting Platform HPCN ook daadwerkelijk vorm heeft gekregen.

MARIN

De bijdrage aan MARIN is gericht op een drietal faciliteiten om het MARIN haar positie als één van de toonaangevende grote technologische instituten (GTI's) op maritiem gebied te behouden en uit te bouwen. De investeringen betreffen de zeegangstank, de offshoretank en de vacuüm-

tank. In 1999 is de zeegangstank in gebruik genomen, in 2000 de offshore-tank en de vacuümtank. Op 10 april 2001 zullen de drie nieuwe faciliteiten formeel worden geopend.

Gigaport

In 1999 is NLG 142,0 mln toegezegd voor het project GigaPort. Binnen GigaPort worden technologieën ontwikkeld die snelheid, betrouwbaarheid en beveiliging van het Internet zullen verbeteren. Het project is opgezet onder regie van de Ministeries van EZ, OC&W en V&W. De doelstellingen zijn onderverdeeld naar drie ambitieniveaus:

1. ontwerpen, bouwen en onderhouden van een breedbandnetwerk voor onderzoek en ontwikkeling in het algemeen en gebruik door universiteiten, hogescholen en publiek gefinancierde onderzoeksinstituten in het bijzonder (GigaPort Netwerk);
2. stimuleren van kennisontwikkeling en – diffusie in Nederland (GigaPort Applicaties);
3. versterken van de concurrentiepositie en economische ontwikkeling van Nederland (GigaPort als geheel).

Nadat in 1999 de tenders zijn uitgevoerd voor de connectiviteit van het internationale onderzoeksnetwerk om de aansluiting te bewerkstelligen tussen het nationale netwerk, buitenlandse onderzoeksnetwerken en het internet, is begin 2000 de tender voor de ontwikkeling van het nieuwe nationale onderzoeksnetwerk gegund. De verwachting dat private partijen daaraan een bijdrage zouden willen leveren, is meer dan bewaarheid gebleken. Ook zijn in 2000 de eerste proefprojecten met nieuwe toegangstechnologieën van start gegaan, ook daaraan leveren private partijen een substantiële bijdrage. De verhouding publieke-private financiering zal in beider gevallen uitkomen op ongeveer één- tot tweederde. Verder is in 2000 verder vorm gegeven aan de kennisopbouwprojecten en de toepassingsprojecten met het bedrijfsleven. De voortgang hier is echter minder groot dan verwacht. Dit wordt vooral veroorzaakt door de zogenaamde «last mile»-problematiek. Het blijkt voor bedrijven uitermate kostbaar te zijn om een verbinding van voldoende capaciteit met het GigaPort netwerk te krijgen. Het kabinet heeft dit in de notitie «De Digitale Delta: e-Europe voorbij» onderkend en nadere stappen aangekondigd om hier een beter zicht op te krijgen. In dit kader wordt onderzocht of enkele regionale proeven met glasvezelnetwerken ondersteund kunnen worden.

Artikel 03.03 Versterking economische structuur

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	7 494	11 258
Realisatie 2000	7 917	11 436
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 423	+ 178

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		uitgaven	
	raming	realisatie	raming	realisatie
010 Vernieuwingsprogramma's	7 242	7 229	5 960	8 590
040 Toeleveren en Uitbesteden via Senter			185	266
050 Branche structuurverbetering				
060 Stimulering Commerciale diensten sector				
100 Beheerskosten	52	688	52	577
200 Crisisbeheersing	200	-	200	2003
964 Bevorderen structuurversterking			4 861	-
Totaal	7 494	7 917	11 258	11 436

Toelichting realisatie 2000

In het kader van vernieuwingsprogramma's (NLG 7,2 mln) zijn bijdragen toegezegd aan 34 projecten. De meeste zijn, in omvang, relatief beperkte bijdragen aan respectievelijk opdrachten voor onderzoek gericht op vernieuwingen van industriële voortbrengingsprocessen en in beperkte mate dienstverlening. Verreweg de grootste post is de bijdrage aan Dreamstart (NLG 3,1 mln). Dreamstart is een platform voor technostarters dat is opgericht om partijen en activiteiten gericht op technostarters te verbinden en daarnaast nieuwe initiatieven t.b.v. technostarters aan te jagen. Dreamstart heeft drie taken:

1. Verschaffen van informatie en het toegankelijk maken van bestaande en opkomende initiatieven;
2. Het stimuleren van bewustwording omtrent techno-ondernemerschap bij bedrijven, publieke kennisinfrastructuur en (potentiële) technostarters;
3. Het vormen van netwerken op specifieke technologiegebieden.

Eén van de effecten van de laatste taak is het ontstaan van technostartersclusters die voorstellen voor ondersteuning door EZ kunnen indienen in de regeling voor technostartersclusters die in 2001 van start zal gaan.

Op dit artikel zijn ook de uitgaven voor crisisbeheersingorganisatie (circa NLG 0,7 mln) verantwoord.

Artikel 03.04 Industriële promotie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	14 628	14 506
Realisatie 2000	14 968	14 216
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 340	- 290

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per buitenkantoor (x NLG1000)				
Regio	aantal posten	verplichtingen		gemiddeld per post
		raming	realisatie	
USA	5	7 320	7 997	1 599
Japan (incl. Hong Kong)	3	2 047	2 514	838
Korea	1	307	364	364
Taiwan	1	654	975	975
Singapore	1	431	379	379
Europa	1	1 800	1 705	1 705
Den Haag (Adviezen werkz. derden)	nvt	2 069	1 034	nvt
Totaal		14 628	14 968	

Bovenstaande cijfers per regio wijken af van de realisaties op de bij die regio's behorende artikelsubs omdat een deel van de realisatie op het artikelsub «Den Haag» saslarisbetalingen betreft ten behoeve van de andere regio's en daarom in bovenstaande cijfers is verdeeld over die regio's teneinde een juist beeld te geven van de gemiddelde realisatie per post.

Nadere specificatie						
Herkomst van bedrijven (donor-gebieden)	aantal projecten		investering in mln		arbeidsplaatsen	
	2000	1999	2000	1999	2000	1999
Noord-Amerika	57	55	464	909	3 805	4 244
Azië	31	25	173	129	916	643
Europa	6	5	326	53	350	122
Totaal	94	85	963	1 091	5 071	5 009

Aard der projecten						
	aantal projecten		investering in mln		arbeidsplaatsen	
	2000	1999	2000	1999	2000	1999
Productie/Assemblage	4	11	211	542	248	984
Distributie	30	22	116	116	716	969
Int Dienstverlening						
Algemeen	6	5	58	5	368	86
Europese hoofdkantoren	33	29	179	277	1 662	1 434
Call Centers	3	7	80	66	615	785
Overig (o.a. Marketing/Sales)	18	11	319	85	1 462	751
Totaal	94	85	963	1 091	5 071	5 009

Verdeling naar regio						
	aantal projecten		investering in mln		arbeidsplaatsen	
	2000	1999	2000	1999	2000	1999
Groningen	2	2	96	76	545	68
Friesland	0	0	0	0	0	0
Drenthe	2	0	7	0	175	0
Overijssel	2	2	6	7	48	290
Flevoland	2	1	2	4	30	20
Gelderland	1	6	0	29	12	183
Utrecht	6	4	35	16	147	329
Noord-Holland	43	25	442	310	2 912	1 096
Zuid-Holland	20	21	151	105	548	809
Zeeland	0	1	0	350	0	100
Noord-Brabant	12	13	202	80	506	1 311
Limburg	4	10	22	114	148	803
Totaal	94	85	963	1 091	5 071	5 009

De buitenlandse investeringsprojecten in Nederland die in 2000 via het CBIN zijn aangetrokken, zullen goed zijn voor de creatie van ruim 5 duizend arbeidsplaatsen. Hiervan nemen Amerikaanse investeerders ruim driekwart (3 805) voor hun rekening. Met de 94 aangetrokken projecten is een totaal investeringsbedrag van een kleine 1 miljard gulden gemeoid.

Het CBIN richt zich primair op nieuwe vestigingen en uitbreidingsinvesteringen waarvoor Nederland in concurrentie is met de landen om ons heen. Bij de acquisitie van buitenlandse investeringsprojecten werkt het CBIN nauw samen met regionale ontwikkelingsmaatschappijen, Nederland Distributieland, provincies en lokale overheden.

Het resultaat van het afgelopen jaar werd qua arbeidsplaatsen slechts overtroffen in 1998. Investeerders uit de Verenigde Staten waren net als in voorgaande jaren goed voor het merendeel van de aangetrokken investeringen. Van de projecten waren er 57 afkomstig uit de VS, 31 uit Azië en 6 uit Europese landen. Het aantal projecten uit Japan kende een verdubbeling ten opzichte van 1999 (van 5 naar 10).

Artikel 03.05 Steun scheepsbouw

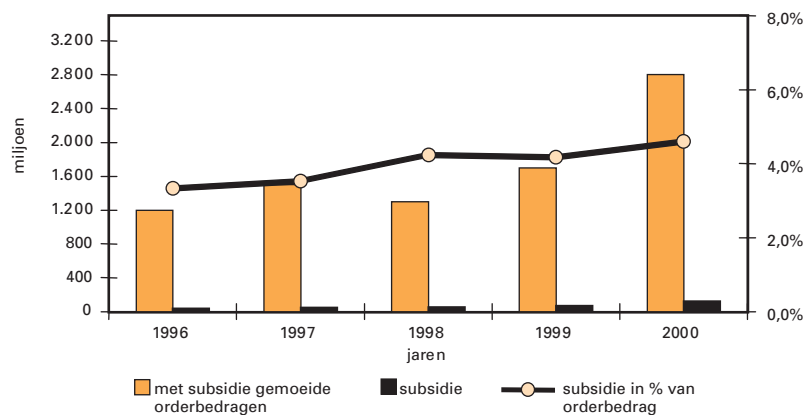
Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	130 000	72 140
Realisatie 2000	129 511	82 623
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	489	+ 10 483

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 Steunverlening Scheepsbouwindustrie	130 000	129 511	69 640	80 123
030 NESEC			2 500	2 500
909 Rente-overbrugging Scheepsbouw				
Totaal	130 000	129 511	72 140	82 623

Toelichting realisatie 2000

Er zijn in 2000 129 aanvragen met een totale opdrachtwaarde van NLG 3,0 mrd ingediend, waarvan er 119 met een opdrachtwaarde van NLG 2,8 mrd, zijn gehonoreerd. De gemiddelde contractsom per schip voor de ingediende aanvragen bedroeg NLG 22,9 mln en voor de gehonoreerde aanvragen NLG 23,6 mln.

In volgende grafiek wordt de verhouding orderbedrag/subsidiebudget over een reeks van jaren weergegeven.

Artikel 03.07 Bijdrage aan Koninklijke Schelde Groep

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	–
Realisatie 2000	84 000	84 000
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 84 000	+ 84 000

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

Op 14 juli 2000 is het overnamecontract tussen Damen Shipyards N.V. (Damen), de Koninklijke Schelde Groep (KSG), de Provincie Zeeland en de Staat betreffende de overname van KSG door Damen ondertekend. De transactie behelst alle activiteiten van KSG, zowel de maritieme als de deelnemingen in machine- en apparatenbouw. In het overnamecontract was nog een aantal opschortende voorwaarden opgenomen. Deze zijn in de periode na 14 juli 2000 nader ingevuld zodat op 29 september 2000 de definitieve aandelenoverdracht heeft kunnen plaatsvinden.

In het kader van het pakket van maatregelen om de continuïteit van KSG zeker te stellen hebben de toenmalige aandeelhouders van KSG (90% Staat en 10% Provincie Zeeland) een noodzakelijk geachte bijdrage geleverd. De in 2000 geleverde totale vermogensversterking bedraagt NLG 84,0 mln. De Kamer is hierover separaat geïnformeerd. Door de overname is het toekomstperspectief voor KSG zekergesteld. Het bedrag is bij tweede suppletore begroting in de ramingen opgenomen.

Artikel 03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling NedCar B.V.

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	–
Realisatie 2000	4 313	129 050
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 4 313	+ 129 050

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

In 1999 zijn door de Staat, Volvo Car Corporation en Mitsubishi Motors Corporation afspraken gemaakt over de beëindiging van de financiële relaties tussen de Staat en NedCar. De schuld door het verlies op de V400 enerzijds en de Projectloan anderzijds zijn de belangrijkste elementen van deze relatie. Door de overnames van Mitsubishi door Daimler-Chrysler en Volvo door Ford is de verwachting dat de overeenkomsten voorlopig niet uitgevoerd zullen worden. Daar de overeenkomsten een versnelde

afwikkeling betreffen boeten ze ieder jaar aan belang in. Om deze reden is bij tweede suppletore begroting de eerder opgenomen versnelling teruggedraaid.

De verplichtingen in 2000 zijn het gevolg van de verhoging van de V400 schuld met de rentelasten NedCar over 1999. De uitgaven betreffen de aflossingstermijn van de V400 schuld (NLG 71,7 mln) en de uitbetaling van de afgegeven garantie aan de Stichting NedCar Project Financiering inzake de financieringskosten van een gedeelte van de, door de stichting verstrekte, renteloze lening ad NLG 700,0 mln van de Staat aan NedCar (NLG 57,3 mln). Betaling hiervan was geraamd in de periode 2001 t/m 2003, maar is om doelmatigheidsredenen (minder rentelasten) in 2000 betaald.

Artikel 03.09 Garantieregeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	1 600
Realisatie 2000	–	225
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	– 1 375

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden de betalingen verantwoord op in het verleden aangegane verplichtingen uit hoofde van de PPM-regeling.

04.00 RUIMTELIJK ECONOMISCH BELEID

Artikel 04.01 Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingsmaatschappijen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	11 128	11 147
Realisatie 2000	11 509	12 166
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 381	+ 1 019

Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk van de vijf ROM's de raming afgezet tegen de realisatie. De in het verslagjaar aangegane verplichtingen hebben betrekking op de apparaatskostenvergoeding.

De beleidslijn met betrekking tot de ROM's is met ingang van 2000 vernieuwd (Kamerstukken II 2000–2001, 26 570, nr. 16). Per ROM zullen met ingang van 2001 concrete prestatieafspraken gemaakt worden over de inzet van de EZ-subsidie.

Artikelonderdeel (x NLG1000,-)	verplichtingen		geraamd	uitgaven realisatie
	geraamd	realisatie		
010 NOM apparaatskosten	4 696	4 857	4 696	5 325
110 LIOF apparaatskosten	2 658	2 749	2 658	2 771
210 OOM apparaatskosten	1 607	1 662	1 607	1 651
310 GOM apparaatskosten	871	901	871	1 069
410 BOM apparaatskosten	1 296	1 340	1 296	1 331
610 Medewerkers overige instituten	–	–	19	19
750 GOM financieringsbedrijf oud	–	–	–	–
Totaal	11 128	11 509	11 147	12 166

Artikel 04.04 Voorwaardenscheppend beleid

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)			
		verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000		–	3 248
Realisatie 2000		–	414
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)		–	– 2 834

Toelichting realisatie 2000

Betreft de uitfinanciering van in voorgaande jaren toegezegde EZ-bijdragen ten behoeve van de regionale projecten «Nijverheidspark» en «De Kolk».

Artikel 04.05 Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)			
		verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000		–	5 508
Realisatie 2000		–	1 000
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)		–	– 4 508

Toelichting realisatie 2000

Betreft de uitfinanciering van een in voorgaande jaren toegezegde EZ-bijdrage voor een infrastructuurproject in de provincie Drenthe.

Artikel 04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	193 871	101 572
Realisatie 2000	175 239	102 808
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	18 632	+ 1 236

Toelichting realisatie 2000

Betreft de centrale Investeringspremieregeling (IPR) en Kompas voor het Noorden. In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie.

Artikelonderdeel x NLG1000,-	verplichtingen		uitgaven	
	geraamd	realisatie	geraamd	realisatie
010 IPR-centraal	44 914	32 258	37 087	47 355
020 Kompas voor het Noorden	124 686	111 900	58 414	50 028
070 EFRO-cofinanciering	24 271	31 081	6 071	5 425
Totaal	193 871	175 239	101 572	102 808

IPR-centraal

Kengetallen IPR-centraal				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Vershil
Ramingskengetallen				
1. Toegezegde subsidies (in aantallen)		8	7	- 1
2. Gemiddeld bedrag per toezegging		5,6	4,6	- 1,0
3. Toegezegde subsidies	04.08-010	44,9	32,3	- 12,7
Doeltreffendheidskengetallen				
1. Te realiseren arbeids- plaatsen (in aantallen)		1 435	335	- 1 100
2. Premie per arbeidsplaats		0,031	0,096	0,065
3. Investerings		560	383,3	- 176,7
4. Premiepercentage (in %) (subsidie/investerings)		8,0	8,4	0,4

De relatief grote daling van het aantal arbeidsplaatsen wordt veroorzaakt doordat de gesubsidieerde investeringen zeer kapitaalintensief van aard waren.

Verdeling toezeggingen 2000 centrale IPR over provincies				
Provincie	Investeringen	Arbeidsplaatsen	Projecten	Subsidie
Groningen	88,0	50	1	1,5
Friesland	133,7	135	2	12,8
Drenthe	73,1	75	2	9,1
Overijssel	–	–	–	–
Limburg	88,5	75	2	8,8
Totaal	383,3	335	7	32,2

Kompas voor het Noorden

Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland is in 2000 begonnen met de uitvoering van het programma «Kompas voor het Noorden». EZ neemt een deel van de kosten van dit programma voor haar rekening. Van de beschikkingen die in 2000 door SNN zijn afgegeven heeft 86% betrekking op het deelprogramma «Economische kerngebieden / versterking marktsector», 5% op het deelprogramma «Landelijk gebied» en 6% op het deelprogramma «Stedelijke centra». De overige 3% heeft betrekking op gemaakte uitvoeringskosten.

Gelet op de late start van het programma (zomer 2000) is het nog te vroeg om over resultaten van de gerealiseerde projecten in termen van aantal hectaren nieuwe en gerevitaliseerde bedrijventerreinen respectievelijk het aantal vierkante meters nieuwe en gerenoveerde kantoorruimte te rapporteren. Wel zijn de gegevens uit onderstaande tabel beschikbaar. Over de effecten van het Kompasprogramma in termen van gecreëerde werkgelegenheid is met SNN afgesproken dat in 2003 een eerste evaluatie zal plaatsvinden, de mid-term review.

In onderstaande tabel zijn alleen de thema's uit het Kompasprogramma opgenomen, waarvoor EZ-bijdragen zijn gecommiteerd. Thema's zijn samengesteld uit meerdere maatregelen. EZ heeft voor iets meer dan de helft van de in totaal 49 maatregelen bijdragen toegezegd, voor het merendeel behorend tot het deelprogramma «Economische kerngebieden/ versterking van de marktsector», verkort aangeduid als «Markt».

De bedragen per thema geven de door het SNN gerealiseerde projectcommitteringen weer voor zover er een beroep is gedaan op de EZ-bijdrage aan Kompas.

Deelprogramma/thema	Aantal projecten	bedrag x NLG 1 mln.
Econ. Kerngebieden/verst. Marktsector		
– Verbet. Vestigingsvoorwaarden	2	62,1
– Versterking marktsector	8	76,7
– Versterking arbeidsaanbod	1	11,9
Totaal deelprogramma «Markt»	11	150,7
Landelijk gebied		
– Verst. Marktgerichte landbouw	2	1,8
– Toerisme en recreatie	1	7,5
Totaal «Land»	3	9,3
Stedelijke centra		
– Bestaande werkgebieden op peil/stimulans	2	3,1
– Kwaliteit binnensteden	2	6,6
– Versterking hoger onderwijs/kennis	1	0,4
Totaal «Stad»	5	10,1
Uitvoering	1	4,6
Totaal Kompas voor het Noorden	20	174,7

Toelichting op de tabel:

- Omdat het toezeggingen betreft van SNN is het bedrag aan toezeggingen niet gelijk aan het door EZ aan SNN toegezegde bedrag van NLG 104,4 mln voor het jaar 2000. Dit jaar is het eerste jaar van de commiteringsperiode van het Kompas voor het Noorden; SNN anticipeert ten dele reeds op 2001, vooral voor tijdelijke financiering van later in te zetten EU-middelen;
- De Kompas-uitvoering is vanaf zomer 2000 in de praktijk goed op gang gekomen; bovendien zaten er ultimo 2000 veel projecten in de pijplijn die niet meer in dit eerste jaar tot commitering konden komen;
- In de eerstgenoemde twee thema's zijn mede de budgetvastleggingen opgenomen van de bedrijfsgerichte regelingen, waaronder de decentrale IPR, direct al voor een twee jaar (2000/2001).

IPR-decentraal

Uit de decentrale IPR worden alleen in de drie Noordelijke provincies en in Hardenberg en Steenwijk van de provincie Overijssel verplichtingen aangegaan. Met ingang van 2000 maakt de IPR-decentraal integraal onderdeel uit van het Kompas. De uitvoering van de regeling is ondergebracht bij het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). De grens van de subsidiabele grondslag van de decentraal uit te voeren projecten ligt op NLG 10 mln.

Verdeling toezeggingen SNN 2000 decentrale IPR over provincies						
Provincie	Investerings (in mln)	Arbeitsplaatsen	Projecten	subsidie in NLG mln		
				totaal	per arbeidsplaats	
Groningen	56,8	746	17	9,1	12,195	
Friesland	97,3	269	17	11,6	43,270	
Drenthe	65,0	303	18	10,2	33,685	
Overijssel	9,7	25	3	1,2	47,510	
Totaal	228,8	1 343	55	32,1	23,925	

EFRO-cofinanciering

Programma's		
	Aantal	verplichtingen (x NLG 1 mln)
Doelstelling 1 Flevoland	1	30
Interreg II	1	0,1
MKB	1	1,0
Totaal	3	31,1

De programma's «Konver» en «MKB» worden niet voortgezet in de nieuwe periode.

Er zijn inmiddels decentralisatieconvenanten afgesloten met Noord-Nederland en Flevoland. Begin april 2001 zullen ook met Oost-Nederland en Zuid-Nederland dergelijke convenanten worden afgesloten. Dan zal voor alle Doelstelling 1 en 2-regio's waar EZ bemoeienis mee heeft, de verdeling van taken en verantwoordelijkheden is tussen rijk en regio zijn vastgelegd. In de convenanten worden aspecten geregeld als aansprakelijkheid en diverse beheer, toezicht- en controleaangelegenheden. Omdat de EU het EDP Flevoland al geaccordeerd had, zijn vooruitlopend op de AmvB, richting Flevoland in 2000 verplichtingen aangegaan en is één voorschot verstrekt.

Met de regio's is op hoofdlijnen overeenstemming bereikt over de gegevens die zij twee keer per jaar dienen aan te leveren en die EZ in staat stellen de voortgang te monitoren. Het betreft gegevens inzake committeringen, realisatie, cofinanciering en inhoudelijke voortgang (prestatiegegevens). Op basis van deze set zal een format worden opgesteld met gegevens die voortaan één keer per jaar naar de Tweede Kamer zullen worden gestuurd.

Dit format zal interdepartementaal worden afgestemd met betrokken ministeries (EZ, LNV, BZK, SZW en Financiën) en naar de Tweede Kamer worden gestuurd.

Artikel 04.09 Regio-programma's

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	87 698
Realisatie 2000	172 000	114 364
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 172 000	+ 26 666

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel (x NLG1000,-)	verplichtingen		uitgaven	
	geraamd	realisatie	geraamd	realisatie
010 ISP-regulier	–	–	66 961	61 812
520 Oost. mijnstreek Z-Limburg	–	172 000	2 020	29 923
610 EFRO-cofinanciering	–	–	15 717	12 489
900 Oude verplichtingen	–	–	3 000	10 140
Totaal	–	172 000	87 698	114 364

Omdat de verplichtingen voor de infrastructuur en het bedrijventerrein in Born niet meer in 1999, maar in 2000 zijn aangegaan, is bij eerste suppletore begroting 2000 de verplichtingenruimte met 172 mln verhoogd. Daarmee samenhangend zijn in 2000 ook extra betalingen verricht.

Toelichting realisatie 2000

De realisatie betreft een verplichting van NLG 137 mln voor infrastructuur en NLG 35 mln voor de aankoop van gronden voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Swentibold te Born, specifiek bestemd voor de «automotive» sector.

Artikel 04.10 Stimulering Ruimte voor Economische Activiteit

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	163 005	126 228
Realisatie 2000	375 660	65 474
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 212 655	– 60 754

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie:

Artikelonderdeel	geraamd	verplichtingen realisatie	geraamd	uitgaven realisatie
010 StiREA	52 223	4 100	73 021	38 013
015 Impuls bedrijven-terreinen	100 000		25 000	
020 Ruimtelijk economisch onderzoek	10 782	2 960	10 057	4 089
030 Fysieke stadseconomie	0	255 336	12 604	12 604
040 Niet-fysieke stadseconomie	0	113 264	5 546	10 768
Totaal	163 005	375 660	126 228	65 474

Nadat eind 1999 de convenanten met de G30 eind december 1999 waren getekend, zijn in 2000 de verplichtingen in het kader van het Grote Steden Beleid (Stadseconomie-budget) administratief vastgelegd. Daartoe bij 1e suppletore begroting het verplichtingenbudget uit 1999 aan de begroting 2000 toegevoegd.

Toelichting realisatie 2000

StiREA

De StiREA is in 1999 beëindigd. Er is in 2000 geen nieuwe tender geopend. Voor 2000 kunnen derhalve geen gegevens worden geleverd over hectaren en arbeidsplaatsen. De opvolger van StiREA is de Tender Investerings Programma's Provincies (TIPP). Door enkele vertragingen zal deze regeling niet in 2000 van start gaan, maar is de eerste TIPP-tender nu op 1 februari 2001 geopend. Het budget 2000 zal worden verschoven naar 2001, hetgeen betekent dat budget 2001 uitkomt op 150 mln. Daarvan komt NLG 50 mln uit de middelen uit het amendement Hindriks/Van Walsem (Kamerstukken II, 1999-2000, 26 800 XIII, nr. 27). De overige NLG 50 mln uit dit amendement zullen worden ingezet in de jaren 2002 en 2003.

Convenanten grotestedenbeleid

Eind 1999 heeft het rijk 25 (en in het kader van ISV aanvullend hierop nog 5) convenanten gesloten met steden. Aan bijna alle convenanten waren aanvullende voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden verschillen per stad. Een voorwaarde die voor alle gemeenten gold, was het formuleren van concrete prestaties op basis van de nulmeting Benchmark gemeentelijk ondernemingsklimaat eind 1999 (tweejaarlijkse herhalingsmeting). De steden hebben in 2000 alsnog aan deze en de overige voorwaarden voldaan.

Vanuit EZ is geld beschikbaar gesteld voor de projecten stadseconomie binnen de Meerjarige ontwikkelingsprogramma's van de steden (deels via ISV voor het fysieke gedeelte). In 2000 zijn, vooruitlopend op de AMvB niet-fysieke stadseconomie en de Wet ISV voorschotten verleend aan de G25 en G5.

In het kader van de VBTB-begroting loopt momenteel een interdepartementale actie, waarbij BZK nagaat hoe prestatiegegevens over GSB richting Tweede Kamer kunnen worden opgenomen (apart of integraal in BZK begroting).

Artikel 04.11 Toeristisch beleid

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	49 358	50 118
Realisatie 2000	129 454	75 680
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 80 096	+ 25 562

Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie.

Artikelonderdeel x NLG1000,-	verplichtingen		uitgaven	
	geraamd	realisatie	geraamd	realisatie
010 Div. toeristische organisaties	4 775	7 280	4 775	5 780
020 NBT	42 233	43 404	42 233	43 768
040 WTO	350	426	350	426
210 Bevordering toer. Promotie	2000	78 344	2 760	25 706
totaal	49 358	129 454	50 118	75 680

Toeristische organisaties

Het toeristisch beleid is gericht op het creëren van zodanige randvoorwaarden, dat de toeristische sector ruimte voor ontwikkeling krijgt. EZ geeft dit beleid met name vorm door bijdragen aan de publieke component van de activiteiten van de Algemene Nederlandse Vereniging van VVV's (ANVV), het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT), en de Stichting Toerisme en Recreatie AVN), die per 1 juli 2000 gefuseerd zijn tot de Stichting Toerisme Recreatie Nederland. De vorming van het TRN vormt een versterking van het intermediaire kennis-, innovatie- en marketingcentrum voor de toeristisch-recreatieve sector.

TRN voert de volgende taken uit, die mede een publieke functie hebben en waarop de financiële bijdrage van EZ gericht is:

- kennis verzamelen van toeristische markten en producten en overdragen aan de sector
- initiëren van marktgerichte productontwikkeling, mede door het bij elkaar brengen van relevante partijen
- verzorgen van algemene Holland promotie en promotie van specifieke componenten van het toeristische aanbod

- optimale distributie naar buitenlandse en binnenlandse consument van toeristisch-recreatieve informatie, onder meer via het buitenlandse kantorennetwerk en de VVV's.

EZ verstrekt tevens bijdragen aan het Nederlands Congresbureau (NCB), dat uiterlijk per 1 januari 2002 tot TRN zal toetreden, en aan de World Tourism Organization (WTO)

Enkele gegevens over de NBT-begroting en de EZ-bijdrage daaraan				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming 2000	Realisatie 2000*	Vershil
Totale begroting NBT		71,8	64,6	- 7,2
– Waarvan overheadkosten (algemene beheerskosten)		27,0	28,8	1,8
– Waarvan totale activiteiten- kosten		44,8	35,8	- 9,0
– Overheadkosten als % van de totale begroting		37,6%	44,6%	
– Bijdrage van EZ (excl. een bijdrage aan AVN van NLG 1,7 mln)	05.12 020	40,5	41,6	1,1
– Bijdrage van bedrijfsleven		31,3	23,0	- 8,3

* raming volgens opgave TRN d.d. 28 februari 2001

In het jaar 2000 heeft het onderzoeksbureau LAGroup het functioneren van NBT geëvalueerd, mede in het licht van de subsidierelatie met EZ. Geconstateerd is dat de toeristische doelstellingen 1997–1999 zijn gerealiseerd en dat wezenlijke verbeteringen van het instrumentarium voor planning, beheersing, effectmeting en verantwoording (onder andere integraal kostensysteem en promotie-multiplier). Het NBT scoort ook goed in vergelijking met een vijftal onderzochte buitenlandse collega-organisaties. Het rapport geeft een aantal adviezen voor uitbouw van subsidie-arrangement dat uitgaat van prestatieafspraken. Deze adviezen worden uitgewerkt in de nieuwe subsidievoorwaarden van EZ voor de Stichting Toerisme Recreatie Nederland, die per 1 januari 2002 in werking zullen treden.

De terugval in kosten heeft te maken met het zich terugtrekken van een grote opdrachtgever. In verband met de terugvallende bijdrage van het bedrijfsleven, behoeften tevens minder activiteitenkosten gemaakt te worden. Ten gevolge van fusiekosten, onder andere door dubbele directiebezetting, zijn de overheadkosten licht gestegen. Beide effecten samen verklaren de stijging van het aandeel van de overheadkosten van de totale kosten met 9,0%.

Bevordering toeristische promotie

Herstructurering Oude Rijkswerf Willemsoord te Den Helder

In 2000 heeft EZ een subsidie van NLG 68 mln gegeven aan de herstructurering van de Oude Rijkswerf Den Helder. Door restauratie van de door de marine verlaten Oude Rijkswerf Willemsoord krijgt dit Rijksmonument een nieuwe functie en draagt het bij aan een beter leef- en werkklimaat in de gemeente Den Helder en omstreken. Hiermee wordt Den Helder als vestigingsplaats aantrekkelijker, kan Den Helder beter zijn regionale functie vervullen en zal de economische ontwikkeling van Den Helder worden gestimuleerd.

Doelstelling voor werkgelegenheid:

- restauratie en investeringen in themapark: 2 200 mensjaren
  - direct effect (structurele arbeidsplaatsen): 100 arbeidsplaatsen
  - indirect effect bezoekers in Den Helder: 100 arbeidsplaatsen
- (niet meegerekend zijn die arbeidsplaatsen die ontstaan als gevolg van verhoogde economische ontwikkeling en investeringen in Den Helder en omgeving).

BRTN

In 2000 heeft EZ een subsidie verstrekt (NLG 7,7 mln) aan de Stichting RecreatieToervaart Nederland, voor de kwaliteitsverbetering van de recreatietoervaart in Nederland. Uit de subsidie worden bijdragen verstrekt voor de verbetering van een aantal vaarverbindingen en havenfaciliteiten. Met de subsidie wikkelt EZ versneld de inspanningsverplichting af in het kader van het convenant «Beleidsvisie RecreatieToervaart Nederland».

05.00 ONDERNEMERSCHAP EN MARKTWERKING

Artikel 05.01 Voorlichting en advisering MKB

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	-	2 054
Realisatie 2000	-	2 033
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	- 21

Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel	verplichtingen geraamd	verplichtingen realisatie	uitgaven geraamd	uitgaven realisatie
130 Markt & ondernemerschap	-	-	154	145
140 Branche centra technologie	-	-	1 900	1 888
Totaal	-	-	2 054	2 033

Betreft uitsluitend de uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen.

Artikel 05.02 Onderzoek en onderwijs MKB

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	14 861	13 281
Realisatie 2000	15 986	13 492
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 125	+ 211

Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie.

Artikelonderdeel	geraamd	verplichtingen realisatie	geraamd	uitgaven realisatie
010 EIM	8 441	8 990	8 441	8 839
020 Beleidsonderbouwend onderzoek	1 200	1 162	1 002	1 041
210 Ondernemersonderwijs	–	–	600	182
230 Ondernemersonderwijs en -scholing	–	43	751	90
240 MDW-onderzoek	700	1 685	700	1 546
250 PMO	4 520	4 106	1 787	1 794
Totaal	14 861	15 986	13 281	13 492

Extern emancipatiebeleid

Een van de belangrijkste thema's op het gebied van emancipatiebeleid is de zogenaamde «gender-mainstreaming». Het betreft hier een integratieproces met als doel het perspectief om «gendergelijkheid» in het algemeen beleid van de departementen te verankeren. Daarbij hoort het zichtbaar maken van emancipatie-relevante bestedingen in de departementale begrotingen. Binnen EZ bijvoorbeeld wordt veel beleid ontwikkeld dat niet specifiek vrouwenemancipatie wordt genoemd maar wel voor vrouwen gunstige effecten genereert.

Onder leiding van het coördinerende departement van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vindt momenteel een onderzoek plaats om te bezien hoe het integratieproces vorm moet krijgen om te komen tot «gendergelijkheid». Binnen EZ is een onderzoek gedaan naar de raakvlakken van het huidige beleid met emancipatiedoelstellingen, zodat win-win situaties kunnen worden gecreëerd: met extra aandacht vanuit het genderperspectief wordt het bereiken van het beleidsdoel versterkt. In vervolg hierop is een onderzoek aanbesteed met het doel op een aantal beleidsthema's het huidige beleid te versterken en meer in het algemeen de gender-mainstreaming in het departement te bevorderen.

Economisch Instituut voor het MKB (EIM)

Het EIM heeft tot taak ontwikkelingen in het MKB en in specifieke sectoren te onderzoeken en te analyseren en kennis hierover te ontsluiten. EZ subsidieert jaarlijks het programmaonderzoek «MKB en ondernemerschap» van het EIM met bijna NLG 9 mln. Het programmaonderzoek MKB en Ondernemerschap beoogt een publieke kennisinfrastructuur met basisinformatie over het bedrijfsleven in stand te houden, uit te bouwen en voor gebruikers te ontsluiten. Deze basisinformatie dient hoogwaardige en betrouwbare data en kennis over het economische belang van en de economische prestaties op het terrein van ondernemerschap en MKB in Nederland te omvatten. Het betreft hier onderzoeksactiviteiten die het algemeen belang dienen en bestaat uit de volgende activiteiten: Informatiesystemen, Modelbouw, Strategisch onderzoek en Kennisoverdracht. Naar aanleiding van de evaluatie van het programmaonderzoek is in 2000 gewerkt aan uitgangspunten voor nieuwe (subsidie) verplichtingen. EZ heeft de doelstelling van het programma vastgesteld en geoperationaliseerd in prestatie-indicatoren. Een programmacommissie toetst ex-ante en ex-post of het EIM zich aan deze prestatie normen houdt. In het meest vergaande geval heeft het programmacommissie de bevoegdheden projecten af te wijzen of stop te zetten. De nieuwe verplichtingen zijn met ingang van 1 januari 2001 operationeel geworden (zie de zgn. Basisbeschikking ES/OM 00 068 093 d.d. 8 december 2000). De totale omzet van het EIM (programmaonderzoek + contractresearch) komt in 2000 uit op ongeveer NLG 23 mln. Meer informatie over het EIM is te vinden op www.eim.nl.

Beleidsonderbouwend onderzoek

De grootste committeringen in 2000 betreffen een onderzoek Internationale Benchmark Ondernemerschap, dat inzicht geeft in de staat van het Nederlandse ondernemerschap, in termen van starters, faillissementen, snelle groeiers en kenmerken van ondernemers; het opzetten van een monitor ondernemerschap die per kwartaal overzicht geeft van de ontwikkeling van het ondernemerschap in Nederland en een onderzoek in het kader van het MDW-project Faillissementswet: «Het stigma op falen». Deze onderzoeken hangen nauw samen met de in de nota «de Ondernemende Samenleving» aangekondigde maatregelen om ondernemerschap in Nederland te bevorderen en het aantal vernieuwers en snelle groeiers te doen toenemen door o.a.:

- herzien van de Faillissementswet zodat het reorganiserend vermogen van die wet wordt versterkt;
- zorgen voor minder maar betere regelgeving voor ondernemers in het kader van Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit;
- eenvoudiger en toegankelijker maken van stimulerings- en subsidie-regelingen.

Nieuwe regeling Ondernemerschap en onderwijs

In april 2000 is de Commissie Ondernemerschap en Onderwijs ingesteld. Hoofddoelstelling van deze commissie is om het draagvlak en bewustzijn met betrekking tot ondernemerschap bij onderwijs en bedrijfsleven te vergroten. Belangrijkste instrument is de uitvoering van proef- en ontwikkelingsprojecten in het onderwijs. Om deze reden is eind september 2000 de Subsidieregeling «Ondernemerschap en Onderwijs» in werking getreden. Deze regeling, die doorloopt t/m 2002 is gericht op de ontwikkeling van leermiddelen, leermethoden en activiteiten om draagvlak, kennis en vaardigheden met betrekking tot ondernemerschap te vergroten bij leerlingen in basisonderwijs tot en met universitair onderwijs.

Voor deze regeling is in 2000 voor NLG 0,7 mln. aan verplichtingen aangegaan op artikelsub 05.02–250 en 01.55–020. De grootste commitments betreffen een Startbijeenkoms met als doel interactie ondernemerschap en onderwijs te bevorderen en de uitvoeringskosten van de regeling aan Senter voor de eerste tender.

MDW-onderzoek

In 2000 zijn de volgende nieuwe MDW-projecten gestart:

- doelmatigheid van de scholingsmarkt;
- toezicht op het bedrijfsleven;
- toetredingsbelemmeringen medische beroepen;
- bouwregelgeving;
- de markt voor particuliere dienstverlening;
- vouchers en persoonsgebonden budgetten,
- de Zaaizaad- en plantgoedwet
- buisleidingconcessies.

In het jaar 2000 hebben vele MDW-projecten geleid tot een rapport. Enkele voorbeelden zijn:

- Woningbouwcorporaties;
- Geneesmiddelen;
- AWBZ;
- Wet op de kansspelen;
- Perifere en Grootschalige Detailhandelsvestiging;
- Harmonisatie planprocedures;
- Harmonisatie Ondernemers- en zelfstandigenbegrip.

Voorts is in december 2000 de eerste rapportage over de kosten en baten van MDW projecten verschenen, mede op basis van enkele onderzoeken naar de baten en kosten van concrete MDW projecten. In het najaar van 2000 is het eerste Jaarbericht van MDW verschenen. In het kader van deze projecten worden allerlei kosten gemaakt, zoals het uitzetten van onderzoek en het organiseren van workshops.

Projecten Markt en Ondernemerschap (PMO)

In 2000 zijn 15 projecten gehonoreerd. Een deel van het budget is ingezet voor de nieuwe regeling Ondernemerschap en Onderwijs (zie toelichting hiervoor). Voor het overige zijn de grootste toezeggingen:

- een interactief instrument waarmee ondernemers hun immateriële bedrijfsaspecten kunnen benchmarken met als doel de werking van de kapitaalmarkt te verbeteren en immateriële activa zichtbaar te maken (project MKBalans, NLG 1,2 mln);
- medesubsidiëring van Opportunity in Bedrijf met als doel de inen doorstroom van vrouwen op de arbeidsmarkt te bevorderen (NLG 0,9 mln);
- het project «Maak kennis met...» waarbij ondernemer bij elkaar in de keuken kunnen kijken (NLG 0,6 mln) en
- het project snelle groeiers dat een platform biedt voor de snelst groeiende ondernemers in Nederland (NLG 0,1 mln).
- de tentoonstelling «Een zaak van vrouwen» over de geschiedenis van het vrouwelijk ondernemerschap in Nederland (NLG 0,145 mln).

Artikel 05.03 Borgstellingsregelingen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	1 000 650	45 900
Realisatie 2000	879 454	29 643
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	121 196	- 16 257

Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel (x 1000)	geraamd	verplichtingen realisatie	geraamd	uitgaven realisatie
010 Verliesdeclaraties MKB	1 000 000	879 454	45 250	29 600
310 Oude borgstellings- fondsen	50	0	50	0
410 Rentesubs. Water- kredieten	600	0	600	43
Totaal	1 000 650	879 454	45 900	29 643

Kengetallen BBMKB				
(Bedragen in verplichtingen x f 1 mln)	Artikel (sub)	Raming 2000	Realisatie	Vershil
Ramingskengetallen				
1. Nieuwe kredietmeldingen (in aantallen)		4 800	3 409	- 1 391
2. Gemiddeld bedrag per krediet		0,210	0,258	0,048
3. Verstrekte kredieten	05.03-010	1 000	880	- 120
4. Uitstaand garantieobligo		3 210	2 683	- 527
Doelmatigheidskengetallen				
1. Meldingen en wijzigingen (in aantallen)		8 000	5 715	- 2 285
2. Controles verlies-declaraties (in aantallen)		550	560	10
3. Controles schuld-regelingen (in aantallen)		400	400	0
4. Buitenvorderingstellingen (in aantallen)		700	831	131
5. Beheersposten (in aantallen)		300	366	66
6. Toegelicht begrotings-bedrag (uitvoering Kernministerie)*	01.01-010	2,373	1,760	613
7. Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)		14,8	13,8	- 1
KWALITEITSKENGETALLEN				
8. Bedrag gehonoreerde vs. Ingediende verliesdecl. (%)		97,5	96,8	- 0,7

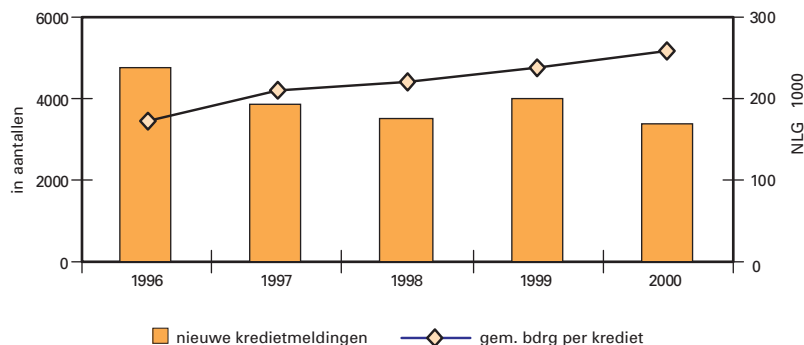
* De uitvoeringskosten betreffen de kosten van de controle door het kernministerie. De bank voert de regeling uit en krijgt in de regel als bijdrage in de incassokosten een percentage (20%) bij het afsluiten van een schuldregeling. De ontvangsten als gevolg van de schuldregeling komen binnen op ontvangstenartikel 05.01-010. Raming was gebaseerd op gemiddeld kostenniveau per arbeidsplaats. De realisatie is gebaseerd op daadwerkelijke kosten van behandelend dienst-onderdeel.

Toelichting kengetallen:

In het kader van het Amsterdams akkoord inzake groei- en werkgelegenheid heeft de Europese Commissie geld beschikbaar gesteld ten behoeve van verbetering van de financieringsmogelijkheden van het MKB. Dit heeft geleid tot een participatie van het European Investment Fund in de BBMKB waardoor het verplichtingenplafond kon worden verhoogd met NLG 150 mln per jaar in de jaren 1999 tot en met 2001. Getracht wordt de EIF bijdrage na 2001 te continueren. Deelnemende banken krijgen ieder een maximumbedrag tot waar zij garanties mogen verstrekken voor kredieten aan bedrijven. Vanwege de gunstige economische ontwikkelingen waren veel bedrijven in staat op eigen kracht financiering te verkrijgen. Daardoor hoefden de aan de borgstellingsregeling deelnemende banken het toegewezen quotum niet geheel te benutten en is de garantieluimte in 2000 niet volledig uitgeput. De gemiddelde omvang van een garantiekrediet stijgt echter.

In 1999 is gestart met de evaluatie van de BBKMB. De resultaten zullen naar verwachting in het lopende jaar worden vertaald in beleidsvoorstellen.

Onderstaande grafiek geeft de realisaties van de afgelopen jaren weer:

Artikel 05.05 Bedrijfsbeëindigingshulp

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	13 330	13 330
Realisatie 2000	12 394	12 695
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	936	- 635

Ramingskengetallen BBH				
(Bedragen in verplichtingen)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Vershil
1. Uitkeringsgerechtigden (in aantallen)		2 433	2 257	- 176
2. Gemiddelde uitkering per jaar (x NLG1000)		5,376	5,491	0,115
3. Totaal bedrag uitkeringen (x NLG 1 mln) *	05.05	13,080	12,394 *	- 0,686

* excl. Uitvoeringskosten in 2000 aan Senter, deze kosten worden verantwoord op artikel-sub 01.55-020.

Per 1-7-1987 is de Regeling Bedrijfsbeëindigingshulp (BBH) gesloten voor nieuwe toetreders. Op grond van de bestaande toekenningen zullen nog tot in de jaren 2000 uitkeringen gedaan moeten worden. Naar schatting zal hier in totaal een bedrag van circa NLG 50 mln mee gemoeid zijn.

Artikel 05.07 Hulp bedrijven bij calamiteiten

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	–
Realisatie 2000	90 000	25 000
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 90 000	+ 25 000

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel zijn gelden geraamd voor de financiële hulpverlening aan de door de vuurwerkramp van 13 mei 2000 getroffen ondernemers in Enschede (inclusief uitvoeringskosten). De uitvoering van de continuïteitsregeling voor ondernemers geschiedt door de Stichting financiële hulpverlening vuurwerkramp. De regeling voorziet in een tegemoetkoming voor de materiële schade, bedrijfsschade en begeleiding en advies. Indien de bedrijfsvoering niet op aanvaardbare wijze kan worden voortgezet kan gebruik worden gemaakt van een bedrijfsbeëindigingsregeling. In december 2000 is een voorschot van NLG 25 mln aan de stichting overgemaakt. Bij voorjaarsnota 2001 zal op basis van de ingediende schadeclaims het eventueel resterende benodigde bedrag aan de EZ-begroting worden toegevoegd. De stichting legt aan EZ verantwoording af over de besteding van de gelden. Eventuele overblijvende gelden worden door de stichting teruggestort.

Artikel 05.12 Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	5 765
Realisatie 2000	236	2 427
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 236	– 3 338

Betreft de afwikkeling van in het verleden aangegane verplichtingen voor het toeristisch beleid tot en met 1999. Met ingang van 2000 wordt verwezen naar artikel 04.11.

Artikel 05.21 Marktwerking

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	5 301	4 936
Realisatie 2000	7 656	5 237
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 2 355	+ 301

Toelichting realisatie 2000

Het betreft (subsidie)bijdragen en uitgaven voor incidentele onderzoeken en projecten op het gebied van marktwerking.

Voor de Beleidsmatige Programmatische Samenwerking electronic commerce is aan de Consumentenbond een subsidie van NLG 1 mln toegezegd. Aan wachtgeldverplichtingen van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Konsumentenaangelegenheden (SWOKA) is voor een bedrag van NLG 0,2 mln aan verplichtingen aangegaan en betaald. Aan de OESO werd een subsidie verleend van NLG 0,7 mln voor activiteiten ter intensivering van haar anti-kartel programma.

Voor het project «Terugdringen administratieve lasten voor het bedrijfsleven» is voor het jaar 2000 een bedrag van NLG 5,19 mln toegevoegd aan artikel 05.21.

Gedurende het jaar 2000 is toegezegd NLG 0,316 mln aan het Hoofdbedrijf Detailhandel voor het vervolgproject IDEA en NLG 0,514 mln aan Management Centrum voor de implementatie van het basisbedrijvenregister.

Het resterende bedrag is gebruikt voor onderzoek in het kader van het marktwerkingsbeleid.

Daarvan is NLG 2,0 mln doorgeschoven naar 2001 voor het deelproject Overheidsformulieren On-line.

Voor nadere informatie over administratieve lastenverlichting wordt verwezen naar bijlage 2.

Artikel 05.22 Bijdrage Nederlands Meetinstituut

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	29 146	29 947
Realisatie 2000	32 486	32 746
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 3 340	+ 2 799

Toelichting realisatie 2000

Jaarlijks worden tussen EZ en het NMI overeenkomsten afgesloten voor de uitvoering van werkzaamheden die voortvloeien uit de IJkwet en de Wet op de kansspelen. De werkzaamheden in het kader van de IJkwet dienen om de eerlijkheid in de handel te bevorderen. De Wet op de kansspelen reguleert het aanbieden van kansspelen in Nederland. In 2000 werden voor de uitvoering van deze contracten verplichtingen aangegaan voor een bedrag van circa NLG 27,0 mln.

Dit bedrag is als volgt verdeeld:	NLG 1 mln
Kansspelcontract	3,5
Contract Wetgeving en Internationale vertegenwoordiging	1,8
Contract Standaardenbeheer	14,7
Meetmiddelencontract	7,0

Via het kansspelcontract wordt toezicht uitgeoefend op de juiste wijze van exploitatie van speelautomaten en casinospelen. Voorts wordt de administratie verzorgd van de exploitatievergunningen, merktekens en de verklaringen van toelating van speelautomaten.

Het contract wetgeving en internationale vertegenwoordiging verzekert de staat van de technische en/of metrologische expertise van het NMI ter ondersteuning bij het tot stand komen van wettelijke voorschriften op het gebied van de metrologie en de speelautomaten en bij de vertegenwoordiging in internationale gremia.

Via het contract standaardenbeheer worden de werkzaamheden overeengekomen die noodzakelijk zijn om de in de IJkwet opgenomen standaarden te beheren of te verwezenlijken. Hierbij wordt aangesloten bij het kader van de Meterconventie (BIPM).

Tenslotte worden via het meetmiddelencontract werkzaamheden uitgevoerd op de naleving van de bepalingen uit de IJkwet bij in gebruik zijnde meetmiddelen.

Voorts is een subsidie van NLG 0,48 mln gegeven voor werkzaamheden die niet onder de basiscontracten vallen maar wel voortvloeien uit het feit dat het NMI B.V. is aangewezen als ijkinstelling. Het Van Swinden Laboratorium heeft voor researchprojecten een subsidie van NLG 2,8 mln ontvangen.

Voor extra werkzaamheden met betrekking tot het standaardenbeheer is een bedrag van NLG 0,8 mln toegezegd en voor key-comparisons NLG 0,8 mln.

In 2000 is eveneens NLG 0,5 mln aan bijdragen toegezegd aan de internationale metrologische organisaties waarvan de Nederlandse Staat lid is. De OIML bevordert internationale samenwerking op het gebied van wettelijke regelgeving en de Meterconventie beoogt het bevorderen van het gebruik van internationaal erkende eenheden en standaarden daarvoor.

Doelmatigheidskengetallen NMi				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil
1. Standaardenbeheer				
– Gemiddelde beheers- en ontwikkelingskosten per standaard		1,677	1,672	– 0,005
– Gemiddelde afschrij- ving per standaard		0,387	0,388	+ 0,001
2. Toezicht speelautomaten				
<i>a) Controle exploitanten</i>				
– Controlekosten per exploitant (x NLG1000)		0,488	0,497	+ 0,009
– Controles per jaar per exploitant (in aantallen)		1	1	
<i>b) Controle speelautomaten</i>				
– Controlekosten per speelautomaat (x NLG1000)		0,151	0,150	– 0,001
– Controles per kansspel- automaat per jaar (in aantallen)		0,33	0,33	
– Controles per behendigheidsautomaten per jaar (in aantallen)		0,20	0,20	
<i>c) Administratieve werkzaamheden</i>		0,372	0,374	+ 0,002
3. Controle meetmiddelen				
<i>a) Controle meetmiddelen consumentensfeer</i>				
– Prijsvariatie controle per meetmiddel (in NLG)		53–154	51–152	– 2/– 2
– Controles per meet- middel per jaar (in aantallen)		0,25	0,25	
<i>b) Controle meetmiddelen industriële sfeer</i>				
– Prijsvariatie controle per meetmiddel (in NLG)		188–1168	184–1149	– 4/– 19
– Controles per meet- middel per jaar (in aantallen)		0,20	0,20	
4. Assistentie wetgeving en overige uitgaven	05.22–010			
Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)		1,6	1,6	
Totalen toegelichte begrotingsbedragen				
– Bijdrage EZ aan NMi *	05.22–010	29,540	32,010	2,470
– Beheerskosten kerndepartement	01.01–010	0,295	0,295	–

* De bijdrage EZ verschilt van het totaal verplichtingenbedrag op artikelsub 05.22 010, omdat de kengetallen van het NMi exclusief de bijdragen van EZ aan Missie Certin, extra werkzaamheden standaarden beheer en keycomparisons zijn.

* In deze tabel de laatste raming 2000 opgenomen (zie begroting 2001).

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

Algemeen

In 2000 is voor dit beleidsterrein meer uitgegeven dan in 1999. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de Garantiefaciliteit Opkomende Markten (GOM) omdat meer aanvragen binnenkwamen dan geraamd. Als

gevolg hiervan werd NLG 20 mln meer dan de beschikbare NLG 100 mln aan garanties afgegeven aan de NCM. Ter dekking hiervoor werd NLG 113 mln gestort in de interne reserve.

De uitvoering van een groot deel van het gehele BEB-instrumentarium is ondergebracht bij Senter (zie onderstaande tabel met vergoedingen aan Senter voor uitvoeringskosten).

Uitvoeringskosten Senter			
(Bedragen x NLG1000)	1998	1999	2000
PESP – 07.02	1 247	1 117	1 463
PSI – 07.02	155	305	
PSB – 07.02	483	571	1 098
Front Office		363	336
BSE & EFI – 07.03	1 741	1 619	1 507
PSO (incl. PSI)* – 07.07	10 125	10 237	11 517
Phare Twinning			53
Totaal	13 751	14 212	15 974

* Dit geldt alleen voor het jaar 2000

In 1999 en 2000 zijn de eindrapportages ontvangen van de evaluatie PSO, Multilaterale projecten/Trustfunds, Programma economische samenwerking projecten (PESP) en de SENO-faciliteit. De Kamer is per brief geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie PSO, Multilaterale projecten/Trustfunds (Kamerstukken II 2000/2001, 23 125, nr. 20) en de SENO-faciliteit (Kamerstukken II 2000/2001, 27 400 XIII, nr. 21). In 2000 is gestart met een interne evaluatie van de GOM, de afronding hiervan volgt in 2001.

Naast de ex post evaluatie van het BSE is in 1999 een ex ante onderzoek uitgevoerd naar de opportuniteit van generieke rentesteun voor de Nederlandse exporteur. Op basis van de uitkomsten van dat onderzoek zijn twee vervolgonderzoeken gestart die in 2000 zijn afgerond: rentestabilisatie bij exportfinanciering en een volume-onderzoek (uitkomsten zie artikel 07.03).

Artikel 07.01 Internationale organisaties

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	16 066	16 066
Realisatie 2000	16 735	15 435
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 669	- 631

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 Benelux	5 424	5 746	5 424	5 746
020 GATT/WTO	7 860	5 969	7 860	5 969
030 Grondstoffen & andere internationale organisaties	2 782	2 420	2 782	2 420
070 Vrijwillige bijdragen aan internationale organisaties		2 600		1 300
Totaal	16 066	16 735	16 066	15 435

Benelux

In 2000 is besloten tot het laten uitvoeren van een organisatorische audit ten aanzien van de verhouding tussen taken en middelen van het SG Benelux, die in 2001 van start zal gaan.

De pensioenen van Benelux-medewerkers worden gefinancierd via het omslagstelsel. Als reactie op de steeds toenemende pensioenlast op de begroting wordt gezocht naar mogelijkheden om deze last te reduceren, bijvoorbeeld in de vorm van een pensioenfonds.

Vrijwillige bijdrage aan Internationale organisaties

De integratie van ontwikkelingslanden in het multilaterale handelstelsel is één van de hoofddoelstellingen zoals die zijn geformuleerd door de Nederlandse regering. Het secretariaat van de WTO voert onder het WTO-trustfund een groot aantal technische-assistentie (TA) programma's uit ten behoeve van deze integratie. Er bestaat een structureel tekort aan middelen om deze programma's uit te voeren omdat deze afhankelijk zijn van vrijwillige bijdragen van donoren. Nederland pleit ervoor dat op langere termijn de financiering van TA geschiedt uit de reguliere WTO-begroting. Zolang dit niet is gerealiseerd, blijven vrijwillige bijdragen aan het Trustfund van wezenlijk belang.

Artikel 07.02 Bevordering van de buitenlandse economische betrekkingen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	60 281	35 290
Realisatie 2000	70 359	39 661
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 10 078	+ 4 371

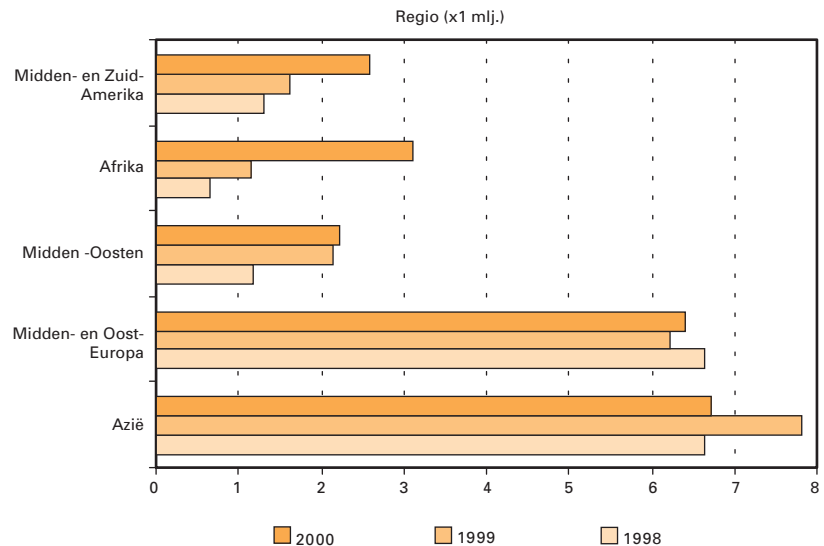
Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
020 PESP	16 000	21 063	14 360	18 225
050 Evaluatie & beleids- ondersteuning	1 981	2 129	2 131	1 739
060 Beurzenprogramma Indonesië	800	1 517	800	1 563
110 Programma Samenwer- king Indonesië	7 500	7 474	5 362	4 789
120 Investeringsfaciliteit OM	10 000	9 907	10 000	9 907
130 Startende exporteurs	6 000		1 150	294
150 Programma Starters Buitenland		11 157	720	2 989
160 Investeringsbevordering & technische assistentie	18 000	9 112	767	155
170 VOC		8 000		
Totaal	60 281	70 359	35 290	39 661

Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP)

Het beroep op het PESP nam in 2000 wederom toe (1999: NLG 18,9 mln, 1998: NLG 16,4 mln). Zoals blijkt uit de aansluitende grafiek, is het aandeel van de regio's Afrika en Midden- en Zuid-Amerika sterk gestegen. Azië en Midden- en Oost-Europa blijven als regio het meest in trek. De belangrijkste sectoren zijn landbouw, bouw, milieu en industrie. In 2000 zijn 96 projecten verplicht, waarvan 77 toezeggingen betrekking hebben op bedrijven tot en met 250 medewerkers.

Op basis van de uitkomsten van de in 1999 verrichte evaluatie is besloten het programma ongewijzigd te continueren. Wel wordt aandacht besteed aan de implementatie van een aantal aanbevelingen. Het gaat dan om het verbeteren van de rapportages van de uitvoerder en het formuleren van meer en bredere beleidsdoelstellingen. Uit de evaluatie blijkt dat het PESP goed functioneert en populair is bij het exporterende Nederlandse bedrijfsleven. Studies naar investeringen zijn sterk gegroeid tot circa een kwart van de PESP-projecten. Het MKB neemt als penvoerder bij PESP-opdrachten iets meer dan de helft van de projecten voor haar rekening.

Verplichtingen PESP naar regio (X 1 mln)

Evaluatie- en beleidsondersteuning

In 2000 zijn ter ondersteuning van het beleid naast vele kleinere subsidies twee grote toezeggingen gedaan voor het Global Forum on Fighting Corruption and Safeguarding Integrity II en de organisatorische kosten van de Stichting Viering 400 jaar VOC. Het onderwerp van het Global Forum II sluit aan bij het beleid waar EZ zich mee bezig houdt.

Beurzenprogramma Indonesië/Programma uitzending managers Indonesië

In 2000 is de laatste lichter studenten gestart onder het Beurzenprogramma Indonesië. De afronding van dit programma zal in 2001 plaats vinden. In 1999 is NLG 1 mln toegezegd voor uitvoering van het Programma Uitzending Managers Indonesië in 1999 en 2000.

Programma Samenwerking Indonesië (PSI)

In 2000 zijn de laatste verplichtingen voor Indonesië ten laste van de EZ-begroting vastgelegd. Dit jaar is een tiental projecten ontwikkeld op het gebied van landbouw, industrie en transport. In 2001 zal het beschikbare budget worden overgeheveld naar de begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Investeringsfaciliteit Opkomende Markten (IFOM)

Op de derdenrekening van de NIB bij de Rijkshoofdboekhouding is ultimo 2000 een bedrag beschikbaar van NLG 239,975 mln. Het totaal aan uitstaande borgstellingen is ultimo het jaar NLG 184,119 mln. In 2000 is op de kredieten NLG 37,764 mln afgelost. De ruimte ontstaan door afgeloste bedragen worden opnieuw ingezet voor nieuwe borgstellingen. In 2000 zijn 16 nieuwe borgstellingen met een totale omvang van NLG 38,742 mln afgegeven waaronder 5 kleine borgstellingen (NLG 5,016 mln). In 2000 zijn 3 borgstellingen van in totaal NLG 6,743 mln opgeëist en uitbetaald. De beheerskosten van de NIB voor de grote kredieten worden niet apart in rekening gebracht, maar worden gedekt uit de rentemarge en de provisie. Voor de kleine kredieten ontvangt de NIB wel een vergoeding.

De faciliteit wordt voornamelijk benut voor investeringen in Midden-Europa (78%; 1999: 86%). De verruiming van de landenlijst heeft geresulteerd in een toename van borgstellingen op de Balkan, Afrika en Azië. In

2000 is besloten om de 1:1-verhouding tussen uitstaande borgstellingen en de aangehouden kasdekking op de rekening courant in de komende jaren te verruimen naar 2:1. Hierbij zal de rekening courant een minimale omvang van NLG 250 mln krijgen. Daarnaast is in de notitie «Ondernemen tegen Armoede» aangekondigd dat de uitvoering van de regeling op termijn zal overgaan naar de FMO.

Programma starters op buitenlandse markten (PSB)

Voor het PSB zijn 934 (1999: 987) aanvragen voor exportstrategieën ontvangen. Dit is meer dan het streefgetal van 850. Voor 892 is een positieve beschikking afgegeven, een 13-tal aanvragen is nog in behandeling. De overige zijn afgewezen of ingetrokken. Van de goedgekeurde strategieën heeft 44% (1999: 47%) betrekking op starters, de rest op doorstarters.

De gegevens van de monitor per 31-12-2000 zijn nog niet beschikbaar. Ultimo het 3e kwartaal 2000 hebben 226 bedrijven met een in 1999 goedgekeurde strategie zich gemeld met nieuwe export of uitzicht daarop voor ongeveer NLG 25 mln.

De raming van het aantal aanvragen voor instrumenten binnen het PSB/SEM (2750) is gebaseerd op een inschatting van het verwachte gebruik van instrumenten zoals dat door de bedrijven in de exportstrategieën is opgenomen. Dat de realisatie (1635) uiteindelijk lager ligt, kan worden verklaard door het feit dat een bedrijf dat succes heeft gehad met een beursdeelname en presentatiemateriaal, af zal zien van gebruik van andere instrumenten die in de exportstrategie zijn opgenomen. Daarnaast blijkt dat een deel van de bedrijven haar prioriteiten heeft gewijzigd en, in het licht van een volle orderportefeuille en een krappe arbeidsmarkt, afziet van uitvoering van de nieuwe exportplannen.

In mei 2000 is de Subsidieregeling exportmedewerkers (SEM) opgegaan in het PSB. Van de aanvragen hebben er 62 betrekking op een SEM-mer. Deze aanvragen worden voortaan als integraal onderdeel van het PSB gezien. De reden dat het aantal aangevraagde SEM-mers laag ligt, heeft te maken met de krappe arbeidsmarkt.

Uit de nu beschikbare gegevens blijkt dat de (succesvolle) bedrijven vooral een beursdeelname gecombineerd met presentatiemateriaal inzetten of een marktverkenning samen met een bezoekprogramma al dan niet gecombineerd met presentatiemateriaal.

Investeringsbevordering en Technische assistentie (IBTA)

De Financieringsmaatschappij voor ontwikkelingslanden (FMO) is in 2000 NLG 16,2 mln aan verplichtingen aangegaan tegen NLG 16,1 mln in 1999. Bij de projecten op Midden-Europa, de regio die het meest in trek is bij de IBTA (71%; 1999 63%), valt een stijging waar te nemen. De toezeggingen voor de Balkanlanden dalen licht, maar blijven samen met Rusland op een goede tweede plaats staan.

De uitkomsten van de evaluatie zijn opgenomen in de evaluatiebijlage van de EZ-begroting 2000 (Kamerstukken II 1999-2000, XIII, nr 2, p. 263). De IBTA-regeling draagt bij aan duurzame transitiebevorderende Nederlandse investeringen in Midden- en Oost-Europa. Hoewel het belang van de ondersteuning wordt onderkend, is besloten de IBTA-regeling in haar huidige vorm te beëindigen (Kamerstukken II 2000/2001, 23 125, nr. 19). Om die reden is aan de uitvoerder van IBTA, FMO, in 2000 voor het uitvoeringsjaar 2001 slechts een bedrag van NLG 6,8 mln beschikbaar gesteld, naast een aanvullend budget voor 2000 van NLG 1,5 mln.

VOC

Bij de Algemene Politieke Beschouwingen heeft het kabinet welwillend gereageerd op het voorstel van de Kamer om de kosten van de organisatie en de activiteiten voor de viering van 400 jaar VOC te subsidiëren. Besloten is deze bijdrage ten laste van de EZ-begroting te brengen, daar onder andere «het bekwaem maken tot den handel» zowel een kernactiviteit van de VOC als van EZ was/is.

Artikel 07.03 Stimulering exportactiviteiten

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	205 000	146 888
Realisatie 2000	367 291	226 385
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 162 291	+ 79 497

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen raming	verplichtingen realisatie	uitgaven raming	uitgaven realisatie
010 Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen (BSE)	160 000	132 029	58 000	72 094
020 Levering kapitaalgoederen Argentinië				
030 Exportfinancieringsarrangement Indonesië (EFI)		2 377	53 888	40 478
040 Garantie herverzekering Inpres 8				
060 Exportkredietverzekering Opkomende Markten (GOM/SENO)	45 000	232 885	35 000	113 813
Totaal	205 000	367 291	146 888	226 385

Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen (BSE)

In 2000 is een verplichtingenbedrag gerealiseerd van NLG 132,029 mln. Dit is wederom meer dan het voorgaande jaar (1999: NLG 111,840 mln). De belangrijkste reden is het in werking treden van de regeling exportfinancieringsarrangement zeescheepsbouw (EFZ). Evenals voorgaande jaren is veruit de meeste subsidie toegekend aan de zeescheepsbouw (83%). Bij verdeling van landen naar exportregio zijn de EU-regio's in absolute en relatieve zin het hoogst vertegenwoordigd.

Uit de evaluatie van het BSE (Kamerstukken II 1999–2000, 26 800 XIII, nr. 44) is gebleken dat het vereiste om per order de aanwezigheid van een buitenlandse overheidsgesteunde concurrent te bewijzen, de Nederlandse scheepswerven in het nadeel deed verkeren ten opzichte van hun buitenlandse concurrenten. Daarom is besloten tot een aanpassing van het instrumentarium. Het lichte matchinginstrument voor de zee-

scheepsbouw is vervangen door een systeem (EFZ) waarbij aan de exporteur een subsidie van 3,5 % van het orderbedrag kan worden verleend zonder dat bewijs van buitenlandse overheidsgesteunde concurrentie hoeft te worden overlegd. Bij dit soort orders is immers vrijwel altijd sprake van concurrentie.

Naast de ex post evaluatie van het BSE is in 1999 een ex ante onderzoek uitgevoerd naar de opportuniteit van generieke rentesteun voor de Nederlandse exporteur. In 2000 zijn 2 vervolgonderzoeken afgerond: rentestabilisatie bij exportfinanciering en een volumeonderzoek. De Kamer is over de uitkomsten geïnformeerd (Kamerstukken II, 2000–2001, 27 400 XIII, nr. 18). Alhoewel een rentepositiestelsel de Nederlandse exporteur een level playing field biedt, is geconcludeerd dat het op dit moment niet opportuun is een rentepositiestelsel in te voeren. Met een dergelijke garantiefaciliteit neemt de overheid marktrisico's over van de banken hetgeen niet past in het streven van het kabinet naar meer marktwerking. Bovendien brengt het inschatten van renterisico's op dit moment te veel onzekerheden met zich mee. Om toch het exporterende bedrijfsleven in een betere uitgangspositie te brengen, wordt gezien hoe de bestaande rentefaciliteit (ROF) aangepast kan worden. De aanpassing van de ROF zal met name een gewijzigde berekeningssystematiek van de rentesubsidie en een uitbreiding van het landenbereik betreffen. De nieuwe ROF zal in de plaats komen van het Matchingfonds Licht.

Kengetallen Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen(BSE)¹				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil
Ramingskengetallen				
1. Aantallen (= gehonoreerde aanvragen)		20	70	+ 50
2. Bedrag per eenheid (= aanvraag)		4,000	1,286	- 2,714
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie) ²	07.03-010	80,000	90,000	+ 10,000
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		40	127	+ 87
2. Kosten per prestatie		0,011	0,0047	-/-0,006
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		60	71	+ 11
4. Kosten per prestatie		0,0068	0,0061	- 0,0007
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-040	0,850	1,03	+ 0,18
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		4,0	4,0	-

¹ exclusief exportfinancieringsarrangement Indonesië

² betreft geraamd kasbeslag in de komende jaren

Het aantal gehonoreerde aanvragen ligt aanzienlijk hoger dan geraamd. Bij het opstellen van de ramingskengetallen was nog niet bekend dat de EFZ in werking zou treden. In de raming van de kengetallen is daar dus nog geen rekening mee gehouden. Daarnaast is meer budget gepubliceerd dan waar bij het opstellen van de kengetallen vanuit was gegaan. De kosten per prestatie zijn lager omdat de afhandeling van een aanvraag

onder EFZ minder tijd en inspanning vergt dan onder het Matchingfonds. Immers de relatief zware concurrentietoets hoeft niet te worden uitgevoerd.

Exportfinancieringsarrangement Indonesië (EFI)

Voor de EFI worden geen nieuwe projecten meer goedgekeurd. Wel worden toezeggingen van voorgaande jaren definitief vastgesteld. Dit betekent soms een verhoging/verlaging van de oorspronkelijke toezegging. Hierdoor is een klein bedrag verplicht in 2000.

Exportkredietverzekering Opkomende Markten (Beleidsprioriteit financiële verantwoording 2000 Van Zijl / Van Walsum)

Hieronder vallen zowel de Garantiefaciliteit Opkomende Markten (GOM) als de SENO-faciliteit. Voor de GOM kwamen in 2000 meer aanvragen binnen dan geraamd. Ter dekking hiervoor werd NLG 113 mln gestort in de interne reserve (geraamd NLG 100 mln).

Met betrekking tot de financieringswijze geldt voor de SENO-faciliteit en de GOM een vergelijkbare constructie, met dien verstande dat bij de GOM de herverzekeringsruimte gelijk is aan de omvang van de interne reserve. Voor de SENO-faciliteit geldt een 3:1-verhouding. Sinds mei 1999 worden de risico's niet meer afgedekt door middel van een achtergestelde lening aan Stichting SENO, maar middels een interne reserve. De omvang van de interne reserve ultimo 2000 voor de SENO-faciliteit is NLG 328 mln en voor de GOM NLG 195 mln. Beide faciliteiten worden beheerd door de Stichting SENO. De NCM is de verzekeringstechnische uitvoerder. Voor zowel de SENO-faciliteit als de GOM is de transactielimiet verhoogd naar NLG 20 mln om beter te kunnen inspelen op de vraag uit de markt en om een betere aansluiting te krijgen tussen ORET/Miliev en de GOM.

Verloop obligo GOM (voorlopige cijfers)*				
(Bedragen x NLG1000)	Uitgereikte polissen	Uitgereikte dekkings-toezegging	Uitgereikte goedkeuringen	Totaal
Stand per 31-12-1999	39 387	18 935	20 388	78 710
Mutaties bestaande polissen	- 2 010	- 7 824	- 4 263	- 14 097
Einddatum polis	- 1 267			- 1 267
Ingetrokken		- 4 616		- 4 616
Naar voorziening i.v.m. schade				
Van goedkeuring naar dekkingstoezegging		93 495	- 86 026	7 469
Van goedkeuringen naar polis	13 232		- 13 850	- 618
Van dekkingstoezegging naar polis	19 064	- 19 200		- 136
Afgegeven in 2000			138 844	138 844
Stand obligo per 31-12-2000	68 406	80 790	55 093	204 289
Met obligo samenhangend exportvolume	77 956	92 068	62 784	232 808
Aantallen ultimo 2000	15	4	3	22

* Het verschil van de stand per 31-12-1999 met de cijfers uit de financiële verantwoording 1999 ontstaat doordat in de financiële verantwoording 1999 ongeauditeerde cijfers zijn opgenomen. De cijfers voor 2000 zijn eveneens ongeauditeerd.

De spreiding van de GOM over verschillende landen neemt langzaam toe. In 2000 zijn voor het eerst goedkeuringen afgegeven op de landen Djibouti, Ecuador en Ivoorkust. Het merendeel van het obligo heeft betrekking op Indonesië en Ghana. Het GOM-obligo ultimo 2000 is NLG 9,289 mln hoger dan de omvang van de interne reserve doordat de Stichting aan het einde van het jaar goedkeuringen onder budgetvoorbehoud heeft afgegeven.

Verloop obligo SENO-faciliteit (voorlopige cijfers)*				
(Bedragen x NLG1000)	Uitgereikte polissen	Uitgereikte dekkingstoezegging	Uitgereikte goedkeuringen	Totaal
Stand per 31-12-1999	248 643	106 451	3 965	359 059
Mutaties bestaande polissen	- 87	2 062		1 975
Einddatum polis	- 25 643			- 25 643
Ingetrokken		- 59 535	- 2 549	- 62 084
Naar voorziening i.v.m. schade	- 2 034			- 2 034
Van goedkeuring naar dekkingstoezegging		34 692	- 36 078	- 1 386
Van goedkeuringen naar polis	528		- 528	0
Van dekkingstoezegging naar polis	32 276	- 33 114		- 838
Afgegeven in 2000			50 200	50 200
Stand obligo per 31-12-2000	253 683	50 556	15 010	319 249
Met obligo samenhangend exportvolume	216 823	43 211	12 829	272 863
Aantallen ultimo 2000	187	15	4	206

* Het verschil van de stand per 31.12 1999 met de cijfers uit de financiële verantwoording 1999 ontstaat doordat in de financiële verantwoording 1999 ongeauditeerde cijfers zijn opgenomen. De cijfers voor 2000 zijn eveneens ongeauditeerd.

Naast het SENO-obligo van NLG 319,25 mln staat er voor een bedrag van NLG 41,63 mln aan polissen uit met een verhoogd risico. Het totale obligo is daarmee NLG 360,88. Het merendeel van het uitstaande obligo heeft betrekking op Rusland en de Oekraïne, hoewel deze obligo's een lagere groei te zien geven. Voor SENO is NLG 7,30 mln aan schades uitbetaald (NLG 6,40 mln in 1999). De landenlijst van de SENO is uitgebreid met Indonesië.

De beleidsreactie op de evaluatie van de SENO-faciliteit is 27 november 2000 naar de Kamer (Kamerstukken II 2000/2001, 27 400 XIII, nr. 21) gestuurd. Uit de evaluatie komt naar voren dat de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de faciliteit goed is. Het beoogde doel van bevordering van de Nederlandse kapitaalgoederenexport naar Oost-Europese landen wordt behaald. De aanbevelingen uit de evaluatie gaven aanleiding tot de volgende beleidsconclusies:

- ophoging van de transactielimiet van NLG 10 mln naar NLG 20 mln;
- actievere ondersteuning van het MKB in het gebruik van de faciliteit;
- wijziging van de huidige beheersstructuur, waarbij de Stichting SENO zal worden opgeheven;
- uit het oogpunt van stroomlijning streven naar een integratie van de SENO-faciliteit met de reguliere exportkredietverzekering.

Artikel 07.04 Economische voorlichting en exportbevordering

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	27 881	27 881
Realisatie 2000	29 011	28 586
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 130	+ 705

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven
	raming	realisatie		
010 Versterking posten/ voorlichting & promotie	27 881	29 011	27 881	27 167
020 Promotie				1 419
Totaal	27 881	29 011	27 881	28 586

In mei 2000 is in een Algemeen Overleg met de Kamer gesproken over de agentschapsstatus voor de EVD. Op dat moment bestond nog enige aarzeling over het tijdig op orde zijn van het financieel beheer van de EVD. In oktober 2000 is daarom een voortgangsrapportage agentschap EVD/financieel beheer aan de Kamer gezonden (Kamerstukken II 2000–2001, 27 058, nr. 3). Hierin werd geconstateerd dat het financieel beheer van de EVD sterk verbeterd is en van een zodanig niveau is, dat de stap naar de agentschapsstatus verantwoord gezet kan worden. De EVD is per 1 januari 2001 agentschap geworden.

Kengetallen EVD			
(Bedragen in verplichtingen x NLG1000 mln)	Raming	Realisatie	Verschil
Deelprogramma 2: Informatie			
Beleidsuitgaven	4 770	3 984	- 786
Aantal fte's	82	77	- 5,0
Informatieverzoeken	25 000	23 470	- 1 530
Internetsite (unieke gebruikers per dag)	600	815	215
Oplage publicaties	57 000	69 650	12 650
Deelprogramma 3: Publiciteit buitenland / Holland imago			
Beleidsuitgaven	1 400	1 442	42
Aantal fte's	5	5	-
Internetsites (pageviews per dag)	2 500 000	3 092 000	592 000
Oplage publicaties	900 000	485 000	- 415 000
Deelprogramma 4: Voorlichting en promotie activiteiten			
Beleidsuitgaven	7 950	13 746	5 796
Aantal fte's	13	14,5	1,5
Aantal deelnemers	4 178	3 895	- 283
Aantal branches / thema's	33	30	- 3
Deelprogramma 5: Programma Starters op Buitenlandse markten			
Beleidsuitgaven (zie hiervoor ook de artikelsubs 07.02-130 en 150)	-	126	126
Aantal fte's	3	2,4	- 0,6
Exportstrategieën	800	892	92
Aanvragen PSB	2 525	1 573	- 925
Aanvragen SEM	225	62	- 163
Deelprogramma 1: Netwerk / 6: Product-ontwikkeling & communicatie			
Beleidsuitgaven	13 761	9 196	- 4 565
Aantal fte's	26	25,3	- 0,7
Uitgaven inzake onderzoek, ontwikkelingen en communicatie		517	+ 517
Totaal EVD			
Beleidsbudget	27 881	29 011	1 130
Aantal fte's	129	124,3	- 4,7
% bekendheid binnen doelgroep	14	12	- 2%
% bereik binnen doelgroep	14	12	- 2%

Toelichting kengetallen:

Deelprogramma 2: Informatie

De raming voor de opslage van publicaties zoals opgenomen in de begroting is bij bepaling van het definitieve programma 2000 bijgesteld naar 75 000. Het verschil van ruim 5000 minder ten opzichte van de bijgestelde raming zit met name in de oplage van Informatiedossiers. Deze was geraamd op 30 000 en is 25 700 geworden. Doordat het project Hints voor Business per 1-1-2001 is stopgezet, is ook de voorziene brochure niet uitgebracht.

Deelprogramma 3: Publiciteit buitenland / Holland Imago

In de loop van 2000 is extra aandacht besteed aan de marketing van de internetsite www.hollandtrade.com. Dit heeft geleid tot extra bezoekers op de site. Het aantal pageviews overtreft daardoor de ramingen. Een aantal publicaties is elektronisch uitgegeven. Hierdoor is de realisatie aanzienlijk lager dan geraamd. Indien de raming wordt gecorrigeerd voor de elektronische uitgaven zou deze zijn uitgekomen op 570 000. Doordat

hierin een aantal activiteiten is opgenomen dat geen doorgang heeft gevonden is de uiteindelijk realisatie lager.

Deelprogramma 5: Programma Starters op Buitenlandse markten

De EVD is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit programma. Een deel van de uitvoering wordt door de EVD uitbesteed aan Senter. De beleidsuitgaven van NLG 126 000 betreffen inspanningen om het gebruik van het instrument door bedrijven te bevorderen. Deze uitgaven worden op een apart artikelsub verantwoord. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar artikel 07.02 Bevordering van de buitenlandse economische betrekkingen.

Deelprogramma 4 / deelprogramma 6 / deelprogramma 1:

De afwijking tussen de realisatie van deelprogramma 4 en de raming heeft te maken met het feit dat op het moment van ramen een aantal activiteiten nog was ondergebracht onder de deelprogramma's 1 en 6. Hierdoor is teveel geraamd op de deelprogramma's 1 en 6. De realisatie heeft plaatsgevonden op deelprogramma 4.

Uitgaven inzake onderzoek, ontwikkeling en communicatie

Deze uitgaven waren niet begroot in één van de deelprogramma's, maar waren noodzakelijk in het kader van de agentschapsstatus van de EVD.

Artikel 07.05 Afwikkeling Economische hulp Oost-Europa tot 2000

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	145 145
Realisatie 2000	–	136 599
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	8 546

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	Realisatie		
010 Prog. Samenwerking Oost-Europa (PSO)			110 230	101 581
020 SENO-faciliteit (voorheen Lease-faciliteit)				7 301
030 TRHIO				
040 IBTA			14 471	10 623
050 Investeringsfaciliteit O.M.				
060 GOS-programma 1)			671	200
110 Multilaterale projecten 2)			11 000	10 040
111 OESO CCET/NIS				
120 Trustfunds				
140 Prog. Uitzending managers NMCP			7 173	5 835
150 Evaluatie en beleids-ondersteuning			750	613
160 Managementtraining (Passage)			850	406
Totaal			145 145	136 599

¹ Het GOS-programma is in 1994 opgegaan in het PSO

² Multilaterale projecten zijn in 1999 opgegaan in het PSO

Met ingang van 2000 is het beleidsbudget van artikel 07.05 verdeeld over andere artikelen (zie onderstaande tabel). De kasuitgaven op dit artikel betreffen derhalve alleen de uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen.

Ter verduidelijking is hieronder aangegeven waar de faciliteiten met ingang van 2000 zijn geraamd.

tot en met 1999	met ingang van 2000
010 Programma Samenwerking OE	0 707-010 Programma Samenwerking OE
020 SENO-faciliteit	0 703-060 Exportkredietverzekering OM
040 IBTA	0 702-160 Investeringsbevordering en technische assistentie
050 Investeringsfaciliteit MOE	0 702-120 Investeringsfaciliteit OM
111 OESO CCET/NIS	0 701-030 Grondstoffen en andere internationale organisaties
120 Trustfunds	0 707-030 Trustfunds
140 Programma Uitzending Managers NMCP / de Baak Managementcentrum / Beurzen cum stage programma Rusland	0 707-020 Managementassistentie

tot en met 1999

met ingang van 2000

150 Evaluatie en beleids-
ondersteuning MOE0 702–050 Evaluatie en beleids-
ondersteuning**Artikel 07.07 Economische samenwerking en kennisoverdracht**

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	157 500	16 425
Realisatie 2000	136 876	12 578
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	20 624	– 3 847

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	Realisatie		
010 Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO)	140 000	130 179	6 425	8 710
020 Managementtraining en assistentie	7 500	1 017	–	368
030 Trustfunds	10 000	5 680	10 000	3 500
Totaal	157 500	136 876	16 425	12 578

Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO)

Voor de onder het PSO vallende landen zijn landenbeleidsprogramma's opgemaakt. Met een drietal landen zijn nieuwe (meerjarige) MOU's (Memorandum Of Understanding) afgesloten waarin is neergelegd op welke aandachtsgebieden projecten zich moeten concentreren. Met een drietal landen wordt nog onderhandeld over de inhoud van het MOU. Voor het PSO zijn in 2000 meer verplichtingen (NLG 130,18 mln) aangegaan dan in 1999 (NLG 117,57 mln). In 2000 is voor NLG 13,91 mln aan pré-accessie projecten ontwikkeld op een tiental landen (Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië). In 2000 is voor een viertal multilaterale projecten een bedrag van NLG 14,62 mln aan verplichtingen aangegaan met name op Oekraïne en Roemenië.

De beleidsreactie op de PSO evaluatie is in 2000 aan de Kamer gestuurd (Kamerstukken II, 2000/2001, 23 125, nr. 20). PSO is een waardevol instrument voor de bevordering van de private sector. De inschakeling van Nederlandse ondernemingen bij deze projecthulp heeft als voordeel dat het als aanjager kan dienen voor bilaterale handel en investeringen. De beleidsreactie richt zich op een zevental hoofdpunten waarvan hier de belangrijkste vier worden genoemd:

- Het nieuwe PSO-beleid beoogt een betere samenhang in het projecten-

pakket te realiseren. Concentratie van projecten in sectoren en regio's kan doeltreffendheid van de transitiehulp verbeteren.

- De transitiedoelstelling is uitgewerkt in een «checklist» die wordt gebruikt bij de beoordeling en evaluatie van een project.
- Met ingang van 2000 wordt jaarlijks een plan van aanpak opgesteld voor tussentijdse meting van resultaten van projecten van onder andere de faciliteiten PSO en Multilaterale projecten door uitvoering van toezichthoudende missies.
- Het PSO is en blijft een vraaggestuurd programma. De wensen van de ontvangende landen bij de sectorkeuze zijn bepalend.

In 2000 zijn 5 toezichthoudende missies PSO uitgevoerd. Hieruit zijn twee interessante conclusies te trekken. Tijdens de identificatiemissie zou meer naar consensus met en betrokkenheid van relevante lokale autoriteiten gestreefd kunnen worden. Clustering van projecten kan functioneel zijn wanneer het projecten betreft die in dezelfde sub-sector naast elkaar of elkaar opvolgend worden uitgevoerd. Een goede communicatie tussen de uitvoerders dient hierbij wel gewaarborgd te zijn.

Het aantal kandidaat-lidstaten dat in aanmerking komt voor pré-accessie is uitgebreid van 5 naar 10. Per land worden, naast een aantal kortlopende projecten, gemiddeld 2 langer lopende projecten ontwikkeld. Bij de projecten staat de relatie overheid tot overheid en de vraaggestuurdheid voorop. De projecten hebben betrekking op onderwerpen zoals landbouw, transport, certificering en standaardisatie, MKB-ontwikkeling en structuurfondsen. De lidstaten zijn tevreden met de ontwikkelde activiteiten en tonen zelf voldoende betrokkenheid bij de uitvoering.

Doelmatigheidskengetallen Programma Samenwerking Oost-Europa (incl. Multilaterale projecten)				
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Raming*	Realisatie**	Verschil
1. Aantal prestaties (= behandelde project-aanvragen)		100	209	+ 109
2. Kosten per prestatie		0,031	0,012	- 0,019
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		260	436	+ 176
4. Kosten per prestatie		0,023	0,018	- 0,005
5. Toegelicht begrotings-bedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-040	9,08	10,325	+ 1,245
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		42	45,8	+ 3,8

* De geraamde doelmatigheidskengetallen zijn exclusief Multilaterale projecten.

**n Afwijkingen van de realisatie ten opzichte van de raming is veroorzaakt door sterke budgetstijging en gewijzigde methodiek in de beoordelingsprocedure.

Trustfunds

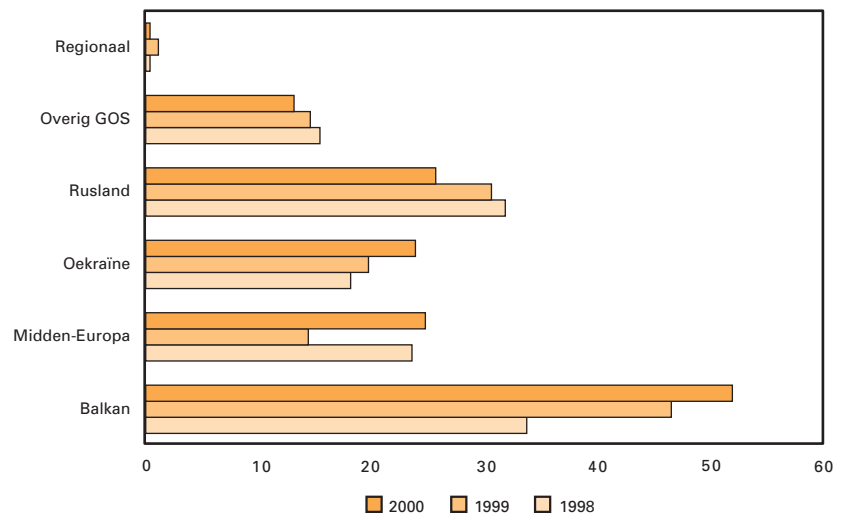
In 2000 is NLG 5,7 mln verplicht: NLG 2,2 mln voor de EBRD en NLG 3,5 mln voor de IFC. In totaal zijn 26 projecten goedgekeurd voor een bedrag van NLG 10,8 mln.

Het totaal van de tot en met 2000 door EZ aangegane verplichtingen voor de Trustfunds ad. NLG 81,1 mln is als volgt verdeeld: WB NLG 34,1 mln (inclusief NLG 4 mln van het Ministerie van Financiën), EBRD NLG 27,3

mIn en IFC NLG 19,7 mIn. Bij zowel EBRD, IFC als WB komen de rente-opbrengsten ten goede aan het Trustfund.

De faciliteiten Multilaterale projecten en Trustfunds lijken te hebben bijgedragen aan de doelstelling ten aanzien van het ondersteunen van het transitieproces van planeconomie naar markteconomie van MOE-landen. De middelen zijn veelal additioneel ingezet. De resultaten van de Evaluatie Multilaterale projecten en Trustfunds zijn in samenhang met de PSO-evaluatie en de stroomlijningsoperatie meegenomen bij het formuleren van een beleidsreactie (Kamerstukken II, 2000/2001, 23 125, nr. 20). Op grond van de evaluatie is besloten om de Trustfunds bij de EBRD en IFC te continueren. De landenlijst van IFC is uitgebreid met een tiental opkomende markten buiten Midden- en Oost-Europa, waaronder bijvoorbeeld Indonesië. Daarbij is aangesloten op de landenlijst van IFOM. Daarnaast is besloten om de uitvoering van de twee Trustfunds uit te besteden aan Senter.

Verplichtingen PSO en trustfonds naar landen (x 1 mln)

Beurzenprogramma Rusland/Zuid-Afrika

In 2000 is een verplichting aangegaan voor het 4e pilot beurzenprogramma Rusland (NLG 0,52 mln). In totaal hebben 90 kandidaten deelgenomen aan de pilots op Rusland. Voor de organisatie van het seminar «Crossroads in Management» in Moskou is NLG 0,05 mln ter beschikking gesteld. Dit seminar had tot doel te ontdekken wat de deelnemers in Nederland hebben geleerd, welke ervaringen zij bij terugkeer hadden en op welk terrein het programma nog voor verbetering vatbaar is.

Voor een studie- en stageprogramma Zuid-Afrika is NLG 0,49 mln verplicht. De uitvoering vindt plaats in 2001/2002. Per jaar zullen 15 kandidaten deelnemen.

Programma Uitzending Managers NMCP (PUM)/de Baak Management-centrum

Voor de uitvoering van het PUM in 2000 is een bedrag van NLG 5,0 mln beschikbaar gesteld aan de Stichting PUM (inclusief uitvoeringskosten). In 2000 is de meeste subsidie naar Midden-Europa, Rusland en de Balkan

gegaan. De begroting 2001 voor het PUM kon niet tijdig worden afgehandeld. Dit had als gevolg dat de hiervoor geraamde verplichting niet meer in 2000 kon worden aangegaan.

In 2000 zijn 3 managementtrainingen gegeven in de Oekraïne, Rusland en Roemenië. Voor managementtrainingen in 2001 is een bedrag van NLG 1,13 mln (2000: NLG 0,96 mln) aan De Baak Managementcentrum VNO-NCW ter beschikking gesteld.

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

Artikel 08.01 Investeringsbijdragen en investeringstoelagen

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	80 000
Realisatie 2000	–	141 493
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	+ 61 493

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden de uitgaven uit hoofde van de WIR verantwoord. Deze omvatten het (verschuivings)effect van de temporiseringsmaatregel (WIR-knip) en de uitgaven vóór verwerking van het effect van deze maatregel (bruto WIR-uitgaven). De overschrijding bij de WIR-uitgaven wordt voornamelijk veroorzaakt door een beperkt aantal relatief omvangrijke verrekeningen van nog resterende WIR-premies door enkele grote ondernemingen.

Gezien het aflopende karakter van de regeling, de ontbrekende beleidsmatige relevantie, het beperkte budgettaire belang en de extra werkzaamheden die met de verantwoording van WIR-registraties op de EZ-begroting gepaard gaan, zal de WIR met ingang van 1 januari 2001 niet meer via afzonderlijke begrotingsposten op de EZ-begroting worden verantwoord. Net als andere belastinguitgaven zal de WIR worden verantwoord in een bijlage van de Miljoenennota.

09.00 ENERGIEBELEID

Artikel 09.01 Energiebesparingstechnologie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	159 099	219 491
Realisatie 2000	147 027	147 802
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	– 12 072	– 71 689

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij de eerste suppletore begroting is de kasraming op technische gronden met NLG 4,7 mln verlaagd. Van een verdere verlaging was sprake in de tweede suppletore begroting. Voor NLG 36,5 mln betrof dit een aanpassing op basis van de actuele inzichten betreffende de uitputting. Met name voor de uitbetaling van subsidies door Novem op diverse energiebesparingsprogramma's was in 2000 minder geld nodig dan aanvankelijk voorzien (zie ook de aansluitende toelichting op de Novembetalingen). Verder is de raming met NLG 24,9 mln verlaagd vanwege een actualisering van de momenten waarop naar verwachting al aangevane verplichtingen tot uitbetaling komen. De rest van de onderuitputting (NLG 5,8 mln) bestaat onder meer uit overhevelingen naar 09.02 voor het vernieuwde programma warmtepompen (NLG 1,0 mln) en naar 02.02 voor het programma Schoner Produceren (NLG 0,2 mln).

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
030 Lange term onderzoek besparingstechn	7 810	–	22 979	12 075
110 Industrie	71 424	67 552	79 531	58 281
120 Tenders energiebesparing (TIEB)	–	–	7 120	200
130 Stimulering E&M-adviezen	2 600	–	2 308	756
140 NEWS/NETTO	11 333	6 456	10 177	3 371
150 Nieuwe technieken	–	–	–	–
210 Woningbouw/diensten	12 771	11 102	47 030	38 828
230 Verkeer en vervoer	8 320	7 540	11 270	7 123
240 Agrarische sector	8 175	6 869	11 216	6 460
250 Non-profit regeling (EINP)	36 666	47 508	27 860	20 708
Totaal	159 099	147 027	219 491	147 802

Van de aangevane verplichtingen is NLG 93 mln besteed in het kader van programma-overeenkomsten met Novem. Op basis van het besluit subsidies energieprogramma's verstrekt Novem in opdracht van EZ subsidies aan derden op grond van programma's die jaarlijks gepubliceerd worden.

NETTO

In 1999 zijn 20 subsidieaanvragen ingediend bij de eerste tender NETTO. In 2000 zijn hiervoor 13 subsidies toegekend, waarmee het gepubliceerde bedrag van NLG 4,0 mln was uitgeput. Naar verwachting wordt met deze projecten ongeveer 120 PJ/jaar c.q. 6 000 ton CO₂-uitstoot/jaar bespaard.

Betalingen aan Novem

Betalingen aan Novem worden met name geraamd als onderdeel van de artikelen 09.01, 09.02, 09.32 en 09.33. In onderstaande tabel wordt het verloop van de ramingen van deze uitgaven alsmede de realisatie op artikelniveau weergegeven. Op basis van de meest actuele inzichten worden de ramingen op een aantal momenten bijgesteld. In de praktijk

bleken de betalingen aan derden door Novem op grond van de uitvoering van energieprogramma's trager te verlopen dan geraamd, zodat ook de betalingen van EZ aan Novem zijn bijgesteld.

Novem-betalingen (bedragen x NLG 1 mln)					
Artikel	09.01	09.02	09.32	09.33	totaal
vastgestelde begroting	181	83	29	10	303
stand miljoenennota	152	85	23	9	269
stand najaarsnota	125	70	17	3	215
realisatie	123	65	9	2	199

Kengetallen EINP (excl wind)		
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Realisatie
KENGETALLEN		
1. Aantallen technieken		2 905
2. Gemiddeld bedrag per subsidieaanvraag (x NLG1000)		28,2
3. Toegelicht bedrag realisatie (beh aanvragen x gem bedr x NLG1000)		47,5
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN		
1. Aantal behandelde aanvragen		1 688
2. Aantal vaststellingen		997
5. Toegelicht bedrag realisatie (= uitvoeringsk.)	01.55	2,3
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		13,1

NB: In de begroting 2000 zijn hiervoor geen kengetallen opgenomen

Revolving fund kas-EZ (zie ook saldibalans, geconditioneerde vorderingen)

De kas-EZ wordt gevuld met terugontvangen gelden van leningen die door Novem zijn verstrekt aan derden. Verder wordt rente, berekend over de stand van kas-EZ gedurende het lopende jaar, toegevoegd.

Verloop Revolving fund (in guldens)	
stand 1 januari 2000	2 360 958
Bij	12 949 781
Af	6 780 086
stand ultimo 2000	8 530 653

De kas-EZ is met name gestegen door terugbetalingen van verstrekte leningen voor stadsverwarmingsprojecten. Uit de kas-EZ is een deel van de menskrachtvergoeding van Novem gefinancierd.

Artikel 09.02 Duurzame energie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	38 469	93 587
Realisatie 2000	61 400	70 366
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 22 931	- 23 221

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

In 2000 is NLG 22,9 miljoen meer verplicht dan oorspronkelijk geraamd. Hiervan is NLG 21,2 miljoen bestemd voor het nieuwe warmtepomp-programma. Ter dekking is NLG 14,0 mln naar voren gehaald uit 2001 en NLG 7,2 mln overgeheveld van artikel 09.01. Daarnaast is de raming van het onderdeel zon-photovoltaïsch verhoogd met NLG 7 mln in verband met het publiceren van een extra BSE-budget. Het verplichtingenbudget is met NLG 5,3 mln verlaagd vanwege onder meer een overheveling naar 09.05 ECN in verband met windonderzoek (NLG 0,8 mln).

De kasonderuitputting van NLG 23,2 mln is grotendeels te verklaren door een neerwaartse bijstelling in de tweede suppletore begroting op basis van actuele inzichten. Met name voor de betaling van subsidies door Novem op diverse energiebesparingsprogramma's was NLG 17,3 mln minder nodig dan aanvankelijk was voorzien. Ook werd een lager beroep gedaan op het onderdeel warmtepompen (NLG 4,0 mln).

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
110 Zon-thermisch	6 500	-	6 663	4 723
120 Zon-photovoltaïsch	-	7 000	30 279	20 636
130 Windenergie	-	35	18 814	18 824
140 Biomassa en afval	-	-	17 173	13 399
150 Warmtepompen	6 600	32 410	6 299	2 115
210 Stimulering zonneboilers	8 000	6 400	3 845	3 739
220 Wind einp	7 500	7 500	4 101	-
310 Projectbureau Duurzame E en overige uitgaven	9 869	8 055	6 413	6 930
Totaal	38 469	61 400	93 587	70 366

Van de aangeane verplichtingen is NLG 53,0 mln besteed in het kader van programma-overeenkomsten met Novem. Op basis van het besluit subsidies energieprogramma's verstrekt Novem in opdracht van EZ subsidies aan derden op grond van programma's die jaarlijks gepubliceerd worden. Het overige deel van de aangeane verplichtingen vloeit met name voort uit een toezegging van NLG 6,4 mln in het kader van de

subsidieregeling actieve zon-thermische systemen.

Realisatie duurzame energie 1990–1999 (bijdrage in PJ*) conform het protocol Duurzame Energie				
	1990	1995	1998	1999
Waterkracht	0,7	0,7	0,9	0,7
Windenergie	0,5	2,6	5,3	5,3
Zon-PV	0,00	0,01	0,03	0,05
Zon-thermisch	0,1	0,2	0,3	0,4
Warmtepompen	p.m.	0,2	0,4	0,5
Warmte/koude opslag	0,01	0,07	0,3	0,5
Bio-energie	17,1	18,8	26,4	27,6
TOTAAL	18	23	34	35
aandeel van totale energieverbruik	0,7%	0,8%	1,1%	1,2%**
aandeel elektriciteitsgebruik	1,0%	1,4%	2,2%	2,3%

*: uitgespaarde fossiele brandstof

** : het aandeel duurzame energie is waarschijnlijk hoger, aangezien import nog niet wordt meegeteld.

In de cijfers zijn op onderdelen verschillen ten opzichte van de vergelijkbare tabel in de begroting 2000 te zien. Deze vloeien voort uit de opschoning van de definitie van duurzame energie. Voor een kolom 2000 waren bij het opmaken van deze financiële verantwoording nog geen gegevens beschikbaar.

Betalingen aan Novem

Op dit artikel worden ook betalingen verantwoord aan Novem. Zie voor een nadere toelichting de overzichtstabel bij artikel 09.01.

Subsidieregeling actieve zon-thermische systemen

Via de subsidieregeling actieve zon-thermische systemen worden subsidies verstrekt aan kopers van een zonneboiler. Senter voert deze regeling uit. De resultaten van 2000 zijn in de volgende tabel samengevat. Er kan zowel voor de aanschaf als na de aanschaf een beroep op deze regeling worden gedaan. De uitvoeringskosten hebben zowel betrekking op aanvragen in 2000 als op de afwikkeling van vóór 2000 ingediende aanvragen.

Kengetallen Stimulering zonneboilers		
(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (sub)	Realisatie
KENGETALLEN		
1. Aantallen	Aanvragen	Zonneboilers
vooraf aangevraagd	218	9 813
achteraf aangevraagd	2 039	2 878
2. Bedrag per eenheid (x NLG1000)	per aanvraag	per zonneboiler
vooraf aangevraagd	22,2	0,493
achteraf aangevraagd	0,8	0,556
3. Toegelicht begrotingsbedrag (=subsidie)		6,400
DOELMATIGHEIDSKENGETALLEN		
1. Aantal behandelde aanvragen		2 410
2. Aantal vaststellingen		629
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringsk.)	01.55	0,89
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		5,1

NB: In de begroting 2000 zijn hiervoor geen kengetallen opgenomen

Artikel 09.03 Energievoorzieningsonderzoek

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	76 400	18 923
Realisatie 2000	75 471	76 647
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 929	+ 57 724

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
110 Hoge Flux Reactor	75 000	74 927	14 325	74 927
120 Progr's Kernenergie	-	44	975	1 285
130 Nieuwe electriciteits-techn.	1 400	500	3 623	435
Totaal	76 400	75 471	18 923	76 647

Hoge Flux Reactor (HFR)

In 2000 heeft Nederland zich verplicht tot een bijdrage aan aanvullende Euratomprogramma's voor de periode 2000/2003 van EURO 34 mln. In tegenstelling tot de vorige periodes is de bijdrage in één keer uitbetaald. In de eerste suppletore begroting is hiervoor NLG 60,7 mln kas uit latere jaren naar voren gehaald. Bij de toezegging van de totale bijdrage over deze periode is rekening gehouden met het hieruit voortvloeiende financieel voordeel.

Programma's kernenergie

De uitgaven op dit artikelsub hebben betrekking op oude verplichtingen voor onderzoek naar de opslagmogelijkheden van radioactief afval en de instandhouding van de nucleaire kennis. In de tweede suppletore begroting is NLG 23,9 mln kas bijgeraamd als bijdrage aan de toekomstige exploitatieverliezen van de Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA). Dit bedrag is als eenmalige bijdrage naar het Ministerie van Financiën overgeheveld.

Nieuwe elektriciteitstechnologieën

Bij de eerste suppletore begroting is de verplichtingenruimte 1999 voor Nieuwe Elektriciteitstechnologieën doorgeschoven naar 2000 (NLG 4,2 mln). Deze ruimte is uiteindelijk niet benut voor de beoogde activiteiten EMVT (Elektro Magnetische Vermogens Techniek). Bij de tweede suppletore begroting is deze verplichtingenruimte daarom overgeheveld naar artikel 09.02 ten behoeve van het onderdeel zon-fotovoltaïsch.

Artikel 09.04 Beleidsondersteuning en overige uitgaven

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	9 113	9 609
Realisatie 2000	6 569	7 600
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 2 544	- 2 009

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 Beleidsondersteuning	8 913	6 537	9 409	7 583
110 Bijdragen mijnindustrie	200	32	200	17
Totaal	9 113	6 569	9 609	7 600

Op het onderdeel beleidsondersteuning zijn vele projecten/onderzoeken/studies verplicht, onder meer op het gebied van liberalisering. Een deel van de programmaovereenkomst P&I met Novem wordt ook via dit artikel verplicht. De onderuitputting op de verplichtingenbegroting van NLG 2,5 mln is aangewend ter compensatie van de extra benodigde ruimte op artikel 09.05.

Artikel 09.05 Energieonderzoek Centrum Nederland

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	62 906	62 912
Realisatie 2000	84 631	83 000
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 21 725	+ 20 088

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij tweede suppletore begroting is zowel de kas- als de verplichtingenraming verhoogd met NLG 16,0 mln. Dit budget dient ter dekking van kosten die in verband met de nucleaire activiteiten gemaakt moeten worden, zoals ontmanteling, sanering en afvoer van radioactief afval.

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		raming	uitgaven realisatie
	raming	realisatie		
010 Basis- en missie-financiering	31 868	51 995	31 868	51 996
020 Samenwerkingsfinanciering	31 038	32 636	31 044	31 004
Totaal	62 906	84 631	62 912	83 000

Met de Basis- en ENGINE (= missie)-financiering doet ECN onderzoek en ontwikkelt het instituut kennis en kunde op het gebied van duurzame energie, fossiele brandstoffen, nucleaire energie, energie-efficiency en beleidsstudies. Met de Samenwerkingsfinanciering voert ECN het van jaar tot jaar opgestelde Samenwerkingsprogramma uit. Dit programma bestrijkt dezelfde werkgebieden als de Basis- en ENGINE financiering. ECN brengt jaarlijks een jaarverslag uit waarin wordt ingegaan op de uitgevoerde activiteiten.

Artikel 09.06 Doelfinanciering NITG-TNO

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	29 505	29 505
Realisatie 2000	30 527	30 527
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 022	+ 1 022

Toelichting realisatie 2000

Per 1 september 1997 is de Rijksgelogische Dienst (RGD) gefuseerd met TNO-GG in het Nederlands Instituut Toegepaste Geowetenschappen (NITG). Vanaf die datum ontvangt het NITG doelfinanciering van EZ. De bijdrage is bestemd voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van geowetenschappelijke en daarmee verband houdende technologische kennis.

Artikel 09.07 CO₂-reductie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	52 632	25 000
Realisatie 2000	34 014	29 723
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	- 18 618	+ 4 723

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

Bij eerste suppletore begroting is voor het CO₂-reductieplan NLG 32,0 mln kasruimte toegevoegd uit de aanvullende post «Nader te bepalen» van de rijksbegroting. De kasraming is in de tweede suppletore begroting met NLG 21,0 mln verlaagd, in verband met het naar achteren schuiven van kas voor het onderdeel Joint Implementation.

Bij tweede suppletore begroting is het verplichtingenbudget met NLG 26,0 mln verlaagd als gevolg van het doorschuiven van de ruimte voor Joint Implementation. Daarnaast is de verplichtingenruimte met NLG 9,0 mln verhoogd voor het CO₂-reductieplan.

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen		uitgaven	
	raming	realisatie	raming	realisatie
010 CO ₂ -reductieplan door EZ		8 956		27 526
020 Joint Implementation	52 632	25 058	25 000	2 197
Totaal	52 632	34 014	25 000	29 723

De realisatie van het CO₂-reductieplan betreft toezeggingen die zijn gedaan in het kader van de gesloten tender van de regeling hout-modificatie en een project uit de eerste tender van de EZ-regeling. Een uitvoerige stand van zaken van het plan is te vinden in een brief aan de Kamer van 21 september 2000 (Kamerstukken II 2000/2001, 25 026, nr. 11). De realisatie op het onderdeel Joint Implementation betreft met name een toezegging aan de Wereldbank ten behoeve van Prototype Carbon Fund van NLG 22,7 mln (10 mln USD).

Artikel 09.08 Deelname in aandelenkapitaal TenneT

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	–
Realisatie 2000	–	–
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	–

Belangrijke mutatie in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

Op 10 oktober 2000 werd met de Samenwerkende elektriciteitsproducenten (SEP) overeenstemming bereikt over de aankoop van 100% van de aandelen van de landelijke netbeheerder TenneT voor NLG 2,55 mld (Kamerstukken II 2000/2001, 27 250, nr. 5). Bij de tweede suppletore begroting is dit bedrag aan de EZ-begroting toegevoegd omdat het op dat moment de inzet was de aandelen vóór 1 januari 2001 over te dragen. De noodzakelijke voorbereidende werkzaamheden hiervoor, waaronder een due diligence-onderzoek, hebben echter meer tijd gevraagd dan verwacht. Hierdoor is het moment van overdracht naar 2001 verschoven.

Artikel 09.12 Garanties energiebeleid

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	5 335
Realisatie 2000	570	10 090
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 570	+ 4 755

Toelichting realisatie 2000

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)				
Artikelonderdeel	verplichtingen raming	verplichtingen realisatie	uitgaven raming	uitgaven realisatie
010 Leningen NPM	–	570	–	569
140 Garanties stadsverwarming	–	–	5 335	9 521
Totaal		570	5 335	10 090

De kasbegroting is overschreden omdat in 2000 de vergoeding voor de aardgasprijsgarantie bij het stadsverwarmingsproject Duiven-Westervoort

over zowel 1998 als 1999 is verstrekt. De afhandeling 1998 was in 1999 zodanig vertraagd, dat betaling in dat jaar niet te realiseren was. Verder draagt EZ via dit artikel jaarlijks bij aan de afdekking van het exploitatietekort van de Nederlandse Pijpleidingmaatschappij (NPM).

Artikel 09.21 Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	141 230	141 230
Realisatie 2000	150 671	150 671
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 9 441	+ 9 441

Toelichting realisatie 2000

Het betreft een doorsluispost. Voor een nadere toelichting op de realisatie zie artikel 09.03 Ontvangsten COVA.

Artikel 09.22 Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	142000	142000
Realisatie 2000	146 936	146 936
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	+ 4 936	+ 4 936

Toelichting realisatie 2000

Het betreft een desaldering met ontvangstenartikel 09.02 Uitkering EBN. Voor een toelichting wordt naar dat artikel verwezen.

Artikel 09.31 Adviesraden, normalisatiewerkzaamheden en overige uitgaven

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	–
Realisatie 2000	–	12
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	+ 12

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden uitgaven verantwoord op tot en met 1995 aangegane verplichtingen ter zake van adviesraden, normalisatiewerkzaamheden en overige uitgaven.

Artikel 09.32 Toepassing energiebesparingstechnologie en duurzame energie

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	39 591
Realisatie 2000	–	10 775
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	– 28 816

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

In de tweede suppletore begroting (inclusief nota van wijziging) zijn de verwachte kasuitgaven 2000 op basis van actuele inzichten met NLG 28,8 mln verlaagd. Met name voor de uitbetaling van subsidies door Novem op diverse energiebesparingsprogramma's (tot en met 1995 aangegane verplichtingen) bleek minder geld nodig dan aanvankelijk voorzien.

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden uitgaven verantwoord op tot en met 1995 aangegane verplichtingen ter zake van de toepassing van energiebesparingstechnologie en duurzame energie. Het betreft met name betalingen aan Novem in het kader van in het verleden afgesloten programma-overeenkomsten en betalingen door Senter op verplichtingen in het kader van de BSET (subsidieregeling zonneboilers).

Onderstaand is de raming afgezet tegen de uiteindelijke realisatie:

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)		
Artikelonderdeel	raming	uitgaven realisatie
111 Industrie	8 563	1 049
112 Gebouwde omgeving en vervoer	3 283	1 461
113 Tenderregeling energiebesparingsprojecten	12000	2 909
422 Energiebesparingsadviezen	–	–
426 Invest. in windturbines	5 945	4 506
427 Overige duurzame energie	9 800	850
Totaal	39 591	10 775

Artikel 09.33 Onderzoek en ontwikkelingswerk op energiegebied

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	–	10 284
Realisatie 2000	–	2 056
Verschil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	–	– 8 228

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen

In de tweede suppletore begroting zijn de verwachte kasuitgaven 2000 op basis van actuele inzichten met NLG 7,5 mln verlaagd. Met name voor de uitbetaling van subsidies door Novem op diverse energiebesparingsprogramma's (tot en met 1995 aangegane verplichtingen) bleek minder geld nodig dan aanvankelijk voorzien.

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden uitgaven verantwoord op tot en met 1995 aangegane verplichtingen ter zake van onderzoek en ontwikkelingswerk op energiebeleid. Onderstaand is de raming afgezet tegen de uiteindelijke realisatie:

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)		
Artikelonderdeel	raming	uitgaven realisatie
020 Onderzoek actiniden & r-afval	68	-
110 Beleidsstudies	-	-
210 Ontwikkeling kolenbeleid	716	144
510 Ond. energiebesparingstech. & duurzame energie	9 500	1 912
Totaal	10 284	2 056

Artikel 09.35 Investeringsubsidies energiebesparing

Verplichtingen- en uitgavenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)		
	verplichtingen	uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2000	-	429
Realisatie 2000	-	0
Vershil (+ = meer gerealiseerd dan oorspronkelijk geraamd)	-	- 429

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden uitgaven verantwoord op in 1995 aangegane verplichtingen ter zake van investeringsubsidies energiebesparing. Alle verplichtingen die nog openstonden zijn in 2000 afgewikkeld. Vanaf nu worden op dit artikel geen uitgaven meer gedaan.

ONTVANGSTEN

01.00 ALGEMEEN

Artikel 01.01 Diverse ontvangsten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	9 128
Realisatie 2000	11 484
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 2 356

Toelichting realisatie 2000

Het verschil tussen begroting en realisatie wordt voornamelijk verklaard door een bijdrage in de kosten van Arbo-diensten (NLG 0,6 mln), een

korting op de af te dragen loonheffing in verband met scholing (NLG 1,4 mln) en een niet geraamde post «eigen bijdrage voor woon/werk verkeer» (NLG 0,5 mln).

Artikel 01.11 Ontvangsten Bureau voor de Industriële Eigendom

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	50 077
Realisatie 2000	52 109
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 2 032

Toelichting realisatie 2000

De hogere ontvangsten worden voornamelijk verklaard door meer instandhoudingstaksen als gevolg van een groter aantal octrooien (NLG 1,8 mln).

Artikel 01.21 Ontvangsten Centraal Planbureau

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	2 830
Realisatie 2000	3 317
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 487

Toelichting realisatie 2000

De hogere ontvangsten worden met name verklaard doordat een aantal aanvullende projecten eerder is betaald dan verwacht (NLG 0,3 mln).

Artikel 01.31 Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	23 200
Realisatie 2000	30 548
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 7 348

Toelichting realisatie 2000

Het verschil tussen begroting en realisatie wordt verklaard door hogere ontvangsten in verband met werken in opdracht.

Werk voor derden groter dan 200 000 EURO

(bedragen in EURO)	opdrachtgever	opbrengst
Onderzoek verplaatsingsgedrag	Ministerie van V&W	361 334
Onderzoek verplaatsingsgedrag	Ministerie van V&W	578 134
Algemene bijstandsstatistieken	Ministerie van SZ&W	344 873

Artikel 01.41 Terugontvangen bijdragen van Senter

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	2 342
Realisatie 2000	7 138
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 4 796

Toelichting realisatie 2000

Het verschil wordt veroorzaakt door terugontvangen middelen uit hoofde van winstafdrachten Senter 1998/99 (NLG 5,9 mln; zie toelichting wetsartikel 3) en door minder ontvangsten dan geraamd op grond van eindafrekeningen over 1999 met betrekking tot diverse door Senter uitgevoerde regelingen (NLG 1,2 mln).

02.00 INDUSTRIEEL EN ALGEMEEN TECHNOLOGIEBELEID

Artikel 02.02 Ontvangsten technische ontwikkelingskredieten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	115 000
Realisatie 2000	77 415
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 37 585

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden de TOK-ontvangsten verantwoord. De terugbetaling op de TOK-kredieten wordt bepaald door het commerciële succes van het ontwikkelingsproject.

Met het amendement Hindriks/Van Walsum op de ontwerpbegroting 2000 (Kamerstukken II 1999/2000, 26 800 XIII, nr. 27) zijn de ramingen voor de TOK-ontvangsten voor een periode van 4 jaar met NLG 25,0 mln per jaar verhoogd ter dekking van de impuls voor de herstructurering van bedrijventerreinen in grote steden. Voor 2000 betekende dit een geraamde TOK-ontvangst van NLG 115,0 mln. Op basis van het inzicht dat deze meevallers zich niet zouden voordoen is bij eerste suppletore begroting 2000 deze verhoging teruggedraaid. De dekking voor genoemde herstructurering is elders gevonden (Fes). Bij tweede suppletore begroting is de raming nogmaals naar beneden bijgesteld met NLG 10,0 mln. De uiteindelijk realisatie ligt nog enkele miljoenen lager.

Artikel 02.04 Diverse ontvangsten technologiebeleid

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	27 000
Realisatie 2000	26 852
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 148

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden incidentele ontvangsten in het kader van het technologiebeleid en de bijdrage van het Ministerie van OC&W aan de EET-regeling verantwoord. De bij ontwerpbegroting 2001 voor 2000 geraamde ontvangst uit hoofde van de afwikkeling van het faillissement van Fokker is bij tweede suppletore begroting grotendeels teruggedraaid. In 2000 is hiervan NLG 2,9 mln ontvangen. Verdere uitkeringen worden in 2001 en 2002 verwacht.

De ontvangsten van OC&W voor het EET-programma zijn bijgesteld van NLG 23,9 mln naar NLG 17,0 mln, waardoor de verrekening met OC&W bijgesteld diende te worden. De uitgaven in het kader van het EET-programma zijn in 2000 lager uitgevallen dan geraamd.

Artikel 02.05 Ontvangsten uit het Fonds economische structuurversterking

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	49 000
Realisatie 2000	50 366
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 366

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden de ontvangsten uit het Fes voor een aantal projecten verantwoord. De specificatie van de ontvangsten is als volgt: Gigaport NLG 50,3 mln en voor NOBIS NLG 0,066 mln.

03.00 INDUSTRIE- EN DIENSTENBELEID

Artikel 03.01 Ontvangsten staalindustrie

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	16 080
Realisatie 2000	–
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	– 16 080

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

Door de in 1999 gerealiseerde verkoop van CORUS (voorheen Hoogovens) is de geraamde dividendontvangst bij eerste suppletore begroting 2000 vervallen.

Artikel 03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	33 700
Realisatie 2000	77 010
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 43 310

Toelichting realisatie 2000

De ontvangsten betreffen met name de terugbetaling op de Projectloan van NedCar aan de Staat, onder gelijktijdige afboeking van de Schuld van de Staat aan NedCar uit hoofde van het verlies op de V400. Zie ook uitgavenartikel 03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling NedCar B.V. Het verschil tussen de realisatie en de raming is het resultaat van de verhoging van de raming bij eerste suppletore begroting uit hoofde van het uitstellen van de in 1999 geplande versnelde afwikkeling van de wederzijdse verplichtingen tussen Volvo, NedCar en de Staat en vervolgens het bijstellen van de ramingen bij tweede suppletore begroting op basis van de verwachting dat de conceptafspraken voorlopig geen doorgang zullen vinden. Tenslotte is de bijdrage van de provincie Zeeland voor KSG (NLG 5,0 mln) op dit artikel verantwoord.

Artikel 03.04 Ontvangsten Garantieregeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	–
Realisatie 2000	36
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 36

Belangrijke mutaties in suppletore begrotingen en toelichting realisatie 2000

04.00 RUIMTELIJK ECONOMISCH BELEID

Artikel 04.03 Diverse ontvangsten Regionaal Beleid

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	24 500
Realisatie 2000	95 139
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 70 639

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden diverse ontvangsten uit hoofde van het regionaal beleid verantwoord. Bij de ontwerpbegroting 2000 was terugbetaling van een aan de NOM verstrekte lening voor de ontwikkeling van een kunstvezelproject voorzien

voor de periode 2000 tot en met 2004. Begin 2000 bleek het echter mogelijk om de terugbetaling van NLG 65 mln aan de Staat volledig in 2000 te effectueren.

In 2000 zijn de volgende dividend afdrachten ontvangen:

- het LIOF (NLG 20,3 mln.),
- de NOM (NLG 0,7 mln.),
- de BOM (NLG 0,1 mln.).

Daarnaast is in totaal NLG 9 mln ontvangen vanwege terugstortingen in het kader van de decentrale IPR (NLG 7,0 mln) en de EFRO-cofinancierings-programma's (NLG 2,0 mln).

05.00 ONDERNEMERSCHAP EN MARKTWERKING

Artikel 05.01 Ontvangsten uit borgstellingsregelingen

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	33 800
Realisatie 2000	33 607
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 193

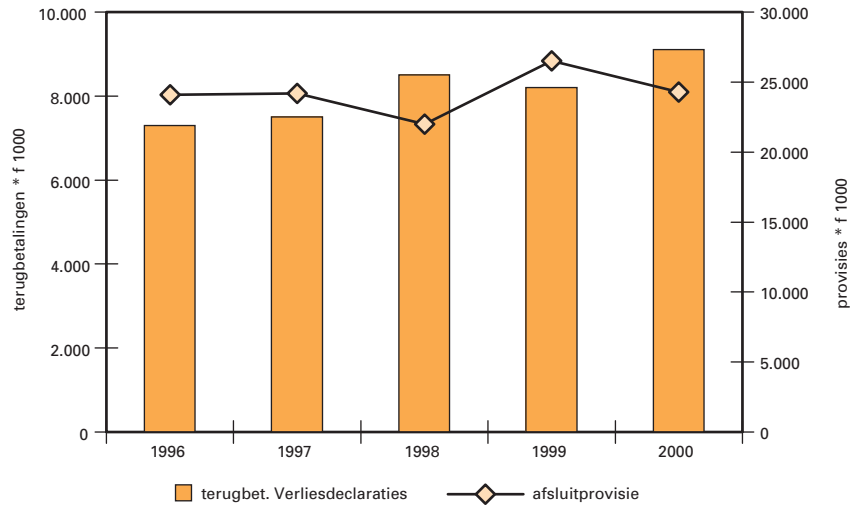
Toelichting realisatie 2000

In onderstaande tabel is voor elk artikelonderdeel de raming afgezet tegen de realisatie

Artikelonderdeel (x f 1000)	geraamd	ontvangsten realisatie
010 Terugbetalingen verliesdeclaraties	8 600	9 103
030 Rente kmkb/bbmb	200	229
040 Provisie verstrekte kredieten	25 000	24 275
Totaal	33 800	33 607

Onder terugbetalingen verliesdeclaraties worden onder meer de opbrengsten van schuldregelingen verantwoord en correcties op ingediende verliesdeclaraties. De volgende grafiek geeft de realisaties van de

afgelopen jaren weer:

Artikel 05.12 Opbrengst van casino's

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	171 000
Realisatie 2000	140 032
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)–	30 968

Toelichting realisatie 2000

Conform de Beschikking casinospelen 1996 komt de netto opbrengst van de gezamenlijke speelcasino's toe aan de Staat. De ontvangen bedragen betreffen het resultaat over de periode 1 oktober 1999 tot en met 30 september 2000. De totale opbrengst wijkt af van de raming door hogere lasten. Deze zijn voornamelijk het gevolg van hogere afschrijvingskosten vanwege de aanpassing van de levensduur van de speelautomaten en de hardware van horeca-automatisering.

In 1998 zijn afspraken gemaakt om, ten laste van de netto opbrengst, het eigen vermogen van Holland Casino in de periode 1999–2002 te verhogen met NLG 50 mln tot in totaal NLG 100 mln (Kamerstukken II, 1998–1999, 26 200 XIII, nr. 2). Over 2000 is het eigen vermogen toegenomen met NLG 16,0 mln, waardoor het eind 2000 NLG 75,6 mln bedraagt. Voor 2001 en 2002 zijn thans NLG 16,0 mln respectievelijk NLG 8,4 mln ter versterking van het eigen vermogen in de ramingen opgenomen.

Kengetallen Casino's					
	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Vershil	
1.	Aantal bezoeken alle casino's (x NLG1000)	5 700	5 300	- 400	
2.	Gemiddelde opbrengst per bezoek (x NLG1000)	0,033	0,029	- 0,004	
3.	Totale opbrengst (x NLG 1 mln)	05.12	171*	140*	- 31
4.	Aantal casino's		11	11	-

* betreft ontvangsten voor EZ exclusief het afstorten van NLG 16,0 mln eigen vermogen

Artikel 05.13 Opbrengst afgifte exploitatievergunningen speelautomaten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	3 500
Realisatie 2000	4 609
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 109

Toelichting realisatie 2000

De ontvangsten uit de afgifte van exploitatievergunningen speelautomaten en merktekens vloeien voort uit de Wet op de kansspelen. Het toezicht op de wetgeving inzake speelautomaten en de afgifte van merktekens worden verzorgd door Verispect B.V. De door EZ ontvangen bedragen hebben betrekking op de periode 1 december 1999 tot en met 30 november 2000.

Kengetallen speelautomaten				
	Artikel (sub)	Raming	Realisatie	Verschil
1.	Merktekens kansspel-automaten (in aantallen)	7 100	10 702	3 602
2.	Tarief kansspelautomaten (x NLG1000)	0,290	0,290	–
3.	Merktekens casino-automaten (in aantallen)	1 000	1 269	269
4.	Tarief casino-automaten (x NLG1000)	0,290	0,290	–
5.	Merktekens behendigheidsautomaten (in aantallen)	5 000	1 896	– 3 104
6.	Tarief behendigheids-automaten (x NLG1000)	0,025	0,025	–
7.	Verlening exploitatie vergunningen (in aantallen)	800	879	79
8.	Tarief exploitatie vergunningen (x NLG1000)	1,000	1,000	–
9.	Nieuwe exploitatie vergunningen (in aantallen)	40	42	2
10.	Tarief nieuwe exploitatie vergunningen (x NLG1000)	5,000	5,000	–
11.	Totale opbrengst (x NLG 1 mln)	05.13 3,5	4,6	1,1

De verschillen tussen de raming en realisatie bij de merktekens voor de kansspelautomaten en voor de behendigheidsautomaten, zijn een gevolg van enkele wijzigingen van de Wet op de kansspelen per 1 juni jl. en de daaraan gekoppelde overgangstermijnen.

Artikel 05.15 Ontvangsten Nederlands Meetinstituut

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	2 450
Realisatie 2000	1 750
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	– 700

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)		
Artikelonderdeel	geraamd	ontvangsten realisatie
010 Rente ontvangsten NMI	490	490
020 Aflossing van leningen	1 260	1 260
030 Dividend NMI	700	-
Totaal	2 450	1 750

Toelichting realisatie 2000

Om op een aantal marktontwikkelingen op het gebied van metrologie (zoals de snelle mondialisering van goederenstromen en de toenemende vraag naar kwaliteitscertificering en hogere meetnauwkeurigheden) adequaat te kunnen reageren, heeft Holland Metrology (HM) aansluiting gezocht bij een (inter)nationaal opererend, technologisch georiënteerd bedrijf. In dat kader heeft de Staat haar aandelen in HM verkocht aan TNO voor een bedrag van NLG 10,5 mln.

Omdat voor de feitelijke overdracht meer tijd nodig bleek dan voorzien, vind deze overdracht nu in 2001 plaats. Omdat de economische overgang reeds per 1 juli 2000 heeft plaatsgevonden zal over 2000 geen dividend ontvangen worden. In 2001 zal EZ het bedrag van NLG 10,5 mln ontvangen. De verkoop is inmiddels daadwerkelijk geschied.

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

Artikel 07.01 Ontvangsten BEB

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	4 079
Realisatie 2000	12 212
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 8 133

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)		
Artikelonderdeel	raming	ontvangsten realisatie
010 Ontvangsten gemengde kredieten	500	1 250
030 Overige ontvangsten BEB	2 500	5 410
040 Ontvangsten uit garanties	1 079	5 534
050 Ontvangsten PSB		18
Totaal	4 079	12 212

Toelichting realisatie 2000

Bij eerste suppletore begroting 2000 is de raming met NLG 4,9 mln opgehoogd en bij tweede suppletore begroting met NLG 4,6. Voornaamste oorzaken waren gelegen in een incidentele ontvangst op het artikelonderdeel overige ontvangsten (NLG 2,5 mln), hoger dan geraamde premieontvangsten IFOM (NLG 1,2 mln) en premieontvangsten voor SENO/GOM (NLG 4,7 mln), onder meer als gevolg van een toegenomen beroep op de GOM in 2000.

Artikel 07.02 Ontvangsten Exportbevorderings- en Voorlichtingsdienst

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	2 223
Realisatie 2000	3 596
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 1 373

Toelichting realisatie 2000

De hogere ontvangsten hebben betrekking op terugbetaalde voorschotten door bedrijven die aan de EVD-projecten hebben deelgenomen.

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

Artikel 08.01 Ontvangsten WIR

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x f 1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	10 000
Realisatie 2000	4 049
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 5 951

Toelichting realisatie 2000

Op dit artikel worden de desinvesteringsbetalingen (terugbetalingen van eerder ontvangen WIR-premies) verantwoord. Als gevolg van enkele correctieboekingen van beperkte omvang zijn de desinvesteringsbetalingen iets lager uitgekomen dan was geraamd. Gezien het aflopende karakter van de regeling, de ontbrekende beleidsmatige relevantie, het beperkte budgettaire belang en de extra werkzaamheden die met de verantwoording van WIR-registraties op de EZ-begroting gepaard gaan, zal de WIR met ingang van 1 januari 2001 niet meer via afzonderlijke begrotingsposten op de EZ-begroting worden verantwoord. Net als andere belastinguitgaven zal de WIR worden verantwoord in een bijlage van de Miljoenennota.

09.00 ENERGIEBELEID

Artikel 09.01 Inkomsten uit aardgas

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	2 836 000
Realisatie 2000	3 787 814
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 951 814

Toelichting realisatie 2000

De aanpassingen in de ramingen bij eerste (+ NLG 644 mln) en tweede (+ NLG 292 mln) suppletore begroting waren het gevolg van aanpassingen in de koers van de dollar, de olieprijs en de gasafzet. Naast de reguliere baten is in 2000 NLG 204 mln ontvangen van de NAM voortvloeiend uit de uitspraak in de arbitrageprocedure tussen de NAM en Brigitta over het Groningergasveld in het grensgebied Eemsmonding (de zogenaamde Common Area). De bijdrage aan het Fes bedraagt 41,5% van de totale gasbaten exclusief de ontvangsten vanwege Common Area.

Raming versus realisatie per artikelonderdeel (x NLG1000)		
Artikelonderdeel	raming	ontvangsten realisatie
010 Aardgasbaten MOR Groningen	1 700 000	2 651 647
020 Aardgasbaten via EBN B.V. 1 900 000	2 373 912	
030 Opbrengsten mijnwetgeving	1 084 000	
031 Winsttaandeel		1 103 708
032 Cijns		144 039
033 Oppervlakterechten		36 706
034 Verkenningsvergunningen		10
040 Dividend Gasunie via EBN	12000	12000
050 Dividend Gasunie	8 000	8 001
060 Bijdrage aan het Fes	-/-1 868 000	-/-2 542 209
Totaal	2 836 000	3 787 814

Kengetallen aardgasraming			
	Raming Ontwerp- begroting 2000	Realisatie 2000	Verschil
Prijsgegevens			
Dollarkoers	1,95	2,39	0,44
olieprijs in dollar per vat	18,0	28,4	10,4
Hoeveelheidsgegevens (mln m³)			
afzet binnenland	43,6	36,4	- 7,2
afzet export	39,7	36,6	- 3,1
Totaal	83,3	73,0	- 10,3
ontvangsten aardgasbaten (mld hfl)			
niet belasting middelen			
- EZ-begroting	2,632	3,584	0,952
- FES	1,868	2,542	0,674
Vennootschapsbelasting	2,5	2,7	0,2
Totaal	7,0	8,8	1,8

Artikel 09.02 Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	142000
Realisatie 2000	146 935
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 4 935

Toelichting realisatie 2000

De realisatie op dit artikel betreft de winstuitkering van EBN BV aan de Staat ten behoeve van de NV DSM. Vanwege de koppeling van de gas- en olieprijs neemt bij een stijging van de olieprijs de winst van EBN BV toe. Daarom is de dividenduitkering in de tweede suppletore begroting met NLG 3,0 mln verhoogd. Het resultaat en daarmee de dividenduitkering van EBN is uiteindelijk nog iets hoger uitgevallen. De hogere winstuitkering leidt tot een hogere doorbetaling aan DSM. Tegenover deze hogere ontvangsten staan dan ook hogere uitgaven bij uitgavenartikel 09.22.

Artikel 09.03 Ontvangsten voorraadheffing in verband met financiering Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	141 230
Realisatie 2000	150 670
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 9 440

Toelichting realisatie 2000

In 2000 is een bedrag van NLG 150,7 mln ontvangen, dat is NLG 9,4 mln meer dan geraamd. Tegenover deze hogere ontvangsten staan tevens hogere uitgaven bij uitgavenartikel 09.21. Het tarief per hectoliter is de gehele periode op NLG 1,10 gehandhaafd.

Ramingskengetallen ontvangsten COVA			
	Raming	Realisatie	Vershil
Heffingsplichtig volume (mln hectoliter)	126	137	11
Tarief per hectoliter	1,10/1,35	1,10	
raming (x NLG 1 mln)	141,23	150,67	9,44

Artikel 09.04 Dividend Ultra-Centrifuge Nederland N.V.

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	45 000
Realisatie 2000	35 573
Vershil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	- 9 427

Toelichting realisatie 2000

Bij de eerste suppletore begroting is de dividenduitkering UCN NLG 8,8 mln lager geraamd in verband met een onevenredige uitkering op preferente aandelen in bezit van derden. Uiteindelijk is de dividenduitkering nog NLG 0,6 mln lager uitgevallen, waardoor in totaal NLG 9,4 mln minder is ontvangen.

Artikel 09.05 Ontvangsten zoutwinning

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	3 000
Realisatie 2000	3 500
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 500

Toelichting realisatie 2000

Op basis van de overeenkomst van 13 juli 1918, behorende bij de mijnbouwconcessie voor de winning van zout heeft de Staat over 1999 in 2000 NLG 3,5 mln ontvangen (4,4 mln ton à NLG 0,80).

Artikel 09.06 Diverse ontvangsten Energie

Ontvangstenraming vastgestelde begroting versus realisatie (x NLG1000)	
	ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2000	1 250
Realisatie 2000	2 024
Verschil (+ = meer ontvangen dan oorspronkelijk geraamd)	+ 774

Toelichting realisatie 2000

De ontvangsten op dit artikel betreffen met name verrekeningen met Novem in verband met in het verleden teveel betaalde voorschotten. Daarnaast is de dividenduitkering van Novem op dit artikel verantwoord.

AGENTSCHAP SENTER

Deze toelichting bevat de balans per 31 december 2000, de rekening van baten en lasten over 2000 en het kasstroomoverzicht 2000 van het agentschap Senter alsmede een toelichting.

Missie

Senter is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken dat overheidsbeleid uitvoert op het terrein van technologie, energie, milieu, export en internationale samenwerking. Doelstelling hierbij is het duurzaam versterken van de positie van het bedrijfsleven en de kennisinstellingen in ons land.

Zowel de scheiding van beleid en uitvoering als kwaliteit spelen een centrale rol in het realiseren van de missie van Senter. Dit wordt bereikt door:

- regelingen en programma's correct en efficiënt uit te voeren;
- het kennen van de behoefte van het bedrijfsleven, ook om de beleidsmakers goed te kunnen informeren;
- het realiseren van beleidsdoelen en het meten van effecten daarvan;
- een integere, onafhankelijke en pro-actieve opstelling;
- te beschikken over deskundige en gemotiveerde medewerkers;
- te investeren in talenten, kennis en netwerken en deze optimaal te mobiliseren;
- te opereren vanuit een internationale scope met een focus op Nederland.

Om de missie te doen slagen is een maximale betrokkenheid van het personeel vereist. Daarbij gaat het om zaken als:

- klantgericht optreden en het kennen van de behoeften van het bedrijfsleven, teneinde beleidsmakers goed te informeren;
- een pro-actieve opstelling en een brede focus van de Senter-medewerker.

Middelen hierbij zijn het meten van resultaten van de beleidsdoelen, partner-search en kennismanagement.

Financieel beheer en efficiency

Om het financieel beheer en de efficiency binnen Senter verder te verbeteren zijn in 2000 onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd:

- de volledige invoering van het gemeenschappelijke Basis Administratie Systeem (BAS) is in 2000 voltooid. Naast een standaardisatie van de vast te leggen gegevens is hiermee een basis gelegd voor het ontwikkelen van actuele en geconsolideerde informatie over beleidsgevers;
- in 2000 heeft Senter Europese openbare aanbestedingen uitgevoerd voor het drukwerk en buitenlandse vliegreizen. Daarnaast heeft Senter geparticipeerd in een door het ministerie van EZ uitgevoerde aanbesteding voor de accountantscontrole;
- de administratie organisatie (AO) is zodanig modulair opgebouwd dat bij een nieuwe opdracht de desbetreffende AO direct ter beschikking staat;
- de uitbetaling van de (subsidie)declaraties is versneld met 4%;
- de productiviteit (% directe uren / totaal geschreven uren) is verbeterd van 53,9% in 1999 naar 55,1% in 2000 (theoretisch maximum van circa 67%).

Klanttevredenheid

In de tweede helft van 1999 heeft het bureau Interview-NSS een imago- en naamsbekendheidonderzoek uitgevoerd onder bedrijven, kennis-

instellingen en intermediairs. Daaruit is naar voren gekomen dat de klanten die wel eens een aanvraag hebben ingediend tevreden zijn over de dienstverlening van Senter. Ruim driekwart van hen geeft de beoordeling «goed», «zeer goed» of «uitstekend». Daar staat tegenover dat 16 procent van de klanten Senter's dienstverlening als «matig» of «slecht» kwalificeert. Klanten uit het MKB zijn naar verhouding iets minder positief.

Om de klanttevredenheid bij met name het MKB te verhogen heeft Senter in 2000 onder andere de volgende acties ondernomen:

- verbetering van de toegankelijkheid van Senter door verbetering van de website (digitale adviseur) en de oprichting van een algemeen adviespunt (algemene informatie en advies) waar de bedrijven terecht kunnen met hun vragen op subsidiegebied;
- continue aandacht voor verkorting van de doorlooptijd van subsidie-declaraties.

Vanaf 2001 zal bij grotere regelingen een onafhankelijke telefonische enquête plaatsvinden na afloop van het project, waarin onder andere de klanttevredenheid wordt gemeten.

Balans per 31 december 2000 (vòòr resultaatsbestemming)

	31-12-2000		31-12-1999	
	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
Activa				
Materiële vaste activa	3 601	1 634	3 497	1 587
Onderhanden werk	6 359	2 886	9 489	4 306
Debiteuren	2 178	988	1 407	639
Nog te ontvangen en vooruitbetaald	969	440	525	238
Liquide middelen	29 464	13 370	29 840	13 541
Totaal activa	42 571	19 318	44 758	20 311
Passiva				
Agentschapsvermogen				
* exploitatiereserve	3 969	1 801	3 969	1 801
* onverdeeld resultaat	4 524	2 053	6 631	3 009
Egalisatierekening	9 149	4 152	4 699	2 132
Voorzieningen	7 010	3 181	5 523	2 506
Crediteuren	2 037	924	1 502	681
Overige schulden en nog te betalen kosten	15 882	7 207	22 434	10 182
Totaal passiva	42 571	19 318	44 758	20 311

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, dan wel op lagere economische bedrijfswaarde onder aftrek van lineaire afschrijvingen. De afschrijvingstermijn is gelijk aan de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. Voor automatiseringsgoederen (hardware) is de economische levensduur geschat op drie jaar, voor de overige materiële vaste activa op vijf jaar. In het jaar van investeren wordt met ingang van de maand van ingebruikname afgeschreven. Via out-of-pocketkosten gefinancierde investeringen worden, gezien hun specifieke opdrachtafhankelijkheid, volledig afgeschreven in het jaar van aanschaf.

De specificatie van de materiële vaste activa luidt als volgt:

	Automatisering	Meubilair	Overige	Totaal
Aanschafwaarde	6 432	2 300	2 877	11 609
Cumulatieve afschrijvingen	- 4 592	- 1 486	- 2 034	- 8 112
Boekwaarde 1 januari 2000	1 840	814	843	3 497
Investeringen	1 791	297	109	2 197
Investeringen out-of-pocket	89	0	0	89
Aanschafwaarde des- investeringen	- 756	- 54	- 42	- 852
Afschrijvingen	- 1 374	- 329	- 390	- 2 093
Afschrijvingen out-of-pocket	- 89	0	0	- 89
Cum. Afschrijvingen desinv. 756	54	42	852	
Totaal mutaties	417	- 32	- 281	104
Aanschafwaarde	7 556	2 543	2 944	13 043
Cumulatieve afschrijvingen	- 5 299	- 1 761	- 2 382	- 9 442
Boekwaarde 31 december 2000	2 257	782	562	3 601

Onderhanden werk

De post onderhanden werk wordt gedefinieerd als de waarde van reeds verrichte, maar nog niet gedeclareerde activiteiten. Onderhanden werk uit hoofde van in behandeling zijnde aanvragen en declaraties of in uitvoering zijnde overige opdrachten, wordt gewaardeerd op de contractuele opbrengstwaarde, in evenredigheid met de geleverde productie en reeds bestede uren. Met mogelijke verliezen wordt rekening gehouden door het treffen van een voorziening.

De afname van het onderhanden werk ten opzichte van 1999 wordt onder meer veroorzaakt door het sneller factureren van uitgevoerde werkzaamheden. In 2000 werd een voorziening getroffen van NLG 0,4 mln.

Debiteuren

De post debiteuren is gewaardeerd op nominale waarde en betreft voornamelijk openstaande vorderingen op opdrachtgevers.

De stijging van het debiteurensaldo per 31 december 2000 wordt met name veroorzaakt door een hoger saldo aan openstaande vorderingen bij opdrachtgevers. Dit is het gevolg van het feit dat ultimo 2000 een gedeelte van het onderhanden werk reeds was gefactureerd. In 2000 werd een voorziening wegens mogelijke oninbaarheid getroffen van NLG 0,2 mln.

Nog te ontvangen en vooruitbetaalde kosten

De nog te ontvangen en vooruitbetaalde kosten zijn gewaardeerd op nominale waarde. Ten opzichte van het saldo per 31 december 1999 was sprake van hogere vooruitbetaalde automatiseringskosten (softwarelicenties en onderhoudsovereenkomsten). Ook werden kosten vooruitbetaald voor de opdrachten Technologie & Samenleving en Innovatieve Onderzoeksprojecten. De verrekening met de opdrachtgever zal begin 2001 plaatsvinden.

Liquide middelen

Voor de ontwikkeling van het saldo van de rekening-courant wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

Agentschapsvermogen

Het agentschapsvermogen bestaat uit een exploitatiereserve en het nog onverdeelde resultaat over 2000. De exploitatiereserve is bedoeld voor het opvangen van algemene bedrijfsrisico's, die voortvloeien uit de normale bedrijfsvoering van Senter. Nieuw is dat met ingang van 2000 de exploitatiereserve, overeenkomstig de regeling vermogensvoorschriften Agentschappen van het Ministerie van Financiën, is gemaximeerd tot 5% van de gemiddelde totale omzet van de afgelopen drie jaren (zie overzicht vermogensontwikkeling).

Het nog onverdeelde resultaat over 2000 bedraagt NLG 4,5 mln. Senter heeft bij de secretaris-generaal van EZ het volgende voorstel tot resultaatbestemming ingediend:

Voorstel 2000	
Resultaatuitkering aan de eigenaar	4 099
Toevoeging aan exploitatiereserve	425
Totaal	4 524

Egalisatierekening

Door de komende, nieuwe huisvesting in Den Haag wordt Senter geconfronteerd met aanzienlijke uitgaven voor bouwkundige aanpassingen, installaties en inrichting. De egalisatierekening dient ter dekking van deze uitgaven, die op voorzienbare termijn verricht worden.

Op deze egalisatierekening rust een betalingsverplichting aan het moederdepartement indien de gelden niet voor de geoordeelde bestemming gebruikt worden. De terugbetalingsverplichting loopt in een aantal jaren af in relatie tot de afschrijvingen van de investeringsgoederen. De hiermee samenhangende vrijval wordt ten gunste van het resultaat gebracht.

Vanuit de resultaatbestemming 1999 is, met instemming van de eigenaar, een bedrag van NLG 4,5 mln toegevoegd aan de egalisatierekening.

Voorzieningen

Voor het treffen van voorzieningen is door Senter een voorzieningenbeleid opgesteld, dat door de plaatsvervangend secretaris-generaal is goedgekeurd.

Voor specifieke risico's die zijn verbonden aan bepaalde activa of passiva of die verband houden met activiteiten van Senter, worden voorzieningen gevormd voor zover deze risico's op balansdatum bekend zijn en voortvloeien uit gebeurtenissen in het verslagjaar of voorgaande verslagjaren.

De samenstelling en het verloop van de voorzieningen waren in 2000 als volgt:

	voorziening 1 jan 2000	dotatie	onttrekking	vrijval	voorziening 31 dec 2000
Personeel	1 747	884	- 405	- 310	1 916
Assurantie eigen risico	0	678	0	0	678
Herhuisvesting	2 806	578	- 583	0	2 801
Informatisering	923	1 147	- 517	- 213	1 340
Euro	0	275	0	0	275
Millennium	47	0	- 44	- 3	0
Totaal	5 523	3 562	- 1 549	- 526	7 010

Personeel

De voorziening personeel strekt ter dekking van in de toekomst ten laste van Senter komende kosten bij schaalverschillen, langdurige ziekte en wachtgeld van personeel.

Assurantie eigen risico

In 2000 is een stelselwijziging doorgevoerd inzake de vorming van een voorziening assurantie eigen risico. Zonder deze stelselwijziging zou zowel het netto-resultaat als het agentschapsvermogen NLG 0,7 mln hoger zijn geweest.

Senter kan aansprakelijk worden gesteld indien Senter in de uitvoering van een opdracht verwijtbaar gedrag heeft vertoond of in ernstige mate nalatig is geweest in de uitvoering van de opdracht. Deze bepaling geldt niet ten aanzien van het moederdepartement. Bij relevante opdrachtgevers is de aansprakelijkheid contractueel beperkt tot de opdrachtsom van het onderhavige jaar. De aansprakelijkheid van Senter geldt ook voor de samenwerkingsverbanden die tezamen met Novem worden uitgevoerd. Om dit risico te kunnen dragen is met ingang van het boekjaar 2000 een voorziening assurantie eigen risico gevormd. Bij bepaling van de hoogte is rekening gehouden met een zeker inhaaleffect teneinde tegemoet te komen aan de dekking die zou zijn opgebouwd sinds het ontstaan van het agentschap. Het cumulatief effect per 31 december 2000 is ingeschat op circa 5% van de omzet die wordt gerealiseerd bij de overige ministeries. De voorziening zal jaarlijks toenemen met 1% van de omzet gemaximeerd op NLG 1 mln.

Herhuisvesting

In verband met het aflopen van het huurcontract van de Haagse vestiging heeft Senter besloten om te verhuizen naar een nieuw kantoorgebouw met toepassing van een modern, flexibel en gedifferentieerd kantoorconcept.

Door de verhuizing wordt Senter geconfronteerd met aanzienlijke uitgaven voor kosten van externe ondersteuning, projectmanagement, heffingen en leges. De dotatie heeft betrekking op een geactualiseerde prognose van de verwachte kosten. De onttrekking betreft de kosten van externe ondersteuning voor de werkgroep herhuisvesting die zich bezighoudt met onder andere de locatiekeuze en inrichtingsplannen, alsmede de kosten van een extern onderzoek gericht op de communicatie infrastructuur voor de nieuwbouw.

Informatisering

De voorziening informatisering is bestemd voor afronding en implementatie van de nieuwe informatiehuishouding van Senter. Doelstelling is het verbeteren van het facilitair beheer en het door uniformering van werkprocessen en integratie van gegevensbestanden verhogen van de kwaliteit en de efficiëntie van de beleidsuitvoering. De onttrekkingen betreffen de kosten van de speciaal hiervoor extern ingehuurd medewerkers en de kosten voor opleidingen.

Aan de voorziening informatisering is een dotatie gepleegd ter financiering van projecten op het gebied van de migratie van het Informix platform naar BAS (in verband met aansluiting op de huidige IT-infrastructuur en mogelijke risico's van duurzame beschikbaarheid) en ter dekking van de kosten van de overgang van Sybase en Informix naar SQL server (in verband met standaardisatie en uniformering van de technische infrastructuur).

Euro

De voorziening euro dient ter dekking van de kosten voor het eurobestendig maken van de eurogevoelige systemen waarvan Senter gebruik maakt en de kosten die verband houden met de vervanging van voorlichtingsmateriaal. Aan de voorziening euro is een dotatie gepleegd van NLG 0,3 mln ter financiering van het verschil tussen de begrote projectkosten (NLG 2,2 mln), de door het Ministerie van Financiën toegezegde bijdrage van NLG 1,5 mln en de door Senter tot en met 2000 zelf betaalde kosten van NLG 0,4 mln.

Millennium

De voorziening millennium is benut ter dekking van de kosten voor in dat kader verrichte aanpassingen aan hard- en software en de begin 2000 uitgevoerde millenniumtest.

Crediteuren

De crediteuren zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en betreffen hoofdzakelijk normale handelscrediteuren. De toename van de positie ten opzichte van 1999 wordt met name veroorzaakt door een verschuiving van de inleenkosten die ultimo 1999 waren opgenomen onder de overige schulden (als nog te betalen kosten) en ultimo 2000 onder de crediteuren (als ontvangen facturen).

Overige schulden en nog te betalen kosten

De overige schulden en nog te betalen kosten zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

De afname van deze post wordt grotendeels verklaard door de betaling in 2000 van de resultaatuitkering 1998 aan EZ (NLG 2,5 mln) en de uitkering aan de opdrachtgevers van het surplus aan reserves (NLG 1,9 mln) in verband met de maximering van het eigen vermogen van Senter overeenkomstig de regeling vermogensvoorschriften Agentschappen. Daarnaast is sprake van een afname van het rekening-courant saldo met het projectbureau CO₂ en een afname van de inleenkosten door een verschuiving naar de crediteuren.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hieronder volgt een opsomming van de verplichtingen die uit oogpunt van kostentoerekening niet in de balans zijn opgenomen, maar die vanwege aard en/of omvang wel vermelding behoeven om tot een juist oordeel te kunnen komen over de vermogenspositie van Senter.

Belangrijke financiële verplichtingen

- Senter huurt de benodigde kantoorruimten. Het huurcontract voor de Zwolse vestiging loopt tot 1 februari 2003. De gebruikersvergoeding per 1 januari 2001 bedraagt op jaarbasis circa NLG 1,4 mln. Het huurcontract voor de Haagse vestiging heeft een looptijd tot en met 30 september 2002 en kan daarna zondig kortdurend worden verlengd. Per 1 januari 2001 bedraagt de jaarhuur, inclusief voorschot servicekosten circa NLG 3,2 mln. Door Senter is in 2000 een heads of agreement getekend voor de huur van de nieuwe Haagse huisvesting. Het definitieve huurcontract wordt in 2001 getekend. Het huurcontract zal worden afgesloten voor een periode van ten minste 10 jaar.
- Senter heeft voor het niet-ambtelijk personeel een detacheringsovereenkomst gesloten met het detacheringsbureau BDG-TAD met een opzegtermijn van zes maanden. Over de door dit bureau te hanteren tarieven worden jaarlijks afspraken gemaakt. De kosten van inhuur van personeel bij dit bureau bedragen circa NLG 33,7 mln per jaar.
- Senter heeft een contract afgesloten voor cateringactiviteiten met een opzegtermijn van zes maanden. De cateringkosten bedragen circa NLG 0,6 mln per jaar.
- Voor aankoop van automatiseringsapparatuur en meubilair is een investeringsverplichting aangegaan voor een bedrag van NLG 0,3 mln.

Voorwaardelijke verplichtingen

- Senter voert in samenwerking met Novem een viertal opdrachten uit, te weten 1) InfoMil, 2) CO₂-reductieplan, 3) Ecologie, Economie en Technologie (E.E.T.) en 4) MOVE. Senter en Novem hebben samenwerkingsovereenkomsten gesloten, waarin is bepaald dat beide organisaties deze opdrachten voor gemeenschappelijke rekening en verantwoording uitvoeren in een 50/50-verhouding. Jegens opdrachtgevers en eventuele derden geldt voor partijen echter een hoofdelijke aansprakelijkheid.
- Samen met Nuffic voert Senter de opdracht Azië-faciliteit uit, waarbij Senter voor de opdrachtgever fungeert als formeel aanspreekpunt en hoofdaannemer. Senter en Nuffic zijn ten opzichte van derden hoofdelijk verbonden voor verplichtingen welke door hen zijn aangegaan in het kader van de uitvoering van de opdracht.

Rekening van baten en lasten over 2000

Omschrijving	(1)		(2)		(3)=(2)-(1)	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
Baten						
omzet moederdepartement	65 337	29 649	71 178	32 299	5 841	2 650
omzet overige departementen	11 487	5 212	13 568	6 157	2 081	945
omzet overig	1 031	468	2 524	1 145	1 493	677
Rentebaten	300	136	768	349	468	213
buitengewone baten	-	-	3	1	3	1
Totaal baten	78 155	35 465	88 041	39 951	9 886	4 486
Lasten						
Apparaatskosten						
* personeel	58 694	26 634	65 575	29 757	6 881	3 122
* materieel	13 089	5 940	13 197	5 989	108	49
Rentelasten	100	45	-	-	- 100	- 45
Afschrijvingskosten						
* materieel	2 273	1 031	2 093	950	- 180	- 81
* immaterieel	-	-	-	-	-	-
mutatie voorzieningen	1 591	722	3 226	1 668	1 635	742
dekking uren interne projecten	-	-	- 574	- 261	- 574	- 261
buitengewone lasten	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	75 747	34 372	83 517	37 898	7 770	3 526
Saldo van baten en lasten	2 408	1 093	4 524	2 053	2 116	960

Baten algemeen

Ten tijde van de opstelling van de begroting waren veel opdrachten óf nog niet bekend óf nog onzeker waardoor de realisatie hoger is dan de raming. De gerealiseerde omzet is met 12,6 % gestegen ten opzichte van de raming.

De in de rekening van baten en lasten opgenomen omzet is exclusief de out of pocket kosten.

Omzet moederdepartement (EZ)

De in 2000 bij EZ gerealiseerde omzet is met NLG 5,8 mln gestegen ten opzichte van de raming.

De hiervoor genoemde onzekerheid omtrent de opdrachten leidt tot het verschil tussen raming en realisatie. De omzetgroei bij EZ is met name gerealiseerd bij DG BEB en DG E als gevolg van nieuwe opdrachten en groei bij bestaande opdrachten.

Omzet overige departementen

De omzet van de overige departementen is in 2000 gestegen met 18,1 % ten opzichte van de raming. Verantwoordelijk voor deze stijging is de groei van de opdrachten van de Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en Onderwijs en Cultuur en Wetenschappen.

Overige omzet

De overige omzet is nagenoeg gelijkgebleven aan 1999.

Onder de overige omzet is tevens de nagekomen vergoeding opgenomen van EZ inzake het Senternet-project (initiële projecten op het gebied van de elektronische snelweg). In de raming was met deze vergoedingen geen rekening gehouden.

De omzet van opdrachten die Senter uitvoert voor de Europese Commissie, Provincies, EnergieNed en het Landbouwschap/Tuinbouwschap zijn evenals voorgaande jaren afgenomen.

Rentebaten

De rentebaten bestaan uit de ontvangen rente over de bij de Rijkshoofdboekhouding aangehouden rekening-courant en de ontvangen rente op de in 2000 gestorte deposito's.

In 1999 is de regeling Leen- en Depositofaciliteit Agentschappen 1999 operationeel geworden. Senter heeft als eerste gebruik gemaakt van de depositofaciliteit. Sinds juni 2000 heeft Senter een deel van haar tegoed van de rekening-courant bij de Rijkshoofdboekhouding in deposito's omgezet (totaal NLG 10 mln). Dit genereert een hogere rentevergoeding dan over het saldo van de rekening-courant bij de Rijkshoofdboekhouding.

Personele kosten

De hogere realisatie ten opzichte van de raming is hoofdzakelijk het gevolg van de toename van het volume van de omzet. De stijging van de personele kosten (11,7%) ligt iets onder de stijging van de omzet (12,1%). Senter stelt nieuw personeel meestal aan door tussenkomst van een uitzend- of detacheringbureau (BDG/TAD). Dit heeft tot gevolg dat bij een omzetgroei veelal een «verslechtering» optreedt van de verhouding tussen ambtenaren (A) en inleenkrachten van BDG/TAD (I). Evenals 1999 hebben in 2000 drie omzetting rondes plaatsgevonden waardoor 61 personen een ambtelijke aanstelling hebben gekregen. Ondanks deze grote verschuiving van inhuur naar ambtenaar is de A:I-verhouding ten opzichte van 1999 gelijk gebleven (55/45).

Materiële kosten

De materiële kosten zijn nagenoeg gelijk aan de raming en zijn derhalve niet rechtevenredig gestegen met de omzetgroei. De gerealiseerde huisvestingskosten, die ongeveer de helft uitmaakt van de materiële kosten, is nagenoeg gelijk aan de raming ondanks een kleine uitbreiding van het aantal gehuurde vierkante meters in verband met de groei van de organisatie.

De afschrijvingskosten zijn lager dan de raming. Dit wordt enerzijds verklaard doordat veel activa inmiddels volledig zijn afgeschreven. Anderzijds is, mede in verband met de verhuizing van de Haagse vestiging in 2002, in 2000 minder geïnvesteerd dan verwacht wat leidt tot lagere afschrijvingskosten voor 2000.

Mutatie voorzieningen

De dotaties aan en de vrijval van voorzieningen in 2000 zijn als volgt te specificeren:

	Realisatie 2000	Begroting 2000
Dotaties		
Voorziening personeel	884	141
Voorziening assurantie eigen risico	678	0
Voorziening herhuisvesting	578	0
Voorziening informatisering	1 147	1 450
Voorziening EURO	275	0
Voorziening onderhanden werk	350	0
Voorziening debiteuren	204	0
Vrijval		
Voorziening personeel	- 310	0
Voorziening informatisering	- 213	0
Voorziening millennium	- 3	0
Voorziening onderhanden werk	- 364	0
Ten laste van de exploitatie	3 226	1 591

Voor een toelichting op deze voorzieningen zij korthedshalve verwezen naar de toelichting bij de balans.

Dekking uren interne projecten

	Realisatie 2000	Begroting 2000
BAS-Sirius	- 517	0
Advisering automatisering	- 57	0
Ten gunste van de exploitatie	- 574	0

De kosten van extern ingehuurd personeel ten behoeve van deze twee interne projecten zijn in de rekening van baten en lasten ten laste van de post loonkosten ingeleend personeel verantwoord. Deze kosten zijn aan de betreffende voorziening respectievelijk schuld onttrokken en ten gunste van de post «dekking uren interne projecten» in de rekening van baten en lasten verantwoord. Per saldo hebben deze kosten geen invloed op het resultaat over 2000.

Kasstroomoverzicht over 2000

Omschrijving	(1)		(2)		(3)=(2)-(1)	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting		Realisatie		Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting	
	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000	NLG1000	EUR1000
Agentschap Senter						
Rekening Courant RHB en overige liquide middelen per 1 januari	30 579	13 876	29 840	13 541	- 739	- 335
Totaal operationale kasstroom	1 925	873	8 168	3 706	6 243	2 833
3a totaal investeringen	- 1 640	- 744	- 2 286	- 1 037	- 646	- 293
3b totaal boekwaarde des-investeringen	-	-	-	-	-	-
Totaal investeringskasstroom	- 1 640	- 744	- 2 286	- 1 037	- 646	- 293
4a eenmalige uitkering aan moederdepartement	- 2 342	- 1 063	- 6 258	- 2 840	- 3 916	- 1 777
4b eenmalige storting door moederdepartement	-	-	-	-	-	-
4c aflossingen op leningen	- 1 370	- 621	-	-	1 370	621
4d beroep op leenfaciliteit	3 982	1 807	-	-	- 3 982	- 1 807
Totaal financieringskasstroom	270	123	- 6 258	- 2 840	- 6 528	- 2 963
Rekening Courant RHB en overige liquide middelen per 31 december	31 134	14 128	29 464	13 370	- 1 670	- 758

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de in de verslagperiode gerealiseerde liquiditeits-ontwikkeling. In de tabel wordt de realisatie vergeleken met de kasstroomgegevens van de oorspronkelijke begroting. De gerealiseerde operationele kasstroom is NLG 6,2 mln hoger dan verwacht. Ten opzichte van de verwachting in de begroting is sprake van een hoger resultaat, een afname van het onderhanden werk, een toename van de voorzieningen en een afname van de kortlopende schulden. De gerealiseerde investeringskasstroom is hoger door meer verrichtte investeringen dan begroot. De gerealiseerde financieringskasstroom wijkt NLG 6,5 mln af van de begroting. Dit wordt veroorzaakt doordat in de werkelijke eenmalige uitkering aan het moederdepartement tevens is meegenomen de resultaatuitkering van het boekjaar 1998 en 1999. Daarnaast heeft Senter geen gebruik gemaakt van de leenfaciliteit.

Het saldo liquide middelen bestaat uit het bij de Rijkshoofdboekhouding aangehouden rekeningcourantsaldo van NLG 19,5 mln en de deposito's van NLG 10,0 mln. De hieraan gekoppelde bankrekeningen hebben zowel in 2000 als in 1999 per ultimo boekjaar een saldo van nihil.

Overzicht vermogensontwikkeling

In de regeling vermogensvoorschriften Agentschappen is opgenomen dat het eigen vermogen van een baten-lastendienst (agentschap) met ingang van 2000 is gemaximeerd. Om de handelswijze ten aanzien van het jaarlijks vastgestelde resultaat en de consequenties voor de vermogenspositie in beeld te brengen dient het agentschap inzicht te geven in de meerjarige ontwikkeling van het eigen vermogen.

Conform de rijksbegrotingsvoorschriften 2001 is daartoe het onderstaande model verplicht gesteld.

	1996	1997	1998	1999	2000 begroting	2000 realisatie
Eigen vermogen per 1/1 (incl. onverdeeld resultaat)	3 045	3 612	5 109	13 054	10 600	10 600
• Saldo van baten en lasten	984	1 777	8 339	6 631	2 408	4 524
• Directe mutaties in het eigen vermogen:						
– uitkering aan moederdepartement				– 4 077	– 2 181	– 2 181
– exploitatiebijdrage door moederdepartement				– 5 008	– 4 450	– 4 450
– overige mutaties	– 417	– 280	– 394			
Eigen vermogen per 31/12 (incl onverdeeld resultaat)	3 612	5 109	13 054	10 600	6 377	8 493

Senter stelt de jaarrekening op vòòr resultaatbestemming. In het jaar daarna wordt het resultaat verdeeld conform de door de secretaris-generaal van EZ goedgekeurde resultaatbestemming.

Het eigen vermogen per 1/1 bevat het onverdeelde resultaat van het voorgaande boekjaar en het eigen vermogen per 31/12 bevat het onverdeelde resultaat van het huidige boekjaar.

De uitkering aan het moederdepartement in 1999 betreft de mutatie in het eigen vermogen van de resultaatuitkering 1998 en de verplichte teruggave van de reserves aan EZ (1 577).

De uitkering aan het moederdepartement in 2000 betreft de mutatie in het eigen vermogen van de resultaatuitkering 1999.

De overige mutaties tot 1999 betreffen voornamelijk de resultaatuitkeringen aan het personeel. Vanaf 1999 worden deze resultaatuitkeringen ten laste van het resultaat van het boekjaar gebracht.

De overige mutaties in 1999 en 2000 betreffen de vorming van en de toevoeging aan de egalisatierekening herhuisvesting. Tevens is in 1999 een bedrag van 309 opgenomen inzake de uitkering aan de opdrachtgevers (niet-EZ) van de verplichte teruggave van de reserves.

De maximale exploitatiereserve ultimo 2000 is als volgt berekend (bedragen x NLG 1 000)			
Omschrijving	omzet	out of pocket omzet	omzet inclusief out of pocket omzet
1998	74 213	6 765	80 978
1999	79 836	7 487	87 323
2000	87 270	8 042	95 312
Gemiddeld 1998 t/m 2000	80 440	7 431	87 871
Maximering tot 5%			4 394
Aanwezig in exploitatiereserve ultimo 2000			3 969
Voorstel toevoeging vanuit winstbestemming 2000			425

Kengetallen

Gemiddelde personeelsbezetting verdeeld naar ambtelijk en inhuur									
	2000 realisatie		2000 begroting		1999 realisatie		1998 realisatie		
	fte's	%	fte's	%	fte's	%	fte's	%	
ambtelijk	283	55	280	63	253	55	235	56	
inhuur	227	45	162	37	205	45	182	44	
totaal ambtenaar en inhuur	510	100	442	100	458	100	417	100	
overig	62		54		65		59		
Totaal	572		496		523		476		

Senter streeft naar een flexibele bedrijfsvoering om de schommelingen in de omvang van de opdrachtenportefeuille goed te kunnen opvangen. Omwille van deze flexibiliteit wordt een deel van het personeelsbestand extern ingehuurd. Senter streefde in 2000 naar een verhouding ambtelijk versus ingehuurd personeel van 63/37. Door de omzetgroei ontwikkelde de verhouding ambtelijk/inhuur zich niet volgens de raming 2000. Nieuwe medewerkers worden veelal aangetrokken via het detacheringbureau BDG/TAD. Gelet op de relatieve terugloop van het aantal ambtenaren vond in 2000 driemaal een hertaxatie plaats van de in het personeelsbestand benodigde flexibiliteit die ertoe heeft geleid dat in totaal 61 medewerkers een ambtelijke aanstelling hebben gekregen. Ondanks deze omzettingen is de geraamde verhouding ambtenaar/inhuur (BDG/TAD) niet gerealiseerd.

Gemiddelde loonkosten per fte naar ambtelijk en ingehuurd personeel (x NLG1000)								
	2000 realisatie		2000 begroting		1999 realisatie		1998 realisatie	
	loonkosten	loonk. per fte	loonkosten	loonk. per fte	loonkosten	loonk. per fte	loonkosten	loonk. per fte
ambtelijk	30 151	106,5	30 270	108,1	25 991	102,7	23 350	99,4
inhuur	33 708	116,6	26 778	124,0	31 290	115,9	27 280	113,2
totaal	63 859	111,6	57 048	115,0	57 281	109,5	50 630	106,4

Ten opzichte van 1999 zijn de gemiddelde loonkosten per fte met 1,9% gestegen. Senter is er echter in geslaagd om 3,0% onder het verwachte niveau van de begroting te blijven. De ambtelijke loonkosten per fte en de loonkosten per fte bij het ingeleende personeel liggen respectievelijk 1,5% en 6,0%, lager dan geraamd in de begroting. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een grotere instroom van jonger en dus veelal goedkoper personeel dan verwacht. Anderzijds heeft door- en uitstroom plaatsgevonden van relatief duurder aanwezig personeel naar een ambtelijke aanstelling respectievelijk een baan buiten Senter. Tevens is sprake van een afname van de relatief dure speciale inhuur waardoor de loonkosten per ingeleende fte ten opzichte van de raming is gedaald.

Uit het kengetal gemiddelde loonkosten per fte blijkt dat de kosten per ingeleende fte hoger zijn dan per ambtelijke fte. Dit komt doordat Senter BTW is verschuldigd over de inleen en doordat de bureaus waarvan Senter inleenkrachten betreft, een vergoeding verlangen voor bemiddeling.

De doelstelling uit de begroting om 2,0% van de personeelskosten te besteden aan opleidingen en cursussen is nagenoeg gehaald. De opleidingskosten als percentage van de personeelskosten bedroegen 1,9%.

Omzet per fte (x NLG1000)								
2000 realisatie		2000 begroting		1999 realisatie		1998 realisatie		
omzet	omzet per fte	omzet	omzet per fte	omzet	omzet per fte	omzet	omzet per fte	
87 270	152,6	77 855	157,0	79 836	152,7	74 213	155,9	

Het kengetal omzet per fte wordt in de zakelijke dienstverlening veel gebruikt en maakt daardoor vergelijking met andere uitvoeringsorganisaties mogelijk. De omzet per fte in 2000 is hoger dan 1999 en is 2,8% lager dan de begroting. Dit wordt verklaard doordat in de begroting uitgegaan is van een verwachte tariefstijging van 1,9 % terwijl in 2000 de (reële) tarieven zijn verlaagd met 0,8 %. De omzet per fte mocht dus met 2,7% (1,9 % + 0,8%) dalen, wat in lijn ligt met de feitelijke daling van 2,8%.

Toegevoegde waarde(TW) per fte (x NLG1000)								
2000 realisatie		2000 begroting		1999 realisatie		1998 realisatie		
TW	TW per fte	TW	TW per fte	TW	TW per fte	TW	TW per fte	
(1)	69 328	121,2	60 901	122,8	64 131	122,6	60 265	126,6
(2)	71 980	125,8	62 493	126,0	64 662	123,6	60 788	127,7

(1) Cijfers inclusief mutatie in de voorzieningen en post dekking uren interne projecten.

(2) Cijfers exclusief mutatie in de voorzieningen en post dekking uren interne projecten.

De toegevoegde waarde wordt berekend door de omzet te verminderen met de apparaatskosten materieel en de afschrijvingskosten materieel (waarbij geabstraheerd wordt van de mutatie in de voorziening en de post dekking uren interne projecten). De toegevoegde waarde is het bedrag dat beschikbaar is voor de belanghebbenden van de organisatie, in casu het beschikbare bedrag voor de beloning van de geleverde prestaties. Hiermee worden bedoeld de beloning van medewerkers voor verrichte arbeid en van de eigenaar voor het verstrekte vermogen. Het geeft inzicht in de waarde die het personeel door de uitvoering van de activiteiten toevoegt aan de organisatie. De toegevoegde waarde per fte geeft een

eerste indicatie van de doelmatigheid van het agentschap (voor inflatiecorrectie en nog zonder meeweging van de ontwikkeling in de personele kosten).

De gerealiseerde toegevoegde waarde in 2000 ligt 1,8% boven 1999. Dit wordt veroorzaakt door de daling van de materiële kosten per fte.

Materiële kosten per fte (x NLG1000)								
	2000 realisatie		2000 begroting		1999 realisatie		1998 realisatie	
	mat.kn	mat.kn. per fte	mat.kn	mat.kn. per fte	mat.kn	mat.kn. per fte	mat.kn	mat.kn. per fte
(1)	17 942	31,4	16 953	34,2	15 705	30,0	13 948	29,3
(2)	15 290	26,7	15 362	31,0	15 174	29,0	13 425	28,2

(1) Cijfers inclusief mutatie in de voorzieningen en post dekking uren interne projecten.

(2) Cijfers exclusief mutatie in de voorzieningen en post dekking uren interne projecten.

Waar het kengetal omzet per fte vooral de doelmatigheidsontwikkeling in personele zin weergeeft, geeft het kengetal materiële kosten per fte vooral de doelmatigheidsontwikkeling in de materiële kosten weer. Voor een betere vergelijking is hierbij geabstraheerd voor de jaarlijks wisselende mutaties in de voorzieningen en de post dekking uren interne projecten (zie cijferreeks 2).

De materiële kosten per fte liggen 7,9 % onder de realisatie over 1999 en 13,9% beneden de begroting. Naast een voorzichtig uitgavenbeleid wordt dit verklaard door het benutten van schaafeffecten als gevolg van de groei. Tevens dragen de lagere afschrijvingskosten bij aan de daling van de materiële kosten per fte.

Doelmatigheid (x NLG1000)				
(x f 1 000)	2000	2000	1999	1994
	realisatie	begroting	realisatie	realisatie
Omzet	87 270	77 855	79 836	42 400
Gemiddeld tarief	1 140	1 187	1 165	1 193
Voor tariefontwikkeling gecorrigeerde omzet (A)	91 327	78 248	81 755	42 400
Totale lasten	83 517	75 747	74 355	39 453
Dotatie voorzieningen	- 3 226	- 1591	- 2 708	- 1 271
Lasten exclusief dotatie voorzieningen	80 291	74 156	71 647	38 182
Inflatie	2,6%	1,0%	2,2%	basisjaar
Voor inflatie gecorrigeerde lasten. exclusief dotatie voorzieningen (B)	70 602	66 861	64 639	38 182
Doelmatigheidskengetal (C=A/B)	129,4%	117,0%	126,5%	111,0%

Het kengetal van de doelmatigheidsontwikkeling geeft uitdrukking aan de kosten die benodigd zijn om de, voor prijseffecten gecorrigeerde, omzet te realiseren.

Per jaar wordt de omzet gecorrigeerd voor de tariefontwikkeling vanaf 1994. Het jaar 1994 is het eerste jaar van Senter als agentschap en geldt als basisjaar. Het gemiddeld ongewogen tarief (zonder rekening te houden met de bezetting) bedroeg toen NLG 1 193.

Ook de kosten worden gecorrigeerd. Ten eerste wordt gecorrigeerd voor de per jaar sterk wisselende dotaties aan voorzieningen. Vervolgens wordt gecorrigeerd voor de inflatie, wederom met 1994 als basisjaar. Een stijging in het kengetal weerspiegelt een gunstige, een daling een ongunstige ontwikkeling van de doelmatigheid.

Uit de tabel blijkt dat de doelmatigheid in 2000 circa 20% boven het basisjaar ligt en eveneens boven het niveau van 1999 ligt (gestegen met 2,9 %). De hogere doelmatigheid wordt veroorzaakt doordat de stijging van de lasten, gecorrigeerd voor inflatie, achterblijft ten opzichte van de groei van de omzet.

Bijlage 1 bij de toelichting

Saldibalans per 31 december 2000 van het Ministerie van Economische Zaken

(bedragen x 1 mln)

	in Nlg	in Euro		in Nlg	in Euro
1) Uitgaven ten laste van de begroting	4 162,5	1 888,9	2) Ontvangsten ten gunste van de begroting	4 757,9	2 159,0
3) Liquide middelen	3,2	1,5			
4) Rekening-courant Rijkshoofdboekhouding	1 179,7	535,3	4a) Interne reserve Inpres8/Seno/Gom	561,6	254,8
5) Uitgaven buiten begrotingsverband	12,1	5,5	6) Ontvangsten buiten begrotingsverband	38,0	17,2
8) Extra-comptabele vorderingen	3 736,0	1 695,3	8a) Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	3 736,0	1 695,3
9a) Tegenrekening extra-comptabele schulden	6,2	2,8	9) Extra-comptabele schulden	6,2	2,8
10) Voorschotten	5 489,6	2 491,1	10a) Tegenrekening voorschotten	5 489,6	2 491,1
11a) Tegenrekening garantieverplichtingen	5 575,7	2 530,1	11) Garantieverbinten	5 575,7	2 530,1
12a) Tegenrekening openstaande verplichtingen	6 290,3	2 854,4	12) Openstaande verplichtingen	6 290,3	2 854,4
13) Deelnemingen	935,5	424,5	13a) Tegenrekening deelnemingen	935,5	424,5
TOTAAL	27 390,8	12 429,4	TOTAAL	27 390,8	12 429,4

Toelichting op de saldibalans per 31 december 2000

1) Uitgaven ten laste van de begroting (NLG 4 162,5 mln)

Deze post bevat de nog niet met het Ministerie van Financiën verrekenende begrotingsuitgaven.

In tegenstelling tot eerdere begrotingsjaren bevat deze post alleen de begrotingsuitgaven van het jaar 2000. Verrekening van de begrotingsuitgaven 2000 zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

2) Ontvangsten ten gunste van de begroting (NLG 4 757,9 mln)

Deze post betreft de nog niet met het Ministerie van Financiën verrekende begrotingsontvangsten. Het betreft alleen de ontvangsten van het begrotingsjaar 2000. Verrekening van de begrotingsontvangsten 2000 zal plaatsvinden nadat de Slotwet door de Staten-Generaal is vastgesteld.

3) Liquide middelen (NLG 3,2 mln)

De post liquide middelen is als volgt opgebouwd:

saldo 31-12-00	(x NLG1000)
Saldo liquide middelen kasbeheerder EZ	0
Saldo liquide middelen overige kasbeheerders	1 072
Saldo rekening-courant TWA/CBIN	2 088
Totaal	3 160

4) Rekening-courant RHB (NLG 1 179,7 mln)

De rekening-courant met de Rijkshoofdboekhouding geeft de financiële verhouding met het Ministerie van Financiën weer. Het bedrag op de saldibalans is overeenkomstig de saldo-opgave per 31 december 2000 van genoemd ministerie en is opgebouwd uit het saldo van de reguliere rekening-courant (NLG 618,1 mln) en het saldo van de rekening-courant betreffende de Interne reserve (NLG 561,6 mln). Bij de vaststelling van dit saldo is rekening gehouden met de valutaposten 2000 welke door de Rijkshoofdboekhouding in 2001 zijn verwerkt, maar gevaluteerd zijn op 2000.

4a) Interne reserve (NLG 561,6 mln)

De Interne reserve is bestemd om eventuele toekomstige betalingen uit hoofde van verstrekte garanties in het kader van de Inpres-8 faciliteit, de Garantiefaciliteit Opkomende Markten en SENO-faciliteit mogelijk te maken. In 2000 is de Interne reserve van de Garantiefaciliteit Opkomende Markten toegenomen met NLG 113,0 mln. In de begrotingswet 2000 (artikel 5) is de mogelijkheid tot het aanhouden van deze reserve opgenomen.

5) Uitgaven buiten begrotingsverband (= intra-comptabele vorderingen) (NLG 12,1 mln)

Onder de uitgaven buiten begrotingsverband zijn posten opgenomen, die met derden moeten worden verrekend. De nadere specificatie van deze post is als volgt:

saldo 31-12-00	(x NLG1000)
a) Vorderingen op andere ministeries	2 365
b) Intra-comptabele vorderingen EZ op derden	9 721
c) Intra-comptabele vorderingen diensten	48
Totaal	12 134

Het bedrag van NLG 9,721 mln is het saldo van te ontvangen bedragen van de Europese Gemeenschap van NLG 9,217 mln vermeerderd met een groot aantal kleinere vorderingen. Het bedrag van NLG 48 000 betreft de openstaande vorderingen van EZ diensten.

6) Ontvangsten buiten begrotingsverband (= intra-comptabele schulden) (NLG 38,0 mln)

Onder de ontvangsten buiten begrotingsverband zijn de posten opgenomen, die aan derden moeten worden betaald. De specificatie van de onder deze posten opgenomen bedragen is als volgt:

Saldo 31-12-00	(x NLG1000)
a) Schulden aan andere ministeries	203
b) Intra-comptabele schulden EZ aan derden	18 921
c) Intra-comptabele schulden diensten	18 897
Totaal	38 021

Het bedrag van NLG 18,921 mln betreft met name de per 31 december af te dragen loonbelasting en premies sociale lasten. De intra-comptabele schulden van de diensten betreffen met name een depot van octrooigemachtigden bij het Bureau voor de Industriële Eigendom.

8) Extra-comptabele vorderingen (NLG 3 735,0 mln).

8a) Tegenrekening extra-comptabele vorderingen (NLG 3 735,0 mln).

De extra-comptabele vorderingen worden bij ontvangst ten gunste van de ontvangstenbegroting geboekt. Het verloop van de extra-comptabele vorderingen in 2000 binnen EZ was als volgt:

		(x NLG 1 mln)
Stand vorderingen eind 1999		3 987,5
Bij: In 2000 ontstane vorderingen	283,0	
Bijgeschreven dividend/rente	144,2	
		427,2
		4 414,7
Af: Ontvangsten	221,0	
Ontvangen dividend/rente	118,0	
Buiteninvorderingstelling c.q. kwijtschelding	340,7	
		679,7
Stand vorderingen eind 2000		3 735,0

Uit het bovengenoemd verloop van de extra-comptabele vorderingen blijkt dat het bedrag van de definitief buiteninvorderingstelling/kwijtschelding in 2000 NLG 340,7 mln bedraagt. Dit bedrag is als volgt over de onderstaande begrotingsartikelen verdeeld:

	(x NLG 1 mln)
Art. 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologie stimulering	0,4
Art. 02.04 Overheidsaanschaf. en bevordering van bedrijfsgerichte samenwerking	0,1
Art. 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk	27,2
Art. 03.03 Versterking economische structuur	1,5
Art. 03.07 Bijdrage aan Koninklijke Schelde Groep	120,3
Art. 04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking	2,0
Art. 05.03 Borgstellingsregelingen	189,2
Totaal	340,7

De extra-comptabele vorderingen zijn per hoofdbeleidsterrein, het agentschap Senter, NMa en IZ onderverdeeld naar de mate van liquiditeit (opeisbaarheid) van de vorderingen. (x NLG1000).

Vorderingssoort Omschrijving	direct opeisbaar	op termijn opeisbaar	geconditioneerd	niet invorderbaar	Totaal
Algemeen	7 262	946			8 208
Ind. en Alg. Techn. Beleid		15 699	37 907	340 921	394 527
Industrie- en Dienstenbeleid	19	2 500	780 240		782 759
Regionaal Beleid	5 038		37 484	7 562	50 084
Diensten MKB en Ordening	45	8 011	337 781	353	346 190
Buitenl. Ecn. Betr. en Exp.	165	53 747	240 291	15 096	309 299
Energiebeleid	50 056		74 776	4 714	129 546
Senter	88 132	538 971	1 069 278	1 875	1 698 256
Nma	276		15 198		15 474
Dir. IZ		722			722
Totaal	150 993	620 596	2 592 955	370 521	3 735 065

De kolom direct opeisbare vorderingen van het voorgaande overzicht is op artikelniveau gerubriceerd naar ouderdom. (x NLG1000)

Art. Omschrijving	<1999	1999	2000	Totaal
01.01 Apparaatskosten EZ		2	7 260	7 262
03.05 Steun scheepsbouw			19	19
04.01 Bijdrage t.b.v. Rom's			25	25
04.05 BRT-gelden			1 118	1 118
04.08 Bevord. Region. bedr. invest.	3 895			3 895
05.12 Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999			45	45
07.05 Economische hulp Oost-Europa			165	165
09.02 Duurzame energie			92	92
Mijnwethellingen			49 964	49 964
Senter			88 132	88 132
Nma			276	276
Totaal	3 895	2	147 096	150 993

Onderstaand worden per categorie, vorderingen die in verhouding tot het totaal van de vorderingen een grote omvang hebben, nader toegelicht. Per post is aangegeven aan welk artikel de vordering is gekoppeld.

Direct opeisbare vorderingen (x NLG1000)

Artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ (NLG 7 262)

De aan dit artikel gerelateerde vorderingen hebben met name betrekking op de extra-comptabele vorderingen van het CBS (NLG 6 060), personele vorderingen (NLG 506), vorderingen van het CPB (NLG 319) en de EVD (NLG 309).

Artikel 04.05 Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie (NLG 1 118)

Dit betreft een vordering op de luchthaven Zuid-Limburg N.V. in verband met de definitieve vaststelling van de subsidie. De vordering is inmiddels voldaan.

Artikel 04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking (NLG 3 895)

De vorderingen van voor 1999 betreft een drietal direct opeisbare vorderingen, groot NLG 3 240, NLG 475 en NLG 180, die ontstaan zijn in het kader van de IPR. De definitieve vaststelling van deze subsidies is het onderwerp van een beroepsprocedure.

Artikel 09.00 Mijnwethelling (NLG 49 964)

Dit betreft de per 31 december 2000 nog te ontvangen bedragen uit hoofde van verleende vergunningen in het kader van de mijnwet.

Op termijn opeisbare vorderingen (x NLG1000)

Artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ (NLG 768)

De vordering betreft het saldo van de in het kader van de PC-financieringsregeling aan EZ-medewerkers verstrekte leningen.

Artikel 02.06 Subsidies in het belang van industriële ontwikkeling (NLG 10 000)

Dit betreft een in het kader van dit begrotingsartikel aan het Marin verstrekte lening.

Artikel 07.03 Stimulering exportactiviteiten (NLG 37 985)

Dit betreft een op termijn opeisbare en inbare vordering inzake door EZ verstrekte kredieten in het kader van de stimulering van exportactiviteiten die door de NIO (NLG 37 985) wordt geadmistreerd en beheerd.

Geconditioneerde vorderingen (x NLG1000)

Artikel 03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling NedCar B.V. (NLG 767 740)

In het kader van de NedCar-deal is door de Staat een achtergestelde renteloze lening verschaft ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe automodellen bij NedCar. Per saldo resteert nog een leningbedrag van NLG 630 000. Daarnaast heeft de Staat nog een vordering op NedCar van per saldo NLG 137 740 uit hoofde van de zogenaamde spareparts concessionfee.

Artikel 05.03 Borgstellingsregelingen (NLG 328 894)

Dit betreft vorderingen inzake door de banken verstrekte kredieten in het kader van de borgstellingsregelingen MKB, waarvan inmiddels bekend is dat deze naar alle waarschijnlijkheid niet zullen worden terugontvangen.

Artikel 07.05 Economische hulp Oost-Europa (NLG 230 551)

Dit bedrag is gestort op een rekening-courant bij de Rijkshoofdboekhouding ten behoeve van de dekking van de uitvoering van de investeringsfaciliteit door de NIB.

Artikel 09.12 Garanties energiebeleid (NLG 66 246)

Deze vordering betreft een een zogenaamde regres-vordering aan de Nederlandse Pijpleiding Maatschappij (NPM), die is ontstaan uit een afgegeven garantie. Enerzijds heeft dit betrekking op renteen afllossingsverplichtingen en anderzijds op de overige exploitatiekosten.

Niet invorderbare vorderingen (x NLG1000)

Artikel 02.11 Garanties technologiebeleid (NLG 337 688)

Betreft het restant vorderingsbedrag van een aangesproken garantie die is afgegeven in het kader van de ontwikkelings-financiering van een drietal vliegtuigtypen. Van de totaal ingediende vordering is een bedrag van NLG 147,2 door de curatoren erkend. Hierop is in 1999 reeds NLG 20,7 mln ontvangen en in 2000 NLG 2,9 mln. Een bedrag van NLG 8,5 mln wordt door de curatoren betwist. Voor een bedrag van NLG 205,7 mln is de vordering niet erkend.

Vorderingen van het agentschap Senter (x NLG1000)

Vorderingen Senter (NLG 1 698 257)

Het merendeel van de vorderingen van Senter heeft betrekking op de Regeling Technische ontwikkelingskredieten ($\pm 99\%$). Deze regeling wordt uitgevoerd door dit agentschap. Het betreft leningen verstrekt met het doel een «nieuw» product te ontwikkelen waarvan de terugbetaling afhankelijk is van de met het ontwikkelde product verkregen omzet. Er is rente verschuldigd die jaarlijks wordt bijgeschreven. Het type lening is

ruwweg te verdelen in 1/3 geslaagde projecten, 1/3 lopende projecten en 1/3 niet geslaagde projecten. De onder direct opeisbare (NLG 80 000) en op termijn opeisbare (NLG 533 291) opgenomen bedragen hebben betrekking op de geslaagde projecten. Het restant (NLG 1 066 581), «lopende en niet geslaagde projecten» is opgenomen onder de geconditioneerde vorderingen.

Vorderingen van het NMa (x NLG1000)

Vorderingen NMa/DTe (NLG 15 474)

Dit betreft de door het NMa opgelegde boetes en lasten onder dwangsom (NLG 15 198) en de inning van de door de vergunninghouders verschuldigde bijdrage van 60% in de totale kosten van DTe (NLG 276).

9) Extra-comptabele schulden (NLG 6,2 mln).

9a) Tegenrekening extra-comptabele schulden (NLG 6,2 mln).

Dit betreft met name de extra-comptabele schulden van het CBS (NLG 5,3 mln), de EVD (NLG 0,4 mln) en het Bureau voor de Industriële Eigendom (NLG 0,1 mln). Het restant van de extra-comptabele schulden (NLG 0,4 mln) betreft de zogenaamde mijnschadevoorzieningen.

10) Voorschotten (NLG 5 489,6 mln)

10a) Tegenrekening voorschotten (NLG 5 489,6 mln)

Op deze rekening staat het saldo van de vooruitbetalingen (voorschotten). Deze voorschotten zijn gebaseerd op EZ-subsidieregelingen danwel op door EZ gesloten contracten. Voor wat betreft subsidies wordt in principe betaald op basis van gemaakte en betaalde kosten. De definitieve vaststelling van de subsidie danwel de afwikkeling van het contract geschiedt na indiening van de einddeclaratie. In 2000 is voor NLG 1 326,4 mln aan voorschotten afgerekend.

Het saldo openstaande voorschotten is als volgt opgebouwd:

Overzicht openstaande voorschotten EZ (x NLG 1 mln)						
Stand per 31 december	2000	1999	2000	1999	2000	1999
Ontstaansjaar	Kerndepartement		Senter		Totaal	
< 1997	1 020,7	1 479,4	54,7	101,3	1 075,4	1 580,7
1997	511,3	619,1	61,2	113,8	572,5	732,9
1998	542,6	782,3	129,6	204,0	672,2	986,3
1999	855,6	1 316,6	328,7	413,1	1 184,3	1 729,7
2000	1 517,2		468,0		1 985,2	
Totaal	4 447,4	4 197,4	1 042,2	832,2	5 489,6	5 029,6

Toelichting op voorschotten groter dan NLG 50 mln en/of voorschotten van vóór 1997

Artikel 01.55 Bijdrage aan het agentschap Senter (NLG 91,7 mln)

Dit betreft voorschotten van Directoraten-Generaal aan Senter in verband met opdrachten voor de uitvoering van subsidieregelingen. Een bedrag van NLG 74,9 mln is verstrekt ten laste van de begroting 2000, NLG 1,8 mln is vóór 1997 bevoorschot.

Artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering (NLG 561,8 mln)

Op dit artikel worden langlopende verplichtingen verantwoord waarvan de looptijd nog niet is verstreken. Als gevolg hiervan staat er nog NLG 58,2 mln aan voorschotten open van vóór 1997.

In 2000 is NLG 242,0 mln als voorschot betaald. Van het totaal aan voorschotten op dit artikel heeft NLG 192,5 mln betrekking op regelingen die door Senter worden uitgevoerd.

Artikel 02.03 Internationale en algemene technologiestimulering (NLG 108,5 mln)

Van deze voorschotten is NLG 89,4 mln in 2000 betaald. Een voorschot van NLG 1,0 mln van vóór 1997 is nog niet afgerekend. Het bedrag van NLG 108,5 mln bevat NLG 35,2 mln voorschotten van Senter .

Artikel 02.04 Overheidsaanschaffingen en bevordering van bedrijfsgerichte samenwerking (NLG 45,1 mln)

Van het voorschotbedrag van NLG 45,1 mln is NLG 11,2 mln betaald ten laste van de jaren vóór 1997. Het betreft langlopende verplichtingen die met name door het Ministerie van Defensie worden afgewikkeld.

Artikel 02.05 Syntens (NLG 165,4 mln)

De voorschotten in verband met de bijdragen voor 1998, 1999 en 2000 aan Syntens staan nog open.

Artikel 02.06 Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling (NLG 39,5 mln)

Een bedrag van NLG 30,7 mln betreft voorschotten aan STW. Hiervan is NLG 6,8 mln betaald vóór 1997.

Artikel 02.07 Internationale ruimtevaart programma's (NLG 37,5 mln)

Hierop is een bedrag van NLG 0,3 mln van vóór 1997 nog niet afgerekend.

Artikel 02.08 Bevordering van de vliegtuigindustrie en ruimtevaart (NLG 197,0 mln)

Dit betreft voorschotten aan het NIVR en militaire vliegtuigontwikkeling. In 1997 is NLG 75,0 mln als voorschot verstrekt aan het NIVR. De militaire vliegtuigontwikkeling heeft NLG 115,0 mln als voorschot ontvangen.

Artikel 02.09 Speur en ontwikkelingswerk (NLG 309,6 mln)

De voorschotten op dit artikel zijn betaald door Senter. Het betreft langlopende verplichtingen waarvan de looptijd in principe nog niet is verstreken. Een bedrag van NLG 32,9 mln is verstrekt vóór 1997.

Artikel 02.12 Technologische infrastructuur (NLG 128,6 mln)

Met name het artikel-onderdeel «Technologische Vernieuwing» bevat langlopende verplichtingen. Er staat van deze verplichtingen nog NLG 3,8 mln aan voorschotten open van vóór 1997. De overige onderdelen bevatten voorschotten die grotendeels in 2000 zijn betaald.

Artikel 02.13 Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking (NLG 148,9)

Van het openstaande voorschot heeft NLG 12,8 mln betrekking op de jaren vóór 1997. In 2000 is NLG 48,9 mln aan voorschotten ten laste van de begroting gebracht.

Artikel 03.05 Steun scheepsbouw (NLG 65,4 mln)

Op dit artikel is een voorschot van NLG 57,1 mln in 2000 betaald als onderdeel van de steunverlening aan de scheepsbouwindustrie.

Artikel 04.01 Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingsmaatschappijen en overige (NLG 44,3 mln)

De voorschotten in verband met de apparaatskosten 2000 aan de ROM's staan nog open. Verder staan uit de periode vóór 1997 nog voorschotten open ten bedrage van NLG 35,1 mln voor de financiering van de NOM en BOM.

Artikel 04.04 Voorwaardenscheppend beleid (NLG 4,7 mln)

Op dit artikel staan voorschotten open uit hoofde van de programma's «Infra-structuur 1973–1976».

Artikel 04.05 Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie (NLG 15,6 mln)

Dit bedrag is volledig vóór 1997 bevoorschot.

Artikel 04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking (NLG 250,2 mln)

Er staat nog NLG 48,9 mln aan voorschotten open uit de jaren vóór 1997. Het betreft langlopende verplichtingen waarvan in de meeste gevallen de looptijd nog niet is verstreken.

In 1999 en in 2000 is NLG 168,2 mln aan voorschotten ten laste van de begroting gebracht.

Artikel 04.09 Regio-programma's (NLG 502,6 mln)

Ten behoeve van het ISP is NLG 251,8 mln aan voorschotten verstrekt. Een bedrag van NLG 30,3 mln is betaald vóór 1997. Aan EFRO-cofinanciering is NLG 181,5 mln betaald. Hiervan is NLG 43,0 mln uitgegeven vóór 1997. In het kader van PNL is NLG 35,2 mln betaald in de jaren vóór 1997.

De voornoemde programma's hebben veelal betrekking op langlopende verplichtingen.

In totaal is NLG 108,9 mln vóór 1997 aan voorschotten verstrekt op dit artikel.

Artikel 04.10 Investeren in stedelijke en regionale economische ontwikkeling (NLG 151,4 mln)

Onder dit artikel worden voorschotten verstrekt voor de BOB- en Stireaprojecten. Het betreft langlopende verplichtingen aan gemeenten die in de komende jaren zullen worden afgerekend.

Er staat nog NLG 13,0 mln open van vóór 1997.

Artikel 05.01 Voorlichting en advisering MKB (NLG 25,7 mln)

Op het onderdeel «IMK-netwerk» is een voorschot van NLG 22,7 mln van vóór 1997 nog niet afgerekend.

Artikel 05.12 Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999 (NLG 4,8 mln)

Op dit artikel staan nog NLG 0,2 mln aan voorschotten van vóór 1997 open. Dit betreft een bijdrage aan het NBT in verband met het kustproject «Frisse Neuzen».

Artikel 05.21 Marktwerving (NLG 4,4 mln)

Er staat nog een voorschot open van vóór 1997 van NLG 1,6 mln. Dit betreft een subsidie in verband met de privatisering van Swoka.

Artikel 07.03 Stimulering exportactiviteiten (NLG 73,2 mln)

Dit betreft voorschotten die door Senter zijn verstrekt en de Garantie-faciliteit Opkomende Markten. Er staat nog een voorschot van NLG 2,7 mln open van vóór 1997.

Artikel 07.05 Economische hulp Oost-Europa (NLG 309,4 mln)

De openstaande voorschotten hebben betrekking op langlopende hulpprogramma's. Afrekening vindt plaats ná afloop van deze programma's. Er staat nog NLG 59,3 mln open van vóór 1997. Van het openstaand bedrag van NLG 309,4 mln is NLG 212,2 mln betaald door Senter.

Artikel 09.05 Energieonderzoek Centrum Nederland (NLG 188,8 mln)

Onder dit artikel worden voorschotten verstrekt aan ECN projecten. Het betreft lange termijn energieonderzoeken die in de komende jaren zullen worden afgerekend.

Diverse artikelen NOVEM (NLG 1 647,7 mln).

Ultimo 2000 staat er in totaal een bedrag van NLG 1 647,7 mln uit op de Novem als nog af te rekenen voorschotten, waarvan NLG 128,2 mln betaalbaar is gesteld ten laste van artikel 02.02. Het restant van NLG 1 519,5 mln werd uitbetaald ten laste van diverse artikelen binnen hoofdbeleidsterrein 09 Energiebeleid. Van dit laatste bedrag heeft NLG 613,2 mln betrekking op openstaande voorschotten van vóór 1997. Op artikel 02.02 is het bedrag aan openstaande voorschotten van vóór 1997 NLG 4,2 mln. Een en ander is het gevolg van de wijze waarop de programma-overeenkomsten worden afgerekend. Afrekening met EZ vindt pas plaats nadat de laatste bijdrage van het programma door Novem aan een derde is verstrekt.

*11) Garantieverplichtingen (NLG 5 575,7 mln)**11a) Tegenrekening garantieverplichtingen (NLG 5 575,7 mln)*

Dit betreft de garantieverplichtingen die door EZ zijn aangegaan. Het verloop van de garantieverplichtingen in 2000 was als volgt:

(x NLG 1 mln)	
Saldo garantieverplichtingen tot en met 1999	5 596,6
Af: Intrekkingen, terugbetalingen en correcties	- 848,0
Bij: Aangegane garantieverplichtingen in 2000	+ 1 013,1
	5 761,7
Af: Betalingen op garantieverplichtingen in 2000	- 186,0
Saldo garantieverplichtingen ultimo 2000	5 575,7

Circa de helft van dit bedrag (NLG 2 638 mln.) betreft de garanties van de borgstellingsregeling BBMKB, art. 05.03. Het uitstaande garantiebedrag voor deze regeling is verhoogd in verband met afgegeven garanties van ongeveer NLG 879 mln. en verlaagd in verband met negatieve bijstellingen van ongeveer NLG 761 mln. Aan verliesafdekking is ruim NLG 29 mln. betaald.

De ander helft van het saldo garantieverplichtingen ultimo 2000 bestaat uit garanties auto-ontwikkeling (art 03.08) NLG 158 mln, industriefaciliteit

(art 03.12) NLG 150 mln, exportactiviteiten/Oost-Europa (art 07.03 en 07.05) NLG 1 003 mln en COVA/Stadsverwarming (art 09.12) NLG 1 612 mln.

Ten opzichte van 31 december 1999 zijn de garantieverplichtingen met NLG 21 mln. afgenomen. Deze afname is het resultaat van de toename van de garantieverplichtingen met betrekking tot de BBMKB (NLG 89 mln.) en de garanties ten behoeve van exportactiviteiten/Oost-Europa (NLG 28 mln) en de afname van de garantieverplichtingen in het kader van de bijdrage ten behoeve van de auto-ontwikkeling (NLG 125 mln.), de garantieregeling PPM (NLG 3 mln.) en de garanties stadsverwarming (NLG 10 mln.).

In de artikelsgewijze toelichting worden de garanties afzonderlijk toegelicht.

12) Openstaande verplichtingen (NLG 6 290,3 mln)

12a) Tegenrekening openstaande verplichtingen (NLG 6 290,3 mln)

Het verloop van de verplichtingen in 2000 was als volgt:

(x NLG 1 mln)	
Saldo aangegane verplichtingen tot en met 1999	5 942,7
Af: Intrekkingen, terugbetalingen en correcties	- 276,0
Bij: Aangegane verplichtingen in 2000	+ 4 733,9
	10 400,6
Af: Betalingen op verplichtingen in 2000	- 4 110,3
Saldo openstaande verplichtingen ultimo 2000	6 290,3

Dit saldo is opgebouwd uit een bedrag van NLG 5 962,5 mln aan verplichtingen binnen begrotingsverband en NLG 327,8 mln aan verplichtingen buiten begrotingsverband.

Omvangrijke negatieve bijstellingen

In 2000 is het saldo verplichtingen voor circa NLG 417,5 mln. naar beneden bijgesteld.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste bijstellingen per artikel opgenomen.

Art. Omschrijving	(x NLG 1 mln)
02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering	- 44,5
02.09 Speur- en ontwikkelingswerk	- 16,1
03.03 Versterking economische structuur	- 10,7
04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking	- 119,4
04.09 Stimulering exportactiviteiten	- 9,5
09.01 Energiebesparingstechnologie	- 11,2
09.07 CO ₂ -reductie	- 38,3
Verplichtingen buiten begrotingsverband	- 81,3

13) Deelnemingen (NLG 935,5 mln)
 13a) Tegenrekening deelnemingen (NLG 935,5 mln)
 Het verloop van deze post over 2000 was als volgt:

(x NLG 1 mln)	
Stand saldibalans ultimo 1999	895,5
Mutaties 2000:	
– winning Holding B.V.	+ 40,0
– Stichting Marinebelangen (Verkocht aan Damen Nederland BV)	–
Stand saldibalans ultimo 2000	935,5

Bijlage 2 Administratieve lasten

Algemeen

Bij het terugdringen van de administratieve lastendruk heeft EZ een coördinerende rol. Ieder ministerie is zelf verantwoordelijk voor de eigen regelgeving, EZ is kaderscheppend en zorgt, in overleg met de andere ministeries, voor de infrastructuur.

In zijn reactie op het eindrapport van de Commissie-Slechte heeft het kabinet aangegeven, vrijwel alle aanbevelingen van de commissie over te nemen. De maatregelen betreffen drie actielijnen te weten voorgenomen regelgeving, bestaande regelgeving en ICT.

Voorgenomen regelgeving

Per 1 mei 2000 heeft het kabinet het Adviescollege Toetsing Administratieve Lasten (ACTAL) ingesteld. Het college heeft tot taak te adviseren over het in beeld brengen bij ontwerp-regelgeving de gevolgen voor de administratieve lasten (inclusief het overwegen van eventuele alternatieven).

EZ faciliteert ACTAL in diens selectie van dossiers d.m.v. het regelgevingsoverzicht (de voorgenomen regelgeving met substantiële bedrijfseffecten) zoals dat driemaal per jaar door de (interdepartementale) Werkgroep Voorgenomen Regelgeving worden opgesteld.

Om bij voorgenomen regelgeving, waarbij per definitie nog geen ervaringscijfers bestaan over bijv. tijdsbeslag en frequentie van de administratieve verplichtingen, toch een inschatting van de administratieve lasten te kunnen maken, heeft EZ ten behoeve van ACTAL een bedrijvenpanel van circa 500 ondernemingen ingesteld. Ook dit was één van de aanbevelingen van de Commissie-Slechte. De omvang en de samenstelling van dat panel maakt het mogelijk desgewenst te focussen op regelgeving die voor slechts een deel van het bedrijfsleven van belang zal zijn.

ACTAL heeft inmiddels over 10 wetsvoorstellen advies uitgebracht. Een belangrijk «wapen» van ACTAL als extern, onafhankelijk orgaan is gelegen in de publiciteit: alle adviezen worden openbaar (in geval van wetten en AmvB's bij indiening van de ontwerp-regelgeving bij de Tweede Kamer, in geval van ministeriële regelingen in het algemeen bij de publicatie daarvan in de Staatscourant). Uit deze adviezen is de bijdrage van het instellen van ACTAL aan het meer aandacht besteden aan de reductie van administratieve lasten gedurende het regelgevingsproces op te maken. Uiteraard valt niet te kwantificeren welke administratieve lasten hierdoor zijn voorkómen.

Bestaande regelgeving:

Eveneens naar aanleiding van het advies van de Commissie-Slechte beschikt elk ministerie sinds mei 2000 over een jaarlijks te actualiseren actieprogramma om de administratieve lasten van bestaande regelgeving te reduceren. De ministeries rapporteren zelf aan de Tweede Kamer over de voortgang, bij afzonderlijke brief in het kader van hun departementale jaarverslag. De Kamer zal dus jaarlijks een rapportage over de actieprogramma's ontvangen, waarin wordt ingegaan op de ontwikkeling van de administratieve lastendruk in het geheel, als ook op ontwikkeling van de verschillende beleidsdomeinen. Ter wille van de overzichtelijkheid en met het oog op de coördinerende rol van EZ is afgesproken dat de departementale rapportages gebundeld en met een gezamenlijke brief aan de Kamer worden aangeboden. Ook ACTAL kan desgewenst zijn mening geven over deze actieprogramma's nadat deze zijn vastgesteld. Een belangrijk onderdeel van de departementale actieprogramma's is een nulmeting van de bestaande regelgeving, volgens een onderling afgestemde definitie en methodologie (overeenkomstig het MISTRAL-model). Tot dusver was slechts voor een deel (ruwweg de helft) van de regelgeving de hoogte van de administratieve lasten bekend, voor het overige deel bestond alleen een globale schatting (EIM). Alle ministeries hebben in het afgelopen jaar die nulmeting in gang gezet. Daarbij wordt geïnventariseerd om welke wetten en uitvoeringsregelingen het gaat en hoe hoog de administratieve lasten daarvan zijn. Deze nulmeting omvat alle regelgeving met substantiële gevolgen voor de administratieve lasten.

Een belangrijk doel van de nulmetingen is ook materiaal aan te dragen voor een verdere invulling van de actieprogramma's. Bij de actiepunten wordt tevens een globale inschatting gemaakt van de te behalen lastenbesparing alsmede een tijdsplanning.

Het kabinet hecht eraan dat alle nulmetingen uiterlijk voor het einde van deze kabinetsperiode zijn afgerond; de voortgang per departement hangt in belangrijke mate af van de breedte en complexiteit van de wetgeving per departement.

Op basis van de uitkomsten van de nulmetingen, tezamen met de genoemde doorkijk naar de opbrengsten van de afzonderlijke actiepunten, zal kunnen worden vastgesteld welke bijdrage deze actielijn kan leveren aan het behalen van de doelstelling. Die becijfering is thans dus nog niet mogelijk.

Om de gewenste macro-economische lastenreductie van 25% ten opzichte van 1994 te bereiken is het van belang dat alle ministeries daar naar optimaal vermogen aan bijdragen. Hoe ieders mogelijkheden daartoe liggen verschilt van wet tot wet. Het kabinet heeft er dan ook van afgezien hiervoor nadere normpercentages toe te delen. In sommige situaties blijkt een hogere reductie mogelijk dan 25%. Zo heeft het CBS sinds 1994 het aantal «ondernemersuren» met bijna 40% weten terug te dringen. In andere gevallen zal juist weer minder reductie dan 25% mogelijk blijken. De doelstelling van minus 25% heeft betrekking op het totaal van de lastendruk in Nederland. Op belangrijke onderdelen van de regelgeving, namelijk die van decentrale overheden of van supranationale organen, beschikt het Rijk over slechts beperkte mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de administratieve lasten. Niettemin tracht het Rijk voortdurend, in samenwerking met die andere organen, ook daar tot reductie te komen. Zo participeert Nederland in een in november jl. ingestelde expert group die voorstellen moet leveren voor verbetering van de kwaliteit van

Europese regelgeving. Hopelijk leidt dat ook tot een spoedige herstart van het pilotproject European Business Test Panel, waarvan Nederland één van de trekkers is.

Door middel van maandelijks overleg met de departementale coördinatoren bewaakt EZ de voortgang van de actieprogramma's en de voortgang bij het kwantificeren. Dit overleg zorgt voor afstemming ter zake van de wijze van rapporteren (het format), beslist waar de casuïstiek daarom vraagt hoe de standaard-methodologie op onderdelen moet worden begrepen, dient als forum waarin ministeries hun ervaringen met onderzoeksbureaus en met ACTAL kunnen uitwisselen, enzovoorts.

ICT

Het kabinet heeft aangegeven (Kamerstukken 1999–2000, 26 643, nr. 7) hoe zij het Internetgroeimodel (onderdeel van de adviezen van de Commissie Slechte) wil realiseren. In die brief wordt aandacht besteed aan alle op dat moment reeds lopende alsmede nieuwe initiatieven (met planningsoverzicht).

Een van de nieuwe initiatieven is het project Overheidsformulieren On-line. De eerste fase daarvan, het op Internet plaatsen van alle formulieren op Rijksniveau, is voor wat betreft de EZ-formulieren inmiddels vrijwel gereed.

Bij het project Basisbedrijvenregister (BBR) bleek het gewenst, het concept-gegevensmodel terug te brengen tot een beter hanteerbare omvang. Dit overigens zonder afbreuk te doen aan de beoogde goede registratie van alle bedrijven in Nederland. Afhankelijk van de uitkomsten van een lopende praktijkproef en onder voorbehoud van eventueel noodzakelijke wetsaanpassingen is de verwachting dat het register in de loop van 2002 van start kan gaan met een vulling vanuit de deelnemende registers. Door de onderlinge confrontatie van die registraties zal reeds een belangrijke kwaliteitsverbetering in de registratie van bedrijven worden bereikt, naast een zekere reductie van de administratieve lasten voor bedrijven. De belangrijkste bijdrage van het BBR voor de reductie van administratieve lasten ligt in zijn back-office functie voor alle hier aan de orde zijnde ICT-gerelateerde projecten.

Inmiddels hebben ook de ministeries van LNV en VWS te kennen gegeven mogelijk aan te willen haken bij dit project. Hierover zijn concrete afspraken gemaakt.

Het project Elektronische Heerendiensten ligt op schema. Dat geldt ook voor het project Bedrijvenloket.

Voor het zogeheten IDEA-concept, een initiatief van onder andere het Hoofdbedrijfschap Detailhandel, loopt sinds eind vorig jaar een haalbaarheidsstudie die mede door EZ wordt gefinancierd.

Voor wat betreft de harmonisatie van het loonbegrip is door SZW een wetsvoorstel ingediend (WALVIS). Inzake de harmonisatie van het ondernemers- en zelfstandigenbegrip is een wetsvoorstel voor advies ingediend bij de Raad van State.

Het is nog te vroeg om ter zake van de ICT-gerelateerde projecten verantwoorde schattingen te geven van de uiteindelijke «opbrengst». Die opbrengst hangt vooral af van de vraag in hoeverre bedrijfsleven en overheden bereid zullen zijn in zee te gaan met meervoudig gebruik van gegevens en rechtstreekse elektronische uitvraag vanuit de bedrijfsadministraties.